

blenat: cū ait eos, qui natura sunt frigida, formidolosiores esse, contra qui calida audaces, Potest et in eum sensum deflecti parocmia, ut admonet, nequid alieno tempore fiat, quod officiat, quemadmodum mentha bellum inuitus est inutilis.

Ad cornus.

XCVI

Βάλλ' ἐς κόρυκα, id est: Abi ad cornus, perinde uadet, quasi dicas, abi in malam rem, atque in exitium.

Aristophanes, ὅν περὶ τῆς Βάλλ' ἐς κόρυκα, τῆς ἐς τὸ νόστος τῆς διγυμῆς id est: Apoge ad cornus, quis est qui pepulit hostium?

Rursum in Plauto: Οὐκ ἐς κόρυκα, id est: An non ad cornus? Iterum in eadem fabula: Εἰς ἐς κόρυκα, ἔστ' ἄρ' ὀφ' ἡμῶν, id est:

Ocyus hinc ad cornus abeat. Reperitur apud hunc poetam et alijs plerisque locis. Plutarchus in commentario, quem scripsit aduersus Herodotum existat eum, quod Isagoran ad Cares, uelut ad cornus relegarit, id est, quod eum Carem fecerit. Eleganter dictum est a Diogene Cynico, κερτῆρον σινδὴ ἐς κόρυκα, κερτῆρον ἢ ἐς κόρυκα, id est: Satius esse ad cornus deueneri, quam ad adulatores, quod hi et uiuos et bonos etiam utros deuorauerit, Zenodotus scribit in Thestalia locum esse quandam, cui nomen inditum Cornus, in quem nocte praecipites dabantur: atque huius adagij Menandrum etiam meminisse. Quosdam autem originem adagionis ad huiusmodi quandam historiam referre. Beroctijs quondam Arna incoletibus oraculo praedictum est, futurum, ut in finibus expellerentur, simul atque corui ab apparuissent. Euenit deinde, ut adulescentes aliquot per lasciuiam ac temeritiam, coruos, quos ceperant, gyro oblitos, rursum emitterent. Quos ubi uisissent uolantes Beroctijs recordantes oraculum, arbitrabantur adesse tempus, quo forent suis et sedibus eijciedi, summo opere perturbati sunt. Ceterum adulescentes, territi et ipsi tumultu, profugerunt, ac locum quandam sibi mercati sunt, cui nomen indidit Coracon, id est, coruorum. Contigit aliquando post, ut Aeoles cicadis Beroctijs, Arnam occuparet. Apud quos hic deinde mox receptus, ut maleficos relegaret in eum locum, cui nomen erat corui. Aristophanis interpres paulo diuersius hanc recenset historiam, nempe Beroctijs aliquid quando a Thracibus subuersis, ac prostigatis, respondiisse deum, ut ibi sedem figeret, ubi coruos albos confixerissent: confixerisse autem in Thestalia iuxta sinum Paegaticum circumuolantes coruos quosdam soli sacros, quos pueri per lusum, gyrfatos dimiserant. Beroctij uero rati iam perfectum oraculi symbolum inibi sedem constituerunt. Sunt qui parocmiam ad cornorum uolatum referant, quod in desertis ferè locis uolitare consueverint. Vt procerbum conueniat cum illo, in extremas solitudines publicitus deportandam.

Εὐριπίδης in Heccab: Οὐχ ἔσον τὰς, Νέσσωμ ἐρημῶν ἄντρον ἐκβαλ' τε ποί. id est, Non hincce solitarias

Quantum potest aliquid auferretis in insulas. Stratonicus ni fallor citharocodus apud Athenæum detorqueat in cantorem quandam. Is cum ei nescio quid molestius esset, λέξαι, inquit, ἐς κόρυκα, deprauata per iocum uoce λέξαι pro λέξαι.

Mitte in aquam.

XCVII

Βάλλ' ἐς ἕλκος, id est: Mitte in aquam, hoc est, aufere medio. Dicitur uel in hominem, uel in rem exitio digna. Tractum a supplicio quorundam, qui in profluentem, aut mare

praecipitabantur. Quae poena peculiaris erat patricijs apud Romanos. Vnde philosophus in Timone iubet aurum abijci in mare, quod aliquando scisse legitur Crates ille Thracianus. Horatius.

Vel nos in mare proximum Gemmas et lapides, aurum et inutile Summi materiam mali Mittamus, scelerum si bene poenitet.

Mibi non absurdum uidetur, si referatur ad aqua electysiarum dispensandam, ut intelligas in eis trahendum, et ad pro- uerbiū, quod alio diximus loco, ἔφ' ἑδ' ὡς ὁ πονερός, id est: sub aquam malus. Effertur adagium etiam hoc pacto, Βάλλ' ἐς ἕλκος, id est: Abi in perniciem.

In beatam.

XCVIII

Βάλλ' ἐς μακαρίαν, id est: Aufere te in beatam. Quibusdam placet dictum, κατ' ἐνθαμισμόν, pro eo, quod est in rem malam. Fingunt enim apud inferos locum esse quandam, cui nomen μακαρία. Aristophanes in Equitibus: Ἀπο' ἐς μακαρίαν ἐκποδ' ὄμ, id est.

Aufere te hinc proci in Macariam.

Ad consimilem ferme modum Athenæus dīprophēstiarum libro primo, ἐς μακαρίαν τὸ λυγρόν, id est: In beatam balneum. Deouert enim balneum unde male fuerat effusus. Plato in Hippia maiore. Βούλας ἐς μακαρίαν τὸν ἕλεθω ποῶν, id est. Aufere in beatam boninem. Alij fabulam huiusmodi allegant. Narrat Macariam Herculis filiam fuisse, de qua praedictum erat oraculo, ut se uero morti objiceret, sic enim Athenas fore liberat ab incursione Eurysthei, si quis Heraclearum se sponte offerret ad necem. Itaque Hercules defuncto, cum Eurystheus illius liberos insecraretur, atque illi ad misericordiae aram confugissent, Athenienses reculant eos in hostium manus tradere, cum Eurystheus bellum susceperit.

Porro adito oraculo futurum, ut Athenienses ab Eurysthei incurfatione liberarentur, siquē liberos Herculis senet inferis deuoueret. Macaria, siquē sponsum mortui obtulit. Quo facto congressi cum hostibus Athenienses uictoriam reportarunt, cum alijs quamplurimis interfectis, tum Eurystheo ipso, ab Hylō, siue Iolao Hercules filio percipito, cuius caepa amputatum ad Alcmenam detulit. Illa defuncti oculos effudit. Ceterum Athenienses Macariae tumulum floribus et coronis decorantes, dicebant. Βάλλ' ἐς μακαρίαν, id est:

Mitte in Macariam. Hinc igitur ortum adagium. Primum de his ferebatur, qui sese per uirtutem in periculum sponte demitterent, deinde de quouis piculo dici poterunt. Passim uis resert Macariam esse paludem in Marathone, in qua magna uis Persarum perierit ignorante uiarum in ipsam prolapsa, qua ex re natum uideri potest prouerbium.

Alabanda fortunatissima.

XCIX

Αλαβάνδα κατὰ τὸν εὐχρησάτην, id est: Alabanda Ceterum fortunatissima. Stephanus in commentario de uerbis tradit Alabanda Cerie ciuitatem esse conditam a Care, a cuius filio nomen sortita sit. Siquidem is postquam in eques- stri proelio strenue nauasset operam, Alabandus esse dictus. Cares enim sua lingua Ala uocant equum, Banda uictoriam. Eamque uocem ait Romanis etiam in usu fuisse, ut bandam uictoriam dicerent. Equidem opinor, hinc Germanis diu rare uocem eam, qua propeotem et antique nobilitatis principem, Banderum uocant, ut qui uictor olim hoc honoris uirtute bellica sibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odysseam Homeri commentarijs, solacisimū genus esse quod Alabandi acum uocetur: ueluti si quis nisi pro οὐ ποῖται aut apud

aut apud nos, non pro ne, aut quod pro ut. Quandoquidem Homerus quoq; Caras Ἰσθμοσφορέας appellat. Iuuenalis in tertia Satyra, Alabandam recenset inter urbes, barbaricis delictis, ac locu perditas.

Hic alta Sicione, est hic Anydone relicta:
Hic Andro, ille Samo, hic Tralibus, aut Alabandis.

Stephanus admonet olim Alabandam inter Carie ciuitates opulentissimam, ac florentissimam fuisse, ut prouerbio quoq; locam fecerit, quod modo retinimus. Quadrabit igitur, ubi uolemus intelligi, fortunam amplam, et uita genus uoluptarium, quamquam a literis et uiribus studio alienam. Veluti sit dicat ad aulicos aut negociatores quispiam: Alij se literis macerēt, alij cum paupertate philosophantur, ἐλάσσονα καὶ ῥῶτον ἐπιτυχέστερα. Itaq; consue fuerit illi, quod dicto dictum est loco ἐὺδ' αὐτῶν καὶ ῥῶτον, id est: felix Corinthus. Poterit et per hirsionem usurari, ueluti si ueherens in quempian parian egregium, qui tamen in gente inermem barbara crassaq; praecellere uideatur ἐλάσσονα καὶ ῥῶτον, &c.

Rubo arafecto praefactor:

Αῤυμῆσι ὄταν ῥῶτον ῥῶτον, id est: Rigidissimus rubus aridus. Aut ἀῤυμῆσι ὄταν ῥῶτον ῥῶτον, id est: Rigidior arido rubo. Prouerbialis est comparatio, in difficillem, atq; inexorabilem, ac praefectam, et suorum, ut uulgo uocant, morum hominum. Quod genus homines Graeci uocat ἐὸν θεῶσδεσ, id est: suo quodam instituto uiuentes, experterq; sensus communis. Refertur ad agium a Suida simul et a Zenodoto. Ductum admonet in rubo, qui simul atq; exaruit, rumpi potest, insecti nequaquam. Vnde et in senes accommodatus dicitur, etatis initio difficiles.

CHILIADIS SECVNDÆ CENTVRIA SECVNDA.

Tristis scyrale. I

Χυρδὴν σκυτάλην, id est: Tristis scytale. De re tristi, seriāq; dicitur, ad de nūcio, qui dolore adferret. Meminit huius Aristophanes in Lysistrata. Refertur a Diogeniano. Quin Aristophanes grammaticus librum conscripsit τῆς τῆς σκυτάλης ἀχρυρδῆς, cinnatq; ab Athenaeo libro dipnosophista rium tertio. Plutarchus in conuidio septem sapientum, τῶν τῶν αὐτῶν ἐπιτομῶν, οὐδὲν ἔρ τις ἄλλο, πλὴν ἀχρυρδῆν σκυτάλην προσέειπε, id est: Aethiops mandatum istud, quid aliud appelles quam scyralam tristem? M. Tullius ad Atticum: Habes scyralam Laconicam. Quod quidem uide tur non absurde, uel ad epistolam perbreuem, uel ad obsecra et arcanis de rebus conscriptam: uel ad sollicitam ac tristia nunciandam, ac mandantem accomodari posse. Quid sit autē Scytale Laconica, docet Aul. Gell. noctiū Atti. lib. x. vij. cap. ix. Sed ipsius uerba praesertim adscribere. Laedemonij aut, inquit, ueteres, cum distimulare et occultare literas, publice qd imperatores suos missas uolebant, ne si ab hostibus ex cepta forent, consilia sua noscerentur, epistolam id genus factas mittebant. Sarcali duo erant teretes, oblonguli, pari crassa mento, eiusdemq; longitudinis, derasi, atq; ornati consimili ter. Vnus imperatori in bellum proficenti dabatur. Alterū domi magistratus cum iure, atq; cū signo habebat. Quando usus uenerat literarum secretorum, ut circum sum sarcalum loram modice tenuitatis, longum autem quantum rei satis erat, coplicabant, uolumine rotundo, ac simplici, uti ora adiuncta undiq; et coherentes lori, quod pliedabatur coitēt.

Literas deinde in eo loro per transfugas iuncturarum oras, uersibus ab imo ad summum proficentibus, inscribebant. Id lorum literis ita per scriptis renouitum ex sarculo, imperatori commentis illius conscio, mittebant. Reuolutio autē lori literas trimes atq; multas reddebat, membrāq; earum et apices in partes duertissimas sbargebat. Propterea si id lorum in manibus hostium inciderat, nihil quicquam coniectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille, ad quem erat missum acceperat, sarculo compari, quem habebat capto, ad finem perinde ut debere fieri sciebat, circumplicabat, atq; literas per ambitum eundem sarculi coalescentes, rursus sum coibant, integrāq; et incorruptam epistolam et facilem legi praestabant. Hoc genus epistolae Laedemonij σακτάλην, id est: loricati sarculum appellat. Haesenus Aulus Gellius. Memini huius rei Plutarchus in Lysandro. Cui Pharnabazus rex supposititia Scyrala imposuit. Suidas eadem ferre refert, quae Gellius de scyrala. Strabo geographiae lib. primo, hyperbola hac quoq; commemorat: Ager angustior est, quam scyrala Laconica.

Hirundinum musca.

Χελιδόνων μύσση, id est: Hirundinum musca. Aristophanes in Raniis: Ἐπιχυρδῆδες ταῦτ' ὄσι ἡδὲ σωμύλλματα χελιδόνων μύσση, λαδοκαὶ τέχνη; id est: Sunt ista folia, et stulta blateramina, Musca hirundinum, artis, ac subuersio.

Interpres admonet prouerbium esse in impendio loquaces, et obsistere. Hirundines enim inepto garritu plus tēdij auditoribus adferre, quam uoluptatis. Est enim haec auis mihi me canoras, sed molesto quodam stridore. Vnde apud Pythagoricos loquacitatis symbolum esse meruit, cum uicant ne quis hirundinem sub eodem habeat testio. Aptē dicitur in poetas indoctos, oratores loquaces magis, quam eloquentes, aut in caetum hominum inepte loquacium.

Luscinae nugis insidentes. III

Ἀνδόνες λέχων ἐγκωμῆσθων, id est: Luscinae nugis insidentes. Proximum illud ad imperitos, et tamen gerulos conuenit, hoc ad crudos, qui tamen immodice suo studio desistent. Quod genus fuit poetarum potissimum. Plautus in Bacchidibus ad puellam transitit: Metuo, inquit, ne luscina mole desuerit cantio. Quamquam in Graeco prouerbio iocosa deprauatio uideatur inesse, ut pro λόχωνος dictum sit λέχωνος. Sumptum esse autem ab incredibili canendi tum studio, tum arte, quae huic auiculae tribuitur. Siquidem, ut narrat Plinius lib. duodecimo, capite utesimo nono: Diebus non otibus quādecim continuis circa intermissione cantit, densante se frondium germine. Multis nominibus admiratione digna auis. Primum tanta uox in tam paruo corpusculo, tan pertinax spiritus: deinde in una perfecta musicae scientia. Modulatus editor sonus, et nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc distinguatur conciso, copulatur in toto, promittitur, reuocatur, infusator ex inopinato, interdum et secum ipsa mouetur, atque plenus, grauis, acutus, creber, extēctus, ubi in sum est, uibrans, sanmus, mediū, inuis. Breuiter, omnia tan paruelis in fluctibus, quae tot exquisitis tibiurum tormentis, ars hominum excogitauit. Ac nequis dubitet artis, esse plures sinē gulis sunt canius, et non idem omnibus, sed suis cuiq;. Certant inter se, palamq; animosa contentio est: Vidē morte si nō sit sepe uitans spiritus prius desiciente, quam cantu. Medietantur aliae uimores, uersusq;, quos imitentur, accipiunt. Atque dicit discipula intentione magna et reddit, uicibusq; reticent.

Intelligitur

Intelligitur emendate correctio, et in docente quedam reprehensio. Hec et alia nonnulla de Lusinarum cantu refert Plinius, quo diximus loco.

Asinus portans mysteria. IIII

Οὐδ' ἄγχι μυστήρια. id est Asinus portans mysteria: In eum dicebatur, qui prater dignitatem in munere quopiam versabatur. Veluti, si quis ignarus literarum, bibliothecae praefectus esset. Aristophanes in Ranis: Νῦν τὸν Δι' ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἄγχι μυστήρια. Atὰς οὐ καίβηθε ταῦτα τὸν πλάσιον θεόνου. id est: Ita per Iovem sum asinus uelens mysteria.

Verum ista non iam sustinebo diutius.

Interpres affirmat inde natum adagium, quod olim quibus ad peragenda sacra Eleusinia opus erat, asino imposta deportabantur. Quadrabit et in eos, quorum opera a dijs duntaxat est usui, cum ad ipsos prater molestant nihil interim redeat. Veluti, si quis cibos dijs gesset, quibus ipsi non liceat uesci: Huc allusisse uidetur Apuleius, cum se fingit asinum Cererem deam circumferentem. Suidas adscribit Demonem ad lapidem molarem referre, quae Graeci ovon appellat propterea, quod in sacris, molis frumentarijs coronas imponere consueverint. Itaq; torquetur eleganter in eos, quibus immerentibus honores habetur. Veluti cum in doctis doctoris titulum, pileum, et anulus, aliaq; id genus insignia tribuantur.

Iterum tranquillitatem uideo. V

Δὴ οὐ γὰρ οὐδ' ἔξω, id est: Iterum denno tranquillitatem aspicio. Aristophanis interpres proeuuuium esse scribit, quo non significatus ē malis emergere, fortuna in melius commutata. A nauigantibus ducta metaphora, quibus conquiescente procella, grata solet esse tranquillitas.

Aristophanes in Ranis.

Ἐξέσι Δ' ὡσαύτῃ ἢ γέλοισ' ἢ μίμῃ λέγῃμ. Εἰ κινεῖται τῶν ἄνθρωπων αὐτὴ αὐτὴ αὐτὴ γὰρ οὐδ' ἔξω. Non autē obiter Aristophanes, Euripidis τρωπολογίῃμ, apud quem hic uersus est in Orestes: Αὐτὴ αὐτὴ γὰρ οὐδ' ἔξω.

Quam eandem irrisit etiam Stratis. Quamquam uidetur et illius subesse in Graecanicis uerbis γαλλὸν ἔξω, id est: fletum uideo, et γαλλὸν ἔξω, id est, tranquillitatem uideo. Atqui uicissim Euripides apud eum comicum Aeschylum texat, qui bis idem dixerit in hisce uerbis:

Δις τοῦτῳ ἡμῖν εἴωπερ ὁ σοφῆς ἀνθρώπου, Ημεῖ γὰρ εἰς γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ κατ' ἑαυτῶν. Νῦν τὸν Δι', ὡσαύτ' εἰ τις εἴποι γέλοισι, Ἐξέσωσιν σὺ μὲν ἑσάμην, εἰ δὲ βούλῃ κάταδοτομ. id est: Sapiens bis idem est nobis locutus Aeschylus.

Ad terram enim, inquit, uenio et accedo: uelut si per Iouem, uicino ita quis dicat suo: Μάστῃμ, αὐτὴ καμίστῃμ, si libet, mihi commodā.

Pindarus in Isthmijis:

Αλλὰ νῦν μοι γαῖάσχη' εὐδαιμόν' ὑπερσάσῃμ ἐκ χεῖρ' ἡμῶν. id est:

Sed nunc Neptunus mihi tranquillitatem praebuit ex tempestate. In tranquillo est. VII

Ad hanc formam pertinet T uentianus illud ex Etmucho: Tum autem Phaedria meo fratri gaudeo esse amorem in tranquillo. Item illud: Qui te in scopulum de tranquillo auferat. Et quod alibi dicitur, Ego in portu nauigo.

Septennis cum fit, nondum addidit dentes. VIII

Ἐπὶ ἄστῃς ὡμ' ὀδόντας οὐκ ἔραυσε, id est: Cum sit septē

natus annos, nondum tamen dentes produxit. Aristophanis interpres admonet pronerbio dici solere. Mihi quadrare uidetur in eū, qui nati grandis, tamē addidit quae pueri agit. Aut qui diu commemoratus alibi, nihil adhuc auctoritatis, aut honoris sit affectus. Metaphora a maturo sumpta uidetur ab insipientibus, quibus circiter annum etatis septimum, omnes dentes soleant enasci. Aristophanes in Ranis: Ζεὸς-ἡμῶν ἄρχιδέμου, ὅς ἐπὶ ἑπτάς ὡμ' οὐκ ἔραυσε φρέστος. id est: Taxemus Archidemum

Septennis hic nondum tribules addit.

Vbi poeta captans iocandi occasiōnem, pro ὀδόντας, φρέστος, mutat. Taxat enim obiter Archidemum quempia, qui morem Athenensium negligebat, apud quos hostes septem annos in ea uersatus ciuitate, in ciuium numerum adscriptus, iam uelut in cognationem ac ius illorum ascribebatur.

De pulchro ligno uel frangulare. VIII

Ἀπὸ καλῆς ζύλης κάρ' ἀπὸ ἔξωδ'. id est: De pulchro ligno etiā frangulari cōueni. Admonet parcemia, calamitatem tolerabiliorē esse, si cum honestate fuerit cōiuncta, et decore uacauerit. Veluti, si uirgo uitiatur a generoso, ac pre diuitem amatē. Aristophanes in Ranis ad pronerbium alludēs: Εἰ ἄξιός γέμῃ τὸ ζύλην ἢ τὸ ἄσχευε, ὡσχευ τὸ εἰσοφίε δουλοῦσται. id est:

Digno si quid ē ligno rei perferetis, ferre cordatis uidebimur uis: Quasi minus miserum sit suspēdium, si ex arbore pendat in signi. Circumferitur huic similitudinē proseruium etiam hoc die apud nostrates: si demergendus sim, in aqua pura me demergam, hoc est, si perēdium est, honesta morte perire sciatius. Aut si peccandum, honestiore peccandum titulo. Potest referri et ad eos, qui uincuntur quidem, sed a uictore tam in se, ut honestius et optabilius uideantur, sic uinci, quam alios quosdam uicisse. Vnde est Vergilianum illud:

Aeneae magni dextra cadis.

Et apud Ouidium, Hic pudendum sibi putat cum Vlyssē, uel certasse, etiam si uictor discesserit.

Mecum, inquit, certasse ferretur.

Item apud Homerian Iliados. et ad hunc modum loquitur Achilles:

Ως μὲ ὄφελ' εἴκατο κτεῖνοισ' ἐνθάδε τῆ ἔσθ' ἄξιός ἐστι. Τὸν κάγαδὸς μ' ἔπειθε ἄγαθον δ' ἐμὲ ἐξενάξιός ἐστι. Νῦν δέ με λυγροτέρω θανάτῳ ἡμῶντο δαλῶναι. id est: O si me necet, huc qui egit fortissimus Hector, Tuam gnauus gnauus uictus uirtute perirem. Nunc me fata uolunt obscura morte perire.

Pindarus in Pythijs hymno tertio, non dissimili sensu dixit καλὸν πῆμα, id est: pulchra noxa: de Ixione loquitur qui deceptus imagine Iunonis sibi parauit exitium.

Non Chius sed Cius. IX

Didymus proeuuuium subesse putat in his Aristophanis uerbis, οὐ χι' ἔδδα κί', id est: Non Chius sed Cius, propter uulgato scommate notatam gentis inconstantiā, ac uolubilitatem, pro temporis y atione commutantis in iustitiam, ac idem ad fortunae commoditatem accōmodantis. Aristophanis carmina, ē Ranis sunt haec in Theranem: Πήλωκεμ ἔξω τῶν καυτῶν, οὐ χι' ἔδδα κί' id est: Euolauit ē malis, haud Chius, imo Cius.

Quamquam hoc loco Aristarchus Cous legit, non Cius. The raneus enim Cous fuisse dicitur. Fortassis allusum ad id, quod is Theranem fuerit Prodicī Cōi discipulus. Huius mementionem

tionem facit et Lucianus in anoribus. Itaq; et ipse quoque si fieri possit, optatum Theriacenes fieri ille coturnus. Porro de cothurno diximus alibi.

Extra oleas. X

Εκτός τῶν ἐλαίων φέρεται, id est: Extra oleas fertur, ubi quos terminos prescriptos transgreditur, aut aliena, nec ad rem pertinentia facit, dicitur. Aristophanes in Rana: μή σέ δ' ἄνομος ἐπαύσατο. Ekτος τῶν ἐλαίων, id est: Nec te correptum irā extra oleas aufert.

Interpres adagium hinc natum ait. Scdria in quibus currendi certamina peragebantur, oleis per seriem positis, utriq; sequebatur, quas praeterire nō licebat: proinde, qui praeterisset oleas, extra stadium currere videbatur.

Coronam quidem gestans, ceterum sitis perditus. XI

Στέφανον ἢ ἔχωρ, δ' ἰψὴ δὲ ἀπολλωλαός, id est: Coronam quidem gestans, ceterum sitis perditus. In temulentum et licō concen apte torquetur, quiq; obligatrix re redactus sit ad inopiam. Aristophanes in Equitibus:

ἄσπρ' ἰκονῆς, στέφανον ἢ ἔχωρ, αὐτὸν δ' ἰψὴ δὲ ἀπολλωλαός, id est: Quæmadmodum Connas, coronam quidem gestans aridam, uerum sitis perditus.

Taxat autem Cratinum comicum tāquam ebriosum, ac delirantem. Effertur adagium et ad huc modū apud Drogentium: Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον ἢ ἔχωρ, δ' ἰψὴ δὲ ἀπολλωλαός, id est: Vir Delphicus cum portet serm, sitis exanimatur.

Natum esse à moribus Conne causam. Is primū erat tibicane uinosis, atq; in conuiuijs assidue coronatus potabat. Nā piscis mos erat in comotationibus coronas gestare. Deinde è tibicane factus est Olympionices, atq; in olympijs saepe uictor coronatus tulit, unde Cratinus cum, πολλὸν στέφανον ἠοεῖται. Alioquin pauperimus, neq; tantillo ditior factus suis uictor ijs. Nihil enim habuisse fertur, praeter oleastrum.

Aphya in ignem. XII

Ἀφία ἐς πύρ, id est: Aphya ad ignem. Prouerbum in ea, quæ celeriter intereunt, aut absumentur, siue quæ facile, ac statim conficiuntur. Nam Aphya piscis genus molle, ac tenerum quod admodū igni proximum decoquitur. Frigidat autē in oleo seruienti: unde fertur et illud apud Græcos, ἀφύωρ πύρην ἐλαίου, id est: Aphyarum honor oleum, ac protinus, ut contigerunt oleum iam decoctæ sunt. Hūc piscem, Suidas scribit etiam ἀφύωρ, id est: spumā appellari propter candorem, et ἔρρωλαιρ, complura commemorans eius genera. Athenæus lib. septimo quibusdā et ἀφύωρ dici nimis à spuma, et ob id Veneri sacrum, quod eam ποίεσθαι fibula gignat è spuma maris. Idem eorum que supra diximus Clearchum adducit autorē, addens et ad hunc modum effertur paromā, id est πύρ ἀφύα, id est: Aphya uidet ignem. Quasi uisisset modo sufficiat ad decoctionem. Non dissimile ei quod alibi recens sumus τὸν ἵππον ἐἰς πύρ, id est: Equum in planicie.

Boliti poenam. XIII

Βολίτιος ἰκτίς, id est: Boliti poenam, dicitur, ubi quis de re frivola, nihilq; plebitur. Bolitus autē Græcis significat steracus bubulum. Porro Solon legem tulit, quæ poenam minabatur etiam ijs, qui bubulum sterucus furtio iussidissent. Huc allusit Aristophanes in Equitibus:

Τὸς βολίτιος ἠτέλου, id est: Bubulis stercoreibus uictus.

Hesychius putat Græcis idem βολίτιον et βολίτον, nisi quod prius illud Ionum sit peculiare. Sic autem appellari uoluit excrementa, quod liquidiora sint, quàm ceterorum anim-

antium: citat autem et Hipponactem et βολεῖται κατὰ γινέτω dixerit foemina opinor extreme contemptam: Et βολεῖται, uelut è bubulo stercore conflatum.

Haud unquam arceat ostium. XIII

Οὐδέ ποτ' ἔχει ἠδύς, id est: Haud unquam arceat ostium. Interpres Aristophanes paromā admonet esse de ijs, qui in pendio sunt hostiiles, quorum fores semper patentes nemini excludunt. Supra ait ex Eupolidis comœdia, cui titulus Ὀλοῖ. Eleganter accommodabitur uel in credulū, qui quoduis mendacium admittat acribus, uel in mulierem nulli negantem.

Semper aliquis in Cydonis domo. XV

Αἰ τίς ἐν οὐδ' ὠ, id est: Semper aliquis in Cydonis domo. Cydon Corinthius quæstionum erat, adeo insignis hospitalitate, ut etiam prouerbio locum fecerit. Refertur à Suida pariter, et à Zenodoto, neq; non ab Aristophane interpretate. Hæc cum non careat gratia, quoties simpliciter accommodantur ad homines Ὀλοῖες, tamen plusculum habebunt Veneris, si ad animum deflectantur: ueluti si quis admoeat piūm hominem, ne sinat animum suum quibuslibet cogitationibus patere.

Summis unguibus ingredi. XVI

Ἐπ' ἄκρον οὐνύχου, id est: Summis unguibus. Metaphora prouerbialis in eos qui audis auscultant. Nam ijs solent semet in summo pedes erigere: καὶ ἐπ' ἄκρον οὐνύχου ἐοδ' ἴστω, id est: Summis ingrediens pedum unguibus, in fastuosos. Refertur adagium ab Aristophanis interprete, ἐν ἄκρον ἔστ' ἔστω, utatq; huc alluisse poetam, cum ait: Εὐδύς διὰ τὸν σέφ' ἔπ' ἄκρον τῶν πυγῶν ἐκώδ' ἔστω, id est:

Protrinus ob coronas in summis natis sedetis, id est: Effertimini, uobisq; placetis.

Haud impune uindemiam facies. XVII

Οὐκ ἐρήμος τρυφήσας, id est: Haud impune uindemiam facies. In eos competet, qui nullo seruante, impune decerpunt uias. Aristophanes in Vespis:

Ἀλλ' οὐκ ἐρήμος οὐδέ ὄντα ζῶ' ἄστω τρυφήσας, id est: At ne existimetis uos adeo facile, atq; impune uindemiam facietis.

Nam ἐρήμιας Græci fieri dicunt, quod sit nullo prohibente, nulloq; obfistente. Confine est illi, quod alio retulimus loco: Γλακὴ ὄσπασας φύλας ἐκλελεπτό. Solent enim uitibus et pomarijs adhiberi custodes, praesertim autumnū, cum iam maturi fortis uentum inuadant.

Mens est in tergoribus. XVIII

Ὀνὸς ἔστω ἐν τοῖς σπῆταισιν, id est: Animus est in tergoribus, de follicitis dicitur solitum, quiq; malum aliquid imminens timere uidentur. Aristophanes in Comœdia, cui titulus Pax:

Ἡ μόχτος μὲν ταῦτ', ἄλλα συννώμιον ἔχει. Ὀνὸς γὰρ κίχου ἦν τότ' ἐν τοῖς σπῆταισιν, id est:

Peccauimus quidem ista, sed ueniam dabis, Tum namq; nos ter in corijs erat.

Metaphora sumpta est, uel à loris, quibus caduntur serui. Nam hæc è bubulis tergoribus fecantur. Vnde Plantinum enigma: Vbi uinos homines mortui incusant boues, uel à clypeis, qui bubulo corio solent obacui. Proinde congruat, uel in eos, qui flagra metuumt, uel in hos quos belli uidentis melius habet follicitos. Non dissimile Terentianum illud ex Eunucho:

Eunuchus: Tamdudum animus est in patinis. Item illud Aristophanicum in Vespis, de homine litium auido.
 Ο υδρ πέταροι νύκτα τήσι πλώ κλέιδεζαρ. id est:
 At uoluit animus nocte circa clepsidram.
 Breuiter quacumq; in re sumus intenti, in ea dicitur esse.

Συτήν βλάπτει.

XIX

Συτήν βλάπτει, id est, ut uerbo uerbū reddā, tergora tue-
 tur. Cōiūne proximo, quo significabāt quempis prae se ferētis
 uultu, quod mali quibpā in insare suspicarietur, idq; cōiecturis
 aliquibus colligeret: ueluti siquis cōspicētis boum tergoribus,
 bellum futurū colligeret, quod his integantur clypei. Citatur
 adagiū ex Eupolidis fabula, cui titulus Chryso genes.
 Α πεχυνός βλ' οὐ τὸ λαγυδιούρου σὺν τῷ ελευπε: id est:
 Itq; omnino, quod dici solet, tergora tueatur.

Fortasse nec illud absurdum fuerit, hinc natum proverbium
 dicere, quod in clypeis, barbaricae quae piam et horrendae facies
 depingi sculpiue solent barbarorum, aut Cycloporum, aut
 beluarum etiam, ut eam ob causam qui trucidatō esse uultu,
 σὺν τῷ βλάπτει dicerentur. Athenaeus libro tredecimo,
 Οὐ πολλὰ δὲ

Συφοροῦσαν τῷ, et Διδιδέξαντος σὺν τῷ βλάπτει, id est:
 Qui nihil se fecit emendatiorem, tantumq; docuit torum
 obtineri.

Sentit enim discipulū à philosopho nihil aliud didicisse, quā
 supercilium et uultus truculentiam. Quāquam hoc adagiū
 in sua duntaxat lingua gratiam habere potest. Aristophanes
 in Vespis, ἐγὼ οὐ τίμωτον εὐέωρον σκῆπτρον ποίησα.

Cochleare crescet. xx

Δοιδ' υδ' αὐξήδ', id est: Cochleare crescet. Chrystippus apud
 Zenodorum et Aristophanem interpretē ait, hāc paronimiam
 dici solere in puillos homiōnes per ironiam, Nā cochleare
 et puillus est e contortum. Aristophanes in equitibus,
 Σκῆπτρον Διοχρησίμου Δοιδ' υδ' ἡδ' ἡδ' τοῦ υκ. id est,
 Duo uilia uasa, cochleare et toryna.

Est autem Toryna, qua mouetur olla.

Connae calculus. XXI

Κόννην ἴδω, id est: Connae calculus, in hominem, aut
 rem nihil, nulliusq; momenti. Proverbium manauit à Conna
 quoppiam cisbarcedo, siue ut quādam uolunt, Iyrista ex eo-
 rum numero, qui citra uocem organo canebant. Sicut qui di-
 cunt Connam fuisse quendam extreme fortis hominem, qui
 deuor ato patrimonio pauperimus fuerit. Callistratus apud
 Aristophanis interpretem, ad hunc modum effert paronimā,
 κόννην θῆσιον, id est: Connae ficulum folium, quod eo lustrare
 fit solitum. Aristophanes in iuicis:
 εἰς ἢ ἡ γυνώτου κόννην ἴδωρον. id est:
 Te quāde Conna suffragiū existimāt, hoc est, nihil ducēt.

Vnicum arbutium, haud alit
 duos erithacos. XXII

Μία λόχημ σὺ ἕξερα δ' ὄνο ἐριθάκος, id est: Idē arbutiū
 non alit duos erithacos. Zenodorus autor est, hoc adagio
 notatos illos, qui ex rebus minutis sejināt dūscere. Mibi uidea-
 tur non intemptuiter dici posse in eos, quibus parum edue-
 nit, nec in eodē numero concordatē uersari quētū. Est autem
 Erithacus avis quaedam solitaria, ut eodem in saltu non teme-
 re nisi unam inuenias. Hanc Theodoros Gazza, nunc Syluā,
 nunc Rubeculam interpretatur. Thomas magister ait à qui-
 busdam ἐριθάκος uocari, ab alijs ἐριθόλορ, à plerisq; ἐριθό-
 κορ. Aristophanes elegatē ad hoc allusit adagiū in Vespis:
 οὐ γὰρ αὐποτε
 τῆξερον δ' αὐματ' ἄρ' μία λόχημ κλέηται δύο. id est:

Nec enim unquam unum arbutium, duos fures possit alere.
 Non omnino disimile est huic quod dixisse fertur Alexander
 magnus: Mundum non capere duos foles.

Pedibus ingrediōr, natare enim
non didici.

XXIII

Πεῖθ' βουδ' ἴζω, νέμ' γὼν οὐκ ἐπίσωμαι, id est: Ambulo
 pedes, nandi imperitus [scilicet. Prouerbialis senarius, in eū,
 quā maiorum rerum imperitus minucioribus negocijs sese ex-
 ercet. Aut qui propter imperitiam, priuatus et humilis uiu-
 at; aut qui sese necessario cōfert ad alium genus, quādoquidē ad
 illud, aut illud nequaquam est idoneus: ueluti si quis negocia-
 tor fiat, ad literas indoctus. Refertur huic adsmilis uersus
 Πεῖθ' βουδ' ἴζωμ, οὐκ ἐπίσωμαι σὺν τῷ φρ. id est:
 Fodere imperitus pedibus ambolo meis.

Apud Aristophanem in aulibus Iycophanta similiter excusat
 suam professionem. τὶ ἐπὶ ὧδω, σκῆπτρον οὐκ ἐπίσωμαι,
 id est: Quid enim facerem, fodere non noui. Huc uidetur refer-
 rendum et euangelicum illud: fodere non ualeo, σκῆπτρον
 οὐ δάωμαι. Fositionem enim pro quauis opera mercenaria
 posuit. Aristophanes in Vespis:
 Συγγνοθ, ἡδ' αὐξήδ' φρ' ὕψ' οὐκ ἐπίσωμαι, id est:
 Ignosce, neq; enim canere doctus est Cheli.

Nimirum alludens ad uulgatum adagiū, perinde quasi di-
 cat: Reliquum imperitus artium, furto tantum rem parat.

Item in Equibus:

Οὐδ' αὐ μωσικὸν ἐπίσωμαι, id est: Neq; musica didici.
 Vna domus non alit duos canes. XXIIII

Εἰς οἶκον οὐ δ' αὐατοῦ ἕξερον τῶν δύο κύνες, id est:
 Eadem domus non bene canes alit duos. Prouerbio iactans
 senarius in eos, inter quos parum conuenit, propter idem lue-
 rum quod communiter expetit. Sic idem regnum non fert
 duos tyrannos. Eadem res publicas non fert duos expilatores.
 Idem munus, non fert duos ambitiosos, quorum uterq; con-
 tinere primas. Refertur Ab Aristophanis interprete.

Vallus uitem decipit. xxv

Ἡ χάραξ τῶν ἀμπελων ἐξυπάπτει, id est: Vallus uie-
 tem decipit. Vbi quispiam ab eo fallitur, aut leditur, à quo pē
 debat, cuiusq; fidei iudicatur. Traditū à uallis, quibus alle-
 gate sulcuntur uites. Est autem interdum, ut illi radicibus
 acis, ramis ac frondibus suis uitem strangulent, aut prostrati
 palmitem secum trahant. Aristophanes in Vespis:
 Εἶτρα νῦν ἐξυπάπτει, ἢ χάραξ τῶν ἀμπελων, id est:
 Itāne circumuenit ipse uineam palus suam?

Trepidat in more galli cuiuspiā. xxvi

Ἐπίσει υδ' τις ἀλέκτρος, id est, Trepidat tanquā gallus
 gallinaceus. In male affectum et commotum, aut etiam pau-
 uitantem opportune dicitur. Ἐπίσει enim Graecis fugitare
 significat, atq; exarsescere, pedalariter autem de aulibus di-
 citur. Aristophanes in Vespis:
 Ἐπίσει φρ' αὐχ' ὠσ' αὐχ' ἀλέκτρος, id est:
 Galli in morem Thrymichis horret.

Fuit hic Phrymichus Melanthē silus, Atheniensis, tragoe-
 diarum scriptor, quem Athenienses mille drachmis multa-
 rant, quod Milesiorum excidium tragœdiae complexus
 esset. Quod quādem ego non adscripturus eram inter adae-
 gia, nisi commentarius Aristophanis hoc nominatim pro-
 uerbij loco retulisset. Meminit huius et Plinarchus in Al-
 cibiade, cum ante fuisset ferox et inuisus, ex Soerat-
 tis familiaritate, cuius singularem integritatem suspiciebat,
 ceperit esse mansuetus ac modestus. Citat autem hunc sena-
 rium et poeta quopiam,

Επιπέδον ἄνευ ὕψους, ἰδὲστ, **id est,**
 Pavidus refugit, more gallinæ.
 Quam uiculus das ille summittit suas,
 Meminit huius et in iata velpedie. Certamen autem gallo-
 rum apud ueteres solemitur ac publicitus exhibebatur. Cete-
 rum, quamquam animal natura pugnacum est, tamen gallus ubi
 se sentit imparem in conspectu, mire dectatus ac supplex profi-
 git, risum præbens spectatoribus.

Non magis parcemus, quam lupis. xxvii
 οὐ φασόµεθα µάλλον ἢ λύκους, id est, Haud magis
 parcemus ac lupis. Aristophanis interpres prouerbialem si-
 gior a esse admonet, inde nata, quod antiquitus lex ad interfi-
 cendos lupos, etiã præmio imitabatur apud Atticos. Etenim
 qui lupi catulam interemisset, huic talentum, qui adultum oc-
 cidisset, duo talenta dabantur. Vnde et Apollinem, λύκων
 ἡγεύτα λυκακτόνον, cognominantur. Aristopha. in Auiibus:
 φασόµεθα γὰρ ἢ ἀνὴρ µετάρῃ ἢ λύκων, id est,
 Quid enim his magis parcemus, atque ipsi lupis?

Nisi quauid ait. xxviii
 ἢ οὐδὲν εἶπε εἰδὲν ὄρευσ, id est, Nisi si qua uidit auis, Hy-
 perbole prouerbialis de re ueterum occidit. Aristo-
 phanes in Auiibus:
 Οὐδὲν εἶπε τὸ ἐν Γαυρῷ τὸ ἐμὲρ πάλιν εἶπε ἀπ' ὄρευσ, id est,
 Nemo uidit thesaurum meum, nisi quæ auis.
 Suidas etiam huiusmodi uocabulum citat ex Aristophane:
 Οὐδὲν εἶπε πρὸς τὸ οὐδὲν εἶπε τὸ εἶπε τὸ εἶπε, id est,
 Nemo me conuincit nisi præteruolans auis.

Perdicis crura. xxix
 Πέδιον τὸ ἐν ἐλάτῃ, id est, Perdicis tibia. Padius campo
 quæspia erat at Claudium ab Aristophane locis aliquot notatus,
 unde et in prouerbum abiit. Cum uocacionem fecit Aristo-
 phanes generacionis in prouerbijs, uocacione solimonia diceba-
 tur, in crura generacionis distinetur. Describit in Suida, πεδί-
 ον τὸ ἐν ἐλάτῃ, id est, Perdicis pes. In uiridis quadrat. Cita-
 tur hoc carmen apud Athenienses in primis libri fragmentis.
 Ἐλάτῃ πεδίον μοι κρητὸν πρὸς τὸ εἶπε, id est,
 Auid a d'oto uis, ἢ πελακώδης τριεθότος, id est,
 Infunde bibere, et crura pendosis mihi.

Matulam det aliquæ, ut placuit, porrigit
 Verum haud uideat hoc ut prouerbium admodum facere.
Tolle calcar. xxx
 Αἶρε τὸν ἄντικρυνον ἄντικρυνον, id est, Tolle calcar ulro-
 rium. Extat adagium in Aristophanis Auiibus.
 Αἶρε τὸν ἄντικρυνον εἰ μάχης, id est,
 Tolle edcar, si pugnas.
 In eum dici solitum, qui iam ultionem parat. Mutuo sumptis
 metaphora à gallis pugna inuenitur, quibus seruis simuli qui-
 dam alligari solent, quo se tuentur inter certandum. Quam
 quam uoluntate Aristotele libro de animalibus secundo, cap. 12.
 natura calcar addidit ex animi genere ijs, que ob corporis
 molens sint ad uolatum minus idoneæ. Cuiusmodi sunt galli.
 Id confirmat Plinius libro decimo. Et regnum, inquit, in qua
 cumq; sunt domo exercent: dimicatione paritur hoc quoque
 inter ipsos, uelut ideo iela adnata cruribus suis intelligentes,
 nec finis, sepe commorientibus.

**Minus habes mentis, quam Di-
 thyramborum poeta.** xxxi
 Διθυραμβοποιῶν ἡσὲν ἔχεις ἐλάτῃ, id est, Minus
 sapis scriptoribus Dithyrambicus. In stupidos ac seriosos
 torquetur. Adagium annotatur ab Aristophanis interprete
 in auiibus. Sumptum à poetis Dithyrambicus, qui Baccho

afflatus forebant. Vnde et Horatius:
 Aut insanit homo, aut uersus facit.
Cercyrea cutica. xxxii
 Κερκυραία μάστιξ, id est, Cercyreum flagrum. Dere su
 peruacano cultu exornata. Quadrabit et in ea, quibus or-
 natus additur nequitiam decorus aut congruus. Cercyreus
 quoniam crebris scditionibus agitabatur, mos erat gestare
 flagra ingentia, ansis eburneis exornata. Quidam autem, ac
 duplicata fuisse. Itaque in prouerbum abiit. Aut inter-
 pres Aristophanis in Aues.

Larus. xxxiii
 Κέρταρ ὡς ἴβη, id est, Cephphus larus. In garrulum ac
 uerocordem dicebatur, præcipue qui cuiusvis rei cupiditate de-
 ceptus capitur, ab aus ingenio ductum, quam spuma marina
 gaudere tradunt. Capitur autem ad hunc modum. Objicitur
 spuma primum longiore intervallo. Deinde propius pro-
 priusq;. Postremo manibus gestantibus exhibent. Larus itaque
 cibi auditate captus comprehenditur. Aristophanes uitor
 in Pluto. Interpres admonet cognomen esse prouerbiale. Rur-
 sum in Nebulis Cleonem Larum uocat, quod fortis ac rapi-
 dius inhiaret. Lucianus in libello de mercede seruitutibus,
 Γεωργὸν ἢ Ἰπποκράτους δαξίτην, ἐπαίρει τὴν ἄγρην εἰς
 λαεὺς, καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἢ δ' ἐλάτῃ, id est,
 Sumpta uero fiducia, uenatum aggrederet, si uidetur. Lar in
 morem, totam escam ore deuorans. Athenens libro Dipnoso-
 phistarum decimo, indicat auem hanc Herculi attributam à
 prisca, quod et ille fuerit ἰσχυρῶς, atq; itidē βοσφάρον
 esse uocatum. Olim præcipuus gurgitum locus erat in pisci-
 bus, id quod omnium libri testantur, quicunq; uel apud Græ-
 cos, uel apud Latinos scripserunt de hoc genere. Quo magis
 mirum est hodie religionis causa uulgus piscibus uesci. Proin-
 de congruet et in obsonatores, quod Larus auis piscium
 sit appetens.

Cepphus parturit. xxxiiii
 Κέρταρ ὡς ἴβη, id est, Larus parturit. Dicebatur in
 eos, qui pollicentur ingentia, deinde nihil promissis æquum
 præstarent. Est enim Larus auis, multa plumarum copia cir-
 cumiecta, cæterum carnis exiguis: pariens autem uocifera
 tur. Recensetur adagium ab Aristophanis interprete, in co-
 modia, cui titulus, Pax. Confine est illi:
 Parturium montes, nascitur ridiculus mus.

Canis festinans cæcos parit catulos. xxxv
 Ἡ κύνων αὐτὸς ὡς περὶ τὰ τίκτες, id est, Canis festi-
 nans cæcos parit catulos. In eos iaciebatur, qui nimio festina
 à studio, rem parum absolutam edunt, ut si quis operis pa-
 rum climati præcipiet editionem. Hinc natum quod canis
 quia cæterus pariat, catulos cæcos uelut adhuc immaturos
 ædit. Aristoteles libro de generatione animalium quarto de-
 monstrat, id potissimum euenire in animalibus, que multifi-
 dis sint pedibus, et membris alunt factum, ut uulpes, ur-
 sa, leena, canis lupa. Nam hæc omnia cæcos parit catulos,
 quedam etiam informes adhuc ædunt. In causa putat, quod
 cum corporis humor, non sufficit, alendo tantum inuenoso so-
 cuiti, natura partium imperfectum potius edunt. Aliud ad pa-
 renciam Aristophanes in pace:
 Ἡ κώλωρον ἀκαλοῦσιν, ἐσφάγγελλιν περὶ τὰ τίκτα, id est,
 Garrula Acalathis acceletas cæcos parit catulos, aut pullos.
 Acalathidem quidam putant canem esse insignem, qui-
 dam autem.

In canis podicem inspicere. xxxvi
 Aristophanes, ὅν ἐκκακιστὸς ἔστι
 τὸ τῶ

fertur à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutar- chus, & explicat libro de futili loquacitate.

Vnum ad unum. XLII

Εν πρῶτῳ ἐμ φασίμ, inquit Lucianus, id est, Vnū ad unū, nimirum figuram proverbialem esse significans, cū exactius singula singulis componantur. Theocritus in pastore: Εμίμ δ' ἐ τῷ βοκαλιόσσῳ ἐμ ἠοδοῖ ἐμ.

Sic enim quidam erudit legitur. Plato lib. de legibus quinto. δ' ἐ ἢ ἄκατα ἀνάστα, ἐμ πρῶτῳ ἐμ πρῶτῳ ἀπόδ' ἐμ. Idem in lib. sexto, ἐμ ἐφ' ἐνὶ πρῶτῷ χίμ. Vtius ἔ lib. primo planè proverbiali figurā, ἐμ πρῶτῳ ἐμ. Rursus libro quarto, ἐπὶ ἐνὸς ἐμ. Translatum uideri po- test à prælo, quoties acriter res geritur, singulis aduersus sin- gulos dimicantibus. Nisi malonius ad Laconicū illud apoph- thegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello de futili loquacitate. Lacedæmonios aliquando unū legatū ad Deme- trium regem misisse. Cumq; stomacharetur tyrannus, uocife- ratoriq; unū, inquitens, ad me Lacedæmoniq; legatum nihil attonitum respondisse, unū ad unū. Nec absarè dixeris à ma- thematicis mutuo sumptum, quorū id est hæc loquendi figurā peculiaris, ἐμ πρῶτῳ ἐμ, id est, Vnum ad unū, sic enim pro- portionem confare dicant, quam uocant pærem ἔ equam.

In nocte consilium. XLIII

Εμ νυκτὶ βούλα, id est: In nocte consiliū. Admonet ada- gium non esse præcipitandum consilium, neq; statim ad pri- mos animi impetus quippiam agendum. Nox autem propter solitudinem ac silentium, ut maxime ad considerandam, con- sultandamq; de rebus grauibz est idonea. Prætereā sepe num- mero fit, ut somnus sedata cupiditate pristinam sententiam uertat. Vnde etiam uulgo dicitur ab idiotis nosstratis, sus- per hac re indormian, ubi significat se per oculos deliberat- uos. Porro præcep̄ consilium inaspicuum esse solere, ἔ uulgo sermone dicitur, ἔ eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchum libello de garrulitate.

Ὀὐ γὰρ ἂ βούλας ταυτῷ νυκτὶ δ' ὄμοια τέλῳ. id est, Haud quaquam enim idem finis dicitur, consilij. Siquidem in ciuiti uiuunt, qui celeritum sit, in consultando cō- tator tutior est, periculosa celeritas. Plutarchus in Sympo- siacis, decade septima, problemate nono, citat Platonem, qui scripserit apud Lacedæmonios, ni fallor, fuisse νυκτερινῶν ἐπιλόγων, id est, Nocturnū conuentū, grauibz morū, ad quē difficultime cause reijciabantur. Addit apud ueteres noctem ἐμφρόντων fuisse uocatā, ἔ τῷ ἔ φρονίμ, à bene sapiēdo.

Vbi quis dolet, ibidem & manum habet. XLIIII

Ὅπου τὸς ἀλγῖ, κέσῳ ἔ πλὴν κέσῳ ἐξί. id est, Vbi dolet quis, ibi ἔ manum frequens habet.

Senarius proverbialis, quem refert Plutarchus libro de futili loquacitate. Natum esse dicitur à natu ali hominum consue- tudine, qua fit, ut ei corporis parti, quæ dolet, frequenter ma- nus admoceamus. Tempus tamen utemur, cui significabimus quempiam ea tractare, deq; ijs libenter uerba facere, quæ mo- uent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum:

Ὅπου τὸς ἀλγῖ, κέσῳ ἐ νυκτὶ τῷ νοῦν ἔχει. id est, Vbi quis dolet, ibi ἔ mentem habet.

Allusisse uidentur ad proverbium Cicero epist. ad Atticum li- bro tertio: Sed non faciam ut aut tuum animum angam que- relis, aut meis uulneribus sepius manum afferam. Item Plate- tus in Persa: Quæsi lippo oculo me meus herus uitior, manū abstinere hæud quit tamen, Plutarchus huc torquet, ubi quid sine dolet, sine delectat, ibi quiq; linguam habet. Sic laudibus

arguitur uini inofus Homerus, ἔ Pindarum transmittit, ut λέ λῶς γυῖος, quod multus in laudando auro. Nam hoc pacto statim aspicatur Olympia, ἔρεῖον ἂ ἴδωτος, ἔ ἢ χροσός, αὐτὸ ὄμβριον πῶς, ἔτε Διοκλεσῶνα νυκτὶ μακάρους, ἔρε- χα πλῶς τε. Rursus in Isthimis hymno tertio, καὶ με- γαστέρον τὸ μίμῳ χροσὸν ἀνδρῶσσοι πρῆσιόσσοι ἄλλωπ.

Plus apud Campanos uingenti, quam apud ceteros olei fit. XLV

Plinius naturalis historiae lib. 18. cap. 11. In Campania et- men, inquit, laudatissimus campus est. Montibus subiacet nim- bosis, totis quidem xl. mil. pas. planicie, puluere summa, inferior bibu- la, ἔ punicis sifilulans uice. Montium quoq; culpa in bonū cedit. Crebros enim imbres percolat atq; transmittit. Nec di- hit, aut madore uoluit, propter facilitatem culturæ. Eadem acceptum humorem nullis fontibus reddit, sed temperat, ἔ concoquens, intra se uice succi continet. Scribit tunc anno, panico semel, bis farre. Et tamen uere, segetes quæ inter que- uere fundunt rosam, odoratiōne fatiua. Adeo terra non cessat parere. Vnde uulgo dictum: Plus apud Campanos uingenti, quam apud ceteros olei fieri. Quantum autem uniuersas ter- ras campus circumcampanis antecedit, tantum ipsum pars eius quæ Laborie uocatur, quem Phlegæum Graeci appel- lant. Hactenus Plinius. Si cū placebit adagium ad allegoriā trahere, poterit accommodari, uel in regione, uel in hominem adeo ceteris antecellenti, ut apud hunc maior sit exquiratur rerum copia, quam apud alios medio crui, aut uulgarium.

Ne uia quidem eadem cum illo uult ingredi. XLVI

Μηδὲ πλὴν αὐτῶν δὲ ὁρὶ βούλ' ἴζεσθ, id est, Ne uia quidē eadem ingredi dicatur, quæ extremo didicent odio, adeo ut non solum mensa factioe communi non sustineant uiti, sed ne uia quidē communi uelini ambulare. Vnde ἔ uulgata dicitur ironia: ἴσθ, adeo illi amat, ut si forte fortuna fuerit obuius, in aliam deflectat uiam. Plutarchus cōmentario, πρὶ ἔλλας δ' ἔλλας, ἔ δὲ ἄδωσθ μνηδὲ τῷ αὐτῶν δὲ ὁρὶ οἶό μῆτος Δάφ βούλ' ἴζεσθ, id est, Cum fratre uero ne uia quidem ead- dem sibi putans ingrediendum esse. Huic congruit prover- bialis ille uersiculus: κακῶ σὺν ἀνδρὶ μὲν ἔλλας δὲ ὁρὶ ὁρῶσθ. id est, Viro scelerato nec uia fieris comes.

Extra cantionem. XLVII

Ποσὲ δ' ἐ μέλῳ, id est, Extra cantium agi, dicitur dicit, quod ad rem non pertinet. Etiam si proverbio in alienā rā- sūlo linguam, perit genuina illa gratia. Siquidem πῶς με- λῳ perinde sonat, quasi dicas, parum modulata, parū con- cinne, parum apte, parum decore. Nam quod in musica est μέλος, id in uita decorum. Lucianus in Eunuchō, ἴσθ ἐφ' ἐμ, ἔμ ἄρ ἐπ' ἐλῆσθ πῶς μελῳ τῷ φιδεζάμελῳ, id est, Et apud quos uerteret aliquis præter cantium quæpiam di- cere, id est, quod à re dicitur alienum. Imitatus est hanc figurā ex Platone, qui libro de legibus tertio, scribit ad hunc modū, πῶς μέλος ἐμοὶ γὰρ ἐμ δολιγῷ φιδεζάσθ, id est, Præter cantilenam mihi diciturus sūille uideris. Et in Critia, Πασὲ μέλῳ ἔ ἐτι πρὶ αὐτῶν ἄκοντες ἐπτορῶμ δ' ἴδωλιν πλὴν πρῶσῳ ἐμ ἐπιδένετα, id est, Quod si quid extra cantionem imprudens de ipsis sumus loquuti, congrua poe- nam extiget. Finitimum est huic, quod alibi uerulimus, οὐδ' ἐμ πρῶτῳ ἐπ' ἔ, nihil ad uerbum, seu nihil ad carmen. Quo quidem Aristophanes, ἐν ἐκκλησιασθῶσσε, noue uitior pro temere:

ὅτι γὰρ τὸν ἔμῳ ἰδὲ ὧτε καὶ φεδωλίαν
 οὐδὲν πρὸς ἑαυτὸν ἀνοήτως ἐγνώσκουσιν. id est,
 Neq; enim meo sudore quod parauerim
 Meaq; parsimonia, temere ac nihil.

Ad rem profudero. Quod carmen equidē dixi satius, uel
 alieniore citare loco, quam eo studiosum frandare lectorem.
 Niatum ui uidetur ab apophthegmate Theuistioclis, qui Si-
 moni uti poetæ petenti quiddam à se parum equū, respondit
 ad hunc modum: Neq; tu bonus es,se potes, si præter cantū
 caneres, neq; ego bonus princeps, si præter leges iudicē. Sū-
 ptum est ab antiquis cantoribus, qui uocem ad lyram accom-
 modabant. Aut certe à concentu uocalium musicorum, ubi si
 quis dissonat ab harmonia, grauius offendit aures. Lucianus
 ἡ τραγῳδία uocat, que ad causam non pertinent. M. Tul-
 lius, ὁ δὲ πάροργος, que aliena à re proposita.

Ignis, mare, mulier, tria mala. XLV.III

Circumfertur apud Græcos & hic trimeter prouerbialis.
 Πῦρ καὶ θάλασσα ἔ γυνὴ κατὰ εἴδη. id est,
 Ignis, fretumq; & mulier, hæc mala tria.
 Nam incendio nihil formidabilius, mare item periculosissimū
 est. Vnde et Aeschylus in Persis:
 Ἄμαχορ κῆμα θάλασσης. id est,
 Inexpugnabilis unda maris.

His autem simillimum quiddā esse mulierem sentit parœmia:
 Porro mulierem omnem esse malam, per quam ueruste signifi-
 cauit Lacon quidam, qui cum iocorem dixisset perpusillam,
 dicebat è malis, quod minimum esset eligendum. Fatetur &
 apud Euripidem, Medea formam uen genū esse malum.

Ἀλλ' ἐστὶν ὄμιρ ἐστὶν ὄνκ ἐξὸν κακοῦ
 γυναικῶν. id est,
 Sumus quidem quales sumus nos femine.

Neq; enim male ausim dicere.
 Euripides apud Plautum in uita Aesopi inter omnia mala,
 principatum tribuit mulieri:
 Πολλὰ μὲν ἔσται κυμάτων θαλάσσιον,
 Πολλὰ δὲ ποταμῶν, ἢ καὶ πυρὸς θορμῶν πυροῦ.
 Δεινὸν δὲ περὶ αἴψα, ἂν ἴδῃς ἄλλα γυναῖκα.
 Πλὴν οὐδὲν οὕτω δ' εἰνὸν, ὡς γυνὴ κακὴ. id est,
 Furorē multo tenat iratum mare,
 Proniq; fluij, & ignis acris impetus,
 Inopia acerba, acerba alia quam plurima,
 Sed nil ita acerbum & noxium, ut mulier mala:

Falces postulabam. XLIX

Κμας ἀπήτην, id est, Falces postulabam. In eos, qui re-
 spondent id, quod ad rem nihil attinet. Plutarchus in commē-
 tario, πρὶ ἀσολεχίας, admonet, ut qui uelit accurate re-
 spondere, mentē rogantis diligenter perdiscat, ne illud fiat,
 quod prouerbio dici consueuit, ἄμας ἀπήτην. Est autem
 senarius prouerbialis apud Suidam & Zenodotum:
 Ἄμας ἀπήτην, οἷ δ' ἀπὸ κρητῶν σκάρας. id est,
 Falces petebam, à hi ligones negant.

Videtur hinc natū, quod agricole cupiam à vicino salec cō-
 modato petenti, negauerit ille sibi ligonē esse domi. Theocri-
 ti scholiastes in pastoribus annotauit, Atticis ἄμων dici,
 quod communis Græcorū lingua uocat δ' ἰνδαρῶν sive eoa
 πῶντων, id est, ligonē, quod si σκάρα idem significat quod
 σκαπτήν, ridiculum erit in responso, perinde ac si quis pe-
 tenti gladiū neget se habere ensem. Sū qui sentiant σκάρα
 esse pocidi genus, aut uastis caui.

Albaouis. L

Ἀλόκος ὄρνις, id est, Alba auis, pro re noua atq; auspice

cata dixit M. Tullius in epistolis familiaribus libro septimo.
 Cum enim salutatio nos dedimus amicorum, que sit hoc
 etiam frequentius quam solebat, quod quasi albam auem ui-
 dentur, bene sentientem eueni uiderē, abdo me in bibliotheca.
 Quadrahit & in rem admodum rarā & inusitatā, quod
 aues peruicax sint hoc colore. Ita luuendis:
 Coruo quoque rarior albo.
 De albe galline filio, dictum est alibi.

In alieno choro pedem ponere. LI

Ἐμ ἀλλοθῆω χορῷ πῶδα τῆσδ' αἰ, id est, In alieno cho-
 ro pedem ponere, est sese miscere negocijs alienis, & aliorū
 sibi iudicare partes. Plutarchus in commentario, quem in-
 scripsit: Quo pacto seipsum aliquis circa inuidiam laudare
 possit, τὸν ἢ γ' ὃν ἄλλοθῆω χορῷ πῶδα δεινὰ
 πῆσθ' ἔχω ἢ πρὸς μοίᾳ. C. celoio ἐπεδείκνυσσι. id est, Eū
 quidem, qui alieno choro pedem imponit, cariofum ad ridicu-
 lum esse prouerbiū declarat. Idem in Symposiacis, ἐὼ δὲ
 καὶ πῶς ἐν ἀλλοθῆω χορῷ πῶδα ἴδεις, εἶπον, id est,
 Ego uero tanetsi pedem in alienum inferens chorum dicebā,
 hoc est, respondens de re, que ad philosophi professionē no-
 pertinebat. Affinis est huic adagio, metaphorā perquam elegā-
 tius, neq; discrepans à specie prouerbiali, qua usus est Ari-
 stides in Miltiade, μαλλῶν ἢ τὸν ἐμ μισθῶν, ἢ πῶς
 χορῷ τῶσδ' ἔμῳ; id est, Porro Miltiadem, qui est apud Ma-
 rathonē, qua chori parte collocabimus: Interpres addit me-
 taphoram sumptam à Choris Dionysiacis. Certe cōstat mu-
 tuo sumptam à choreis ac saltationibus. Quibus si quis igno-
 rus admisceat sese, derideatur, atq; exhibetur ilico. Plato in
 Euthydemo, τῶσδ' ὁσῶν πῶς χορῷ τῶσδ' ἔμῳ; ἢ τοῖς
 ἄλλοθῆω, ἢ πῶς λέγεις; id est, Hanc sapientiam in quo cho-
 ro statuemus, inter bona, aut quid censet?

Ne magna loquaris. LII

Μὰ μαζάλα λέγε, id est, Ne grandia loquaris, refertur
 à Diogenate, admonet temperandum esse à magniloquentia,
 iactantiaq;, qua nihil omnium intolerabilius. Dicitum est
 autem propter Nemesium deam, que grandiloquentiam hu-
 iusmodi non sinit impunitam. M. Tullius epistola uicō ad Atti-
 cum libro quarto, epistola octaua, μήπω μὲν ἔτιως περὶ
 τέλους ἑαυτῶσδε, id est, Ne quando iactes, ut prius perse-
 ceris. Aristophanes in Ranis:
 ὁ δ' αὐμὸν ἐνδ' ἑῶν μὰ μαζάλα λίαν λέγε. id est,
 Mirande uir, ne magna nimium dixeris.

His uerbis Bacchus reprimat Euripidem per arrogantiā se-
 met antepōnentē Aeschylō. Sophocles in Aiace flagellifero:
 μηδὲν μὲν ἔτιως, οὐχ ἑρῶς ἢ εἰ καυῶ; id est,
 Ne magna loquere, non uides quo inuis malo?

Theocritus in Cyclope:

μηδὲν μέγα μὲνθῶν. id est,
 Ne quid subline loquaris. Theogonis:
 μὰ ποτὲ κίρρι ἀγορῶν, ἔπ' ὀ μέγα, οἷδ' γ' οὐδέ τις
 Ἀνθρώπων οἷν νῆξ' ἡμέρας ἐνδ' εἰ πᾶσι. id est,
 Verbum Cyne caue magnū me dixeris unquam.

Nescis quidnam homini noxie diēsis ferat.
 Plato in Phadone, μὰ μέγα λέεις, μή τις ἡμῶν εὐσκευῖα
 πρὶ ἐξήμ' τὸν λόγον ἢ μέλλοντα λέγεισθ', id est, Nelo-
 quare grandia, ne quis nobis inuidia futurā orationem in-
 terturbet. Antiquis ac enim fixit deam Nemesim, iactantē
 ultricem. Ita Pindarus in Isthmij's hymno quarto: Ἀλλ'
 ὅμως καύχημα κατὰ εὐχὴ στήθε', ζῆν τᾶδ' καὶ καὶ τᾶ
 νῆμα, id est, Altanen gloriationem omnibila silentio, uerpi-
 ter hæc & illa paritir. Est enim unica a placandē inuidia tra-
 tio, si

tio, si quod accidit boni, ad autorem deum referatur. Idem in Nemeis hymno decimo, ἔσι δὲ καὶ κλέος ἀνεθύπτωρ θεῶν ἀντιθέου, id est, Est autem græve in hominum unum diem incidere. Est enim unum diem mortaliū ingeniu, nec ulla re citius sativatur, quam audiendis laudibus alienis. Idē eiusdem operis hymno quinto: Αἰδῶμαι μάρα ἐπὶ σέ. Huc alluisse videtur Vergilius libro decimo:

Dixerat ille aliquid magnam.
Invenitur sepius ἔ μέγα φρονέμ, pro eo quod est, insolentem atq; elatum esse. Sophocles in Oedipo tyranno: φρονέμ γὰρ ὡς γυνὴ μέγα. id est, Sentire enim altum ut femina.

Extat ἔ senarius proverbialis:
Ὅτ' εὐτυχὲς μάλιστα, μὴ μέγα φρονέ. id est, Ne quid tume, cum res secunde maxime.

Et μέγα πνέει, id est, Magnam spirare.
Euripides in Bacchis: κἄν πνέωμ ἐλθῆν μέγα. id est, Quamvis magnam spirans venias.

Elegantior Horatius huiusmodi grandiloquentiam, ampullas ἔ seſquipedalia verba vocat in arte poetica. Projicit ampullas ἔ seſquipedalia verba.
Terentius in militem gloriosum, ἔ magnifica verba. Legimus ἔ ἔργικὸς λέγεται, id est, Loqui tragice. ἔ ἔργικα γὰρ ἴσται, pro eo, quod est, magnificis verbis esse trere.

Horatius in epistolis:
Et spirat tragicum satis, ἔ feliciter audet.
Tantif non me fugit poetam hoc loco simpliciter dixisse, spirat tragicum.

Exercitatio potest omnia. LIII
Μελέτῃ πάντα δύναται, id est, Cura omnia potest. Laertius hanc sententiam Periandro tribuit, qui Isthmum etiā tenentis perdidit. Significat autem nihil esse tam arduum, quod diligentia, curāq; non efficiatur. Vergilius in Georgicis: Labor omnia vincit,
Improbis, ἔ duris virgens in rebus egestas.
Extat apud Græcos proverbialis sententia, θεοὶ τ' ἀγαθὰ τοῖς πόντοις παλοῦσιν, id est, Dij bona laboribus merentur. Huc allusit Horatius: Petripit Acheronta Hercules labor. Sophocles in Electra: Εὐόντα τοὶ χεῖρες οὐδέμ εὐτυχῆ. id est, Citra laborem nil bene est.

Quantquam autem in presentia non est, neq; propositi, neq; operis huius, quicquid ad huiusmodi sententias facit, in unum conuocetur, tamen haud grauior, quandoquidē casus obtulit, adscribere verba Senecæ ex libro de ira secundo: Atq; nihil est, inquit, tam difficile, ἔ arduum, quod non humana mens vincat, ἔ in familiaritate perducat assidua meditato. Nulliq; sunt tam feri, suiq; iuris affectus, ut non disciplina perdonentur. Quodcuq; imperant animus obtinuit. Quidam nunquam ridere conſueti sunt. Vino quidam, alij Venere, quidam omni humore interdicere corporibus. Alius contentus breui somno uigiliam indefatigabilem extendit. Didicerunt tenuissimis ἔ aduersis fumbus carere, ἔ ingentia uixq; humanis toleranda uiribus, onera portare, ἔ in tantæ sam altitudinem mergi, ac sine ulla respiciendi uice perpeti maria. Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omnem tranſcendat, ostenditq; nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patientiam indixerit.

Quid primum, aut ultimum. LIIII
Τὶ πρῶτον ἢ τὸ ἔσχατον, id est, Quid primum aut ultimum?

Figura proverbialis, qua utitur quoties aut rerum copiam tantam significamus, ut hesitemus, unde potissimum exordiamur: aut cum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus in libello, cui titulus, de mercede seruicibus, καὶ τὶ σοὶ πρῶτον ἔ βιάσασθε, ἢ ἔσχατον φρονέμετα λέξω τῶτον ἔ πᾶσι καὶ ἢ ποῖον ἀνάγκη τοῖς ὑπὸ μὴ δῶδ' ὁσωνόσας; id est, Quidnam tibi primum amice, aut quid postremum, ut dici solet, commemorem, ex his que ἔ pati ἔ facere coguntur, ij qui mercede seruant? Porro Lucianus deſumpſit ex Odyſſæe libro nono, in quo Ulyſſes ad hunc loquitur modum:

Τὶ πρῶτον, τὶ δ' ἔπειτα, τὶ δ' ἔσχατον κατὰ λέξω; id est, Quid primum, quid mox, ἔ que tandem ultima dicant?

Iuualis:
Quo de circumagis, que prima aut ultima ponas;
Eiusdem characteris est illud Euripidis in Iuonoe insaniente: Ὁ μοὶ τὴν ἡμῶν πρῶτον, ἢ τὴν ἔσχατον πρὸς εἴρενα δῶμαι. id est, Quem uestrum obe quem pectori adinocuiam meo Primum, ultimamue.

Dente Theonino rodi. LV
Theonino dente rodi dicuntur, qui conuicis lacerantur. Sumptum à Theone poeta quodam rabiose loquacitatis, petulantissimæq; maledicentia, unde ἔ Ausonius in carmine Hendecasyllabo, poetam quempiam indoctum ἔ mordacem Theonem appellat.
Nec post hac metus, ubiq; dictum:
Hic est ille Theon poeta falsus,
Bonorum mala carminum Laeterna.

Horatius in sermonibus:
Dente Theonino, qui circumroditur.
Neq; dissimili figura est usus in epistola ad Inulium Florum: Hic delectatur iambis,
Ille Bionis sermonibus.
Acron admonet Bionem philosophum fuisse, qui mordacissimi dialogis lacerauerit poetās, sic, ut nec Homero parceret. Porphyryon autem Aristophanis comici patrē fuisse. Zoli quoq; mordacitas propemodum in proterbio est, sed ut inuidum intelligas magis, quam oblatratorem. Horatius hoc uitium, alibi succum loliginis uocat, ἔ saleem nigrum, quod cum morsu, addat ἔ fame maculam.

Hipponactem præconium. LVI
Hipponactem præconium pro infami nota dixit M. T. ul. nimirum proverbialis chematē, in epist. familiaribus, de Tullio quodā ita scribens: Eumq; additū iam tum puto esse, Calui Licinij Hipponacteo præconio. Non Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus, ac notē mordacitatis, qui auctore Dionysio Halicarnassæo, trimetrum Archilochium de industria in Scæzontē infregit, cū inimicos lacerare uellet, quo uelociter feriret fortius. Hic Bupalum ἔ Anterion, qd dō his deformi specie pictus est, uerſibus iambicis insectatus legitur. Erat autē Hipponacti notabilis in multo sedatus, quā obrem quidam imaginem eius proposiere in ridendum circulis, quorum aliquos suis carminibus creditur ad laqueū conſpuliſſe. Negat id esse uerum Plinius, lib. 36. cap. 5.

Archilochia edicta. LVII
Adagionis faciem habet, ἔ illud, quod Cicero scribit ad Atticum, lib. 2. Itaq; Archilochia in illi edicta Bibuli, populo ita sunt uicunda, ut eū locū, in quo proponuntur præ multitudine eorū, qui legunt, transire nequeamus. Archilochia edicta cōtinuosa uocat ac uiridēta. Archilochi poetae mordacitas

dacit ac uulgo celebratissima fuit. Is Lyeamben socerū à quo fuerat repudiatus, huiusq; filiam adeo uirulentis uerbis insecutus est, ut uterq; se laqueo praefecauerit.

Archilochi patria. LVIII

Αρχιλόχου πατρίδα, id est, Archilochi patria. Diogenianus testatur hoc dici solere de mordacibus, ac maledicis. Videtur enim populus nonnullus, naturā dicaces, cuiusmodi fuisse feruntur Sicili.

Genitium mordere. LIX

Qui clanculum obreclant, lacerantq; quempian, cū genitium mordere dicuntur. Persius:

Et genitium fregit in illis.

Luctum sentiens poetam Satyricum. Item diuus Hieronymus: Possum respondere, si uelim, postquam genitium lesus in si pere. Dentes autem gengiui sunt omnium reconditissimi, ac propemodum operii gingiua. Sero eniungit homini: nempe circiter annum uigefimum: multis et oblongo tempore, ut auctor est Plinius lib. 11. cap. 37. Et ob id haud ab re, litoris atque obtreclatio morbo dicati. Potest et ad canes referri et ad uiperā de denticulo illos, quibus eam uenenū infundere putant. Plinius eodem, quod modo citauimus capite. Nam hi quoq; sunt uiperis sub gena fistulosi. Potest et ad canes referri, qui postremis dentibus ossa duriora circiorodunt. Omnis autem obtreclatio morfus dicitur. Vnde Aristophanes iocatur, in amulo nō inesse remediū aduersus psychopantem morfum. Diogenes apud Lactantium uogatur, cuius nam animantis morfus esset perniciosissimus: Ex seris, inquit, obtreclatoris, ex cicuribus adulatoris. Hoc uenenū Hora. loliginis succū appellat.

Aureo piscari hamo. LX

Aureo piscari hamo dicitur, quā mediocris commodi cupiditate periculum ademit, ne maximum uerum faciant id est auram. Commemoratur inter facite dicta Octauij Caesaris à Suetonio. Fit enim nonnumquam, ut piscis hamum etiā ipsum secum auferat. Porro metaphorae plerūq; à piscatione ductae prouerbij uice sunt in uisitate. Sicut expiscari apud Terentium, pro eo quod est, diligenter elicere, atque exquirere. Vorare hamum apud Plautum,

Semper tibi pendat hamus. Apud Nasonem.

Quod si quis pugnet Augusti dictum non esse prouerbium, certe prouerbiale est, nec indignum, quod in hunc orācinem adlegatur. Potest fieri, ut quibusdam etiam hoc liberet aureo hamo piscari. Siquidem, auctore Suetonio, Nero Caesar, reti aurato, fimbriis purpura, coccoque nexis, piscari solitus est. Proinde quoties sic ambimus quippiam, ut si potiamur optatis, mediocris sit emolumentum, sit fallat spes, damnum ingens, apte dicimus aureo piscari hamo.

Sapientia uino obumbratur. LXI

Plinius historiae mundi lib. 23. cap. 1. Vinum icimus bibe re nouito inuenio inuulsum esse. Coras, uigorencis animi impedit, ad prociū tendentibus, somno accommodatū, ac securitatibus, tamq; dudum hoc fuit, quod Homericā illa Helena ante cibum ministrat. Sic adferunt in prouerbium cessit: Sapientiam uino obumbratur. Haecenus Plinius. In prouerbij item ecclesiasticis duo referuntur, quae sapientē etiam demement, uinum, et mulieres.

Homines frugi, omnia recte faciunt. LXII

M. Tullius libro Tusculanarum quaestionum quarto: Frugalitas nomen tanquam ad caput referre uoluit, quod nisi eo nomine uirtutes cōtinerentur, nunquam illud tam perulgatum esset, ut iam prouerbij locum obtineret: Homines frugē, omnia recte facere. Haecenus Cicero. Doctē adagiū quof-

dant improbos homines, certis in rebus nonnumquam esse usū, ac praclare se gerere, uerum ubiq; ac perpetuo praestare uirum integrum, atq; inculpatum, id cuius demum esse uideatur, qui naturā uerq; sit probus. Alludit ad hanc sententiam Euripides in Hecuba, cum ait:

Ανθρώποις δ' αἰεὶ, ὁ μὲν ποιητὸς οὐδὲν ἕκαστον πλὴν κακῶς ὁ δ' ἐθλός, ἐθλός οὐδὲ συμφορῶν ἕστ' ἐστὶν φῦσιν Ζεὺς ἑτάει, ἀλλὰ χρεῖος ἐστ' αἰεὶ. id est, Ceterum in mortalibus

Quisquis malus, nil aliud ille, quam malus, Frugi usq; frugi est, non enim ingenium grauis Fortuna iuuat, sed probus semper manet.

Item in Iphigenia in Aulide:

Ὁ δ' ὀρθός, ἐθλόμ' ὄφθαλ' αἰεὶ, id est, Atqui probus, 15 palam est semper probus.

Aristoteles libro moralium septimo: Τὸ, πρὸς ἀρετῆν ἀπλῶς, ὅτι κακοῦ, τελευτῶντος, ἀγαθὸς καὶ ὁμοῦ αἰεὶ καὶ οὐ μεταβάλλει τὸ δὲ πρῶτον καὶ ὅτι ἄλλοθεν οὐδὲν ἔοικεν ἑσθῆν καὶ ἐσθῆτα, id est, Siquidē quod bonum, idem simplex, contra quod malum, id uarium est. Et qui bonus, is femper sui similis, neque unquam commutat mores. At quisquis improbus est fluctus, haud quaquam idem esse uidetur mane et uersari. Huc uide cōtinē illud literarū arcanarū: Stulus ut luna mutatur, sapiens permanet ut sol.

Fallacia alia falliam aliam. LXIII

Terentius in Andria: Fallacia alia aliam trudit. Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sumptū à consuetudine conantium fallere, ac dolos dolis confarinantium ne deprehendantur, vnde consuetis dolis dixit Plautus. Et situleas appellat huiusmodi technas. Et d' dolos uideatur, apud Homerum, id est, dolos texere.

Sera in fundo parsimonia. LXIIII

Prouerbialis sententia apud Senecam in prima epistola: Sera in fundo parsimonia, digna profectio, quae omni serinio, omni cado, omni cello penariae infirmitate. Admonet in tenui pore parcendum necesse aris, neq; imitantium profisiorum uulgus, qui tum deniq; incipiunt parcere, postea quā uiderint minimum superesse. Eri elegantiore senectia: si tradicator ad res animi, ueluti si quis admodum iuuenes, ne fiant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat, quod pleriq; solet euenire, ut iam natu graues, animum ad res honestas applicent: et cum peripillū uita superfit, tum temporari parcere incipiunt. Seram enim in fundo parsimonia esse. Prouerbium sumptū apparet ex Hesiodo, cuius hi sunt uersus in opere, cui titulus: Opera et dies:

Ἄσπολλος δὲ τὸν καὶ λιγόντα κορεσθῆναι μετόπι φειδῶν, δ' αὖν δ' ἡδὴ κερυμῶνι φεδῶν. id est, Plena ubi dolia sunt, aut iam prope inania uini Tum satiari, sed in medio sic parcori esto. Absurdum siquidem et graue in imo parere fundo.

Alludit huc Persius Satyra secunda:

Dome deceptus et expert, Nequicquam fundo suspitet nummus in imo. Plutarchus in symplosiacis Decadis septime, pro benemate tercio, indicat poetā admodum esse bibendum uinum, cum est optimum. Vinum autem in medio saluberrimū, optimum esse potui: quemadmodum summa pars olei potissimū laudatur, mellis infima. Primum, quod uni uis calor est, aut tenui uidetur maxime colligi circa medium, proinde id optimum est seruare. Deinde uni pars inferior uicina fecis corumpitur

rumpitur, summa pars ab ære proximo leditur. Nam ærẽ inimicum esse uino, non illud satis arguit, quod dolio pleno, uinum minus uaspefit, quam semipieno. Tum quod terra, dea fossa, ut ær attingere non possit, quam diutissime uigorem suum conseruant. Theocritus item in Charitibus: *κρυπτός ὤδι πυνυμῶνι χαλκῶς* id est, Vacuæ fundo capse, Scrinium inane significans.

Sybaritica mensa.

LXV

Συβάρη δὲ ἔστι, id est, Sybaritica mensa. De conuiuio dicebatur nimium apparatum. Natum a gentis uerbis. Est enim Sybaris oppidum uicinum Crotoni, ut testis est Herodotus libro quinto. Stephanus indicat postea Thuriõn apud Pellatum. Vnde Sybarite dicti, gens in architectura uoluptatum operosissima: Suidas teste, locu deliciasq; adeo notabilis, ut quicquid effeminatum, quicquid molle, quicquid acerosa atq; ambitiosa luxuria paratum esset, id uulgo Sybariticum diceretur. Vnde Ouidius in libro trisium secundo, scribens ad Augustum:

Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit.
Sybaritida uocat opus Hemithæonis cuiusdam cinedi Sybarite, de generibus uoluptatum, & obsecrarum deliciarum.

Item Maritilis libro duodecimo:

Qui certant, inquit, Sybariticis libellis.
Philo Hebræus in uita Moysi, Sybariticæ nequitias uocat lasciuia poemata. Maximus Tyrius in disseratione tertia de uoluptatibus, Sybariticæ saltationis commemorat. Aristoteles libro moralium Eudemiorũ primo, Smyndridem quoq; Sybaritam comparare Saradanapoli inter uoluptarios nominat. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas, Sybariticæ appellatas scribit. Idem refert Sybaritas infuditasse, ut equi ad tibie cantum saltare condiscerent. Et luxuriosos Sybaritas appellatos: & Sybarizare, Sybaritarum ritu delicias indulgere dictum. Astipulatur & Quintilianus libro tertio: Frugetias, inquit, apud Sybaritas forsitan odio foret. Pliatarchus in conuiuio septem sapientum, tradidit apud Sybaritas hunc fuisse morem, ut mulieres ab usq; anno priore ad conuiuium uocarentur, quo se per octium auro uesibusq; possent exornare. Hæc atque huiusmodi ferme referuntur ab Angelo Politiano Miscellaneorum cap. 15. Ceterũ conuiuũ Sybariticũ depingit, ac misus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Hellogabali uita imperatoris locu perditissimi, adeo ut nomen inueniret, uulgo dicitur Apicius. Sed Lampridij uerba subscribam: Semper, inquit, sanè aut inter flores sedat, aut inter odores preciosos. Amabat sibi precia maior a dici carũ rerum, que mense parabantur, orexin in conuiuio hanc esse asserens. Sexcentorum strubionum capita una œcena multis exhibuit ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando & tale cõnuuium, ut haberet uiginti et duo ferula ingentium epularum, sed per singula lauarentur, & mulieribus uterentur, & ipse et amici cum iure uo arido, quod efficerent uoluptatem. Celebris aut item tale conuiuium, ut apud amicos singulos, singuli missus appararentur: & cũ alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter in Celio, alter trans Tyberim, & ut quisque mansisset, tamen per ordinem in eorum domibus singula ferula ederentur, iretioq; ad omnium domos. Sic unum conuiuium uix toto die finium est, cum & lauarent per singula ferula, & mulieribus uterentur. Sybariticum missum semper habuit ex oleo & garo, quem, quo anno Sybarite pererunt, perierunt. De Sybaritarum tuu locu, tuu interitu, permulta commemorat & Athenæus in Dipnosophistis. Aristophanes & ἐν ἐπιπέδῳ συβάρηθεν dixit, pro eo quod est,

opipare, ac genialiter uiuere.
ἠὲν δὲ θύεσσαι τὸ δὲ νῆμα,
πλάττω, μὲνεν, μινφν, καὲν δερ,
Ἐσ ποικυλῶδες δὲ ὡς ἔμ,
Ἐσι δὲ ὡς ποικυλῶδες, Συβάρηθεν. id est,
Iam uero licebit nobis nauigare, uiuere, dormire, in festis spectare, conuiuio accipi, cottabo ludere, Sybarizare.

Sybaritica calamitas.

LXVI

Συβάρη δὲ ἀπὸ συμφορᾶς, id est, Sybaritica clades, Stephanus tanquam proteritum notauit. Porro quemadmodum Sybarite perierunt, idem narrat ad hunc modum, Oraculum huiusmodi acceperant:
Ἐὶ δὲ αὐμορ συβάρητα πικρὰ δὲ αὐμορ, σὺ μὲν οὐκ ἔμ,
Ἐμ παλαστῶν δὲ ὡς ἄμωρ ἡρῶ ὅτι αὐμ ἔοντο γμ,
Ἐὶ ἔμ δὲ ἄσπερσρ δὲ νῆτορ δὲ ἰοιο σὲ βῆξ ἔμ,
Τῶν ἰκα σοι πὸ δὲ ἄμωρ τε ἡ ἔμ φυλιος ἄσσις ἡ ἔμ. id est,
Felix omnino felix Sybarite futurus,
Dum rebus letis uenerabere numina diuim,
At simul atq; illis mortalis homo antefereat,
Tum ueniet, bellumq; tibi atq; domestica turba.
Euenit deinde, ut Sybarita quissiam frumloris cederet in agro, qui cum ad numinis aram cõfugisset, nihilo minus persequente domino cederetur. Quod ubi uidit sibi nihil profuisse numinis reuerentiam, protinus ad monumentum patris herilis confugit, atque ibi domum religione commotus heurus, desinit a cædendo. Itaque iuxta dei responsum, a Crotonatis euerfi sunt Sybarite. Aelius Lampridius in uita Hellogabali, scribit eos eodem anno perisse, quo missum ex oleo & garo reperissent, quem ob id Sybariticum uocabant, ut modo diximus. Ceterum de Sybaritarum luxu, deq; calamitate, permulta retulit Athenæus lib. 12. si cui hæc non satis faciunt. Quædrabit adagian in eos, qui neglectũ decorum, aut ob intemperantem luxum subuertuntur.

Sybarite per plateas.

LXVII

Συβάρηθι Λαοπλαταιας, id est, Sybarite per plateas. Cõtra fistulos ingredientem per uiam, seseq; uelut ostentantes. Sumption adagian in fistu, luxuq; Sybaritarum. Africanus in oratione que Cestus inscribitur: Sed enim, inquit, Sybarite fastu prætorizidi. Venustus erit, si paulo longius detorqueatur, ueluti si de homine insolentis se gerente, aut arrogantis de se loquente, aut de filio phalatore dicas, *σὺ καὲν ἔμ δὲ πλάταιας*. Cognatũ est illi, quod alio dictum est loco, *ἀρεσσοπαταιας*. Refertur adagian a Suida, atq; Zenodoto.

Syracusana mensa.

LXVIII

Συρακοσῶς τῆς ἄσσις, id est, Syracusana mensa, prælatata atq; opipara dicebatur. Syracusanum enim ut erat olim opibus florentissimũ, ita uoluptatibus ac delicijs additissimũ. Lucianus in dialogo Symyli ac Polystrati: *ἡγοῦ ἔστιν ἄσσις*, inquit, ἡ πῆξ τᾶς ὅς σικελίας, id est, Ac mense Siculis lautiores. Meminit Sicule mense Plato quoq; lib. de Rep. iij. Meminit & Diogenes in epistola quadã ad Aristippum. Item Ari stides in Pericle. Demq; Strabo lib. 6. Paracma refertur a Zenodoto. De Syracusanorum locu meminit Aristoteles in Politia eius gentis, addens Dionysium minorem nonnumquam ad nonagesimum usque diem ebrium perseuerasse, atque ob eam rem cæcuentibus, ac utiis oculis fuisse. Narrat Theophrastus apud Athenæum, amicos illius et compositores in conuiujs ad simulare solitos, non uidere sese uel cibos, uel cæcæcinos, uel dicit ad eum modum adultates regi cæcuenti, unde *δουνοσὼδωνες* sunt appellati. Apud eundem Aristophanes & δαυραλεῖσιμ,

Αλλ' οὐ γὰρ ἐμῶν τῶν καὶ ἐμῶν πέλποντῶν,
ἀλλὰ μάλλον πινεῖν, ἔπειτ' ἄρ' ἐρ κωϊκῶς σκευασίῳ
τρέψεται. id est,

Atqui hæc quidem me ducit non didicisti, uerum bibere pot-
tius, deinde male canere, Syracusanorum mensam. Item Pla-
to de Republica. Συρακούσαι δὲ ὅθ' ἔστιν ἔστ' ἐρ σι
καλλιῶν ποιητικῶν ἄρα ἄρα ἄρα οὐκ ἄρα, id est, Sy-
racusanam amicæ mensam, et Siculam in obsonijs uarietatem
non uideris approbare. Verum his temporibus Siculi fruga-
litate Hispaniam et Italianam gloriam plane perdidit.

Quantum Athenensium in dipnosophistis, inter opiparas me-
sas etiam Italianas recenset. At his tantis temporibus præscam
illam frugalitatis laudem sibi uendicauerunt: quemadmodum et
Græci ad pristinam illam temulentie gloriam postliminio re-
dierunt. Vnde Faustus Andrelinus Foroluiensis poeta, nō so-
lum laureatus, uerum etiam regis, uetus congerro meus, qui
plus quam triginta anni amos in celeberrima Parristorum
Academia poetice docet, in carmine quod de patumetō Par-
yensi scripsit, adagionem in Anglos deriuauit:

Mensa, inquiens, Britannia pluit.
Et haud scio uide natum sit hoc uulgatissimum apud Gallos
prouerbium, ut cum hominem uehementer cibo distentum ue-
lim intelligi, dicant, tam satur est quam Anglus. Verū idem
ut illis attribuitur ἠλαφροσύνη, ita nobis πλεονασίαν
adscribit.

Spithama uita.

LXIX

Σπιθαμὰ τὸ βίον, id est, Spithama uita, hoc est, modus
uite perpusillus. Procerbialis est figura nutuo sumpta à rea-
tū mēforibus, apud quos Spithama seu palmus, digitos duo-
decim cōtinet, quantum ferme longissimo digitorū porrecto co-
plecti licet. Quin hodie quoque pusillū homunculū, palmū ho-
minis appellant idiotæ nostrates. Refertur adagiū à Dioge-

Temporis punctum.

LXX

Ἐλάμα χρόνος, id est, Punctū temporis. Simili figura dixit
Terentius: Tum tēporis ad hoc punctū mihi est, id est, spētū
breuissimū. Apud mathematicos enim punctū in diuisibilibus que-
dam pars est lineæ, cuius, ut inquit Euclidus, pars nulla est.
Plutarchus de pueris instituentis: Ἐλάμα χρόνος πᾶς ἔστι
ὁ βίος, id est, Temporis punctum est omnis uita.

Noua Hymertia, falena uetera.

LXXI

Macrobius libro Saturnalium septimo: Cur Disari mel et
uinum diuersis etatibus habentur optima? Mel, quod recentis-
simum; uinum, quod uetusissimum. Vnde est et illud pro-
uerbium, quo utuntur gulosi: Malsum, quod probe tempe-
res, miscedendum est nouo Hymetio, falerno uetido. Quod ada-
gium non uideo ubi nobis possit usui esse, sed tamen adscri-
psimus, ne nibil omnino de popinis mutuari uideremur. Nisi
forte placeat eò torqueri, ut dicamus è diuersis rebus quedā
optime consilari.

Qui multa rapuerit, pauca suffraga-
toribus dederit, saluus erit.

LXXII

Aelius Lanpridius in uita Alexandri Seueri: Idem, inquit,
addebat sententiam de furiis notam, et Græce quidē, que
Latine hoc significat: Qui multa rapuerit, pauca suffraga-
toribus dederit, saluus erit. Quæ Græce talis est:

Ὁ κλέψας πολλὰ, ἔλαττα δὲ δόνη, ἕσπευε γερ. id est,

Qui multa tollit, pauca dat, seruabitur.
Admonet adagiū, id quod nobis quoque; temporibus uulgo
faciliant, si res non omnino stupidi, non nisi magnis prædis
iniiciendam manū ut super sit quo iudicem, si forte sit opus,

corrumpant atq; exocidit. Ceteri qui parua tollunt, depre-
bensi pendunt, utpote quibus nibil sit qd' impertiat præscitis.

In simpulo.

LXXIII

M. Tullius lib. de legibus tertio, agens de lege tabellaria,
hoc est, de iure ferendum pro tabellam suffragiorum: Et
aus quidem nosler, inquit, singulari uirtute in hoc munici-
pio, quoad uixit, reslitit M. Gratio, id est, in matrimonio
sororem, auiam nostram habebat, ferenti legem tabellariam.
Excitabat enim fluctus in simpulo, ut dicitur, Gratio, quos
post filius eius Marius in Argepo excitauit mari. Haslenus Ci-
cero. Quantum igitur coniectura consequi licet, in simpulo
fieri dicebant, quod uel clanculum, uel in re minuta atq; humi-
li fieret. Est enim simpulum, auctore Festo, uas paruum, non
dissimile cyatho, uode mulieres diuinis rebus deditæ, simpu-
latrices uocentur. M. Varro scribit, uas esse minutum finæis,
in cuius locum successerit Epichrysis, uode ueteres res minu-
tas, nulliusq; precij, simpularias appellabant. Plinius lib. 35,
cap. 11. In sacris quædam etiam inter has opes, non myrrina-
nis crystallinis, sed fistilibus prohibito simpulis innocenti-
us. Attestatur et M. Varro cum apud Nonium Marcellū
ait, deos ipsos uel simpulo imitari. Item Apuleius: In hodie-
rum inquit, populus Romanus dijs immortalibus Simpulo
et Catino fistiliū sacrificat. Proinde non absurdum mihi uide-
tur, si quis existimet sumptam allegoriam à puerorum lusu,
quo solent per fistula angustam in Simpulum inflantes, quasi
fluctus quosdam et aque strepitum excitare.

Proteo mutabilior.

LXXIII

Πρωτεύς ποικιλοπέπτος, id est, Proteo mutabilior, in
uastri et uersipellem competit. Lucianus in sacrificijs, Ionē
ἠκικώτερον αὐτῶν πρῶτος ἀπελάττει, quod se subinde in
lonæ atq; dias formas transfiguraret. Plato in Ione: Αλλ'
ἔτεχνος ὡσαύτῃ πρῶτος ποικιλοπέπτος γίγνεται, ὡσαύτῃ
μὴ ἔτεχνος ἔστω, id est, Sed prorsus Protei in morē,
in omnem speciem uertens, sursum ac deorsum te ipsum distor-
quens. Horatius in eos, qui facile uertunt sententiam:

Quo teneam uulnus mutantem Proteo nodo? Item alibi,
Effugiet tamen hæc sceler atq; uincula Proteus:
Protea uocat tergierantem, et quæ Græci uocant Δυσφύ-
ρατος, id est, Deprehensu difficilium. Porro fabulā Protei no-
tiores arbitror, quam ut hic sit recensenda. Extat apud Ho-
merum Odysseæ quarto, et apud Maronem quarto item
Georgicon. Simili figura diceretur et Vertumnus inconsolan-
tior. Nam hic dedit in omnigenam speciem sese uariat. Vnde
et nomen reperit apud Latinos. Horatius, Vertumnus, quotquot sunt natus iniquis,
Huius meminit Ouidius, describens quemadmodum anans Po-
monam deam, alias subinde formas assumserit. Et ὡς ἔμε-
ταλώσεται ἔμπεδος, id est, Empusa mutabilior. Cuius
mentionem fecit Lucianus in commentario de saltatio-
nibus: Ἰδὸς τ' αὖ ποὺ αὐτοῦ πρῶτος τῶν αὐτῶν κωϊκῶν
ὡκῶος διακροτοῦσθαι, καὶ αὐτὸν μιμησθῆναι τῶν
πρωτέων, ἐπιπέτῃ γ' ἡδὲ τῶν ἐμπεδῶν τ' ἔς ἐμπεδῶν
μορφῆς μεταβαλλομένης, id est, Videbis igitur ipsos
eodem tempore subito in aliam transfigurari speciem, atque
ipsum referre Proteum. Quin et Empusæ exemplum confer-
re oportet, que sese in innumeras uertit formas. Meminit
huius Aristophanes in Ranis:

καὶ μὲν θεῶν τῶν Διᾶ Διᾶσθ' ἔμετα,
Πρωτέρ' ἔδ' ἔμετα, κωϊκῶσθ' ἔμετα γίγνεται.
Τότε μὲν ὄρεθ, νῦν δ' ὄρεθ, τότε δ' αὖ τῶν
ἀποτοκῶσθ' ὡς ὄρεθ φεῖ ἐπὶ αὐτῶν ἴα,
Aλλ' οὐκ

Αλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γὰρ ἔστιν ἰσχυρὸν ἔργον
ἔμψυχοῦ τοῖων ὄψι. id est,

At maximam profecto uideo beluam.
Qualem: Nonam, que in cuncta subito uertitur,
Modo bos, modo autem mula, rorijum fecmina
Pulcherrima. Age ubi est Recta ad illam iam feror.
At rursus haud est mulier, imò iam canis.
Empusa proinde est.

Interpres adseribit Empusan spectrum quoddam esse, quod ab Hecate soleat emitti uidentium miseris & calamitosis. Id subinde consuevit alijs atq; alijs formis exhibere sese. Quiddā existimant meridianus horis apparere solitum ijs, qui parentium manibus. Quod quidem haud scio an recte possit referri ad id, quod extat in psalmis Hebræorum: ὅπῃ συμψήψουμα τῶν δ' αὐμοιῶν ἐμαρκαβενῶν. id est, Ab occisio & de monio meridiano. Sunt qui hanc ipsam Hecatē affirmēt esse. Narrant autem uouo uadri pede, unde & nomen inditum putant ἔμψυχοῦ οὐνοῖν ἐνίπνοτα. Demofthenes ait Aeschylus matrem, cui ipse Leucothea nomen mutasset, appellatam fuisse Empusan, eo quod quæsius gratia quiduis & faceret, & pateretur.

Amicus magis necessarius, quam ignis & aqua. LXXV

Ἀναγκωτάτερος τοῦ πυρός καὶ τοῦ ὕδατος ὁ φίλος, id est,
Amicus magis necessarius quam ignis & aqua. Hyperbole pro uerbis, admonens neminem esse tam diuitem aut potentem, quin opus habeat amicorum officijs. Quemadmodum enim citra ignem & aquam non consistat hominum uita, ita nec consuetudine atq; opera familiarium, quos ob id ipsam Latini necessarios uocant, ut amicitiam necessitudinē. Inuitat adagij duo quædam maxima commoda colligi ex amicitia, uoluptate, & usum. Nihil est enim nec, iucundius igni, nec, utilius aqua. Quam ob rem recte scripsit Horatius:
Nil ego contiderim iucundo sanus amico.

Item Euripides apud Plutarchum:
Εἰς οὐμιατὲ ἄνθρωπος φερόμενος ἐμβολύει γὰρ ἄνθρωπον. id est,
Dulce est ueri hominis amici lumina.
Recentior adagium a Plutarcho, commentario quē inscripsit, quo pacto sit dignoscendus assentator ab amico: Καὶ ὁ δὴ καὶ λέγει, πωρὸς ὁ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκωτάτερος, id est, Quapropter etiam dicunt amicumigniq; quoq; & aqua magis necessarium esse. Extat et apud Aristotelē in moribus, & apud Ciceroſem in Lælio. Hodiēq; uulgus indoctum habet in ore, quod est uerissimum: Tolerabilis uita uis sine pecunijs, quam sine amicis.

Lupus circum puteum choream agit. LXXVI

Ἀνθρωπὸς πῶς ὁ φερός χορεύει, id est, Lupus circum puteum chorum agit, in eos dicitur, qui sumptu inaniter opera, spe sua frustantur. Alii enim lupo morē esse, ut i quādo sitiat, nec tuto se possit demittere, circa puteum obuertit, frustra inhians aquæ, quā nō possit cōtingere. Sunt qui parociā inde dicitam existimant, quod aliquando ueniat usum, ut lopus pecuāē aliquā, aut hominē infestetur, circa puteum quam se in puteum quæpiā altiorē metu demiserit, obambulat ille, uelutiq; saltantiu in modū in orbem circūagitur, præde cupiditate, qua tamen potiri nō queat. Plutarchus in cōmentario, cui titulus, quomodo possit adulator ab amico dignoscit: ἔνδεσμιμοὶ προσεφθασμένοι αὐτοῦ, τῶν πῶς ὁ φερός ὄρκισιμ ἄπεχθῶς ὄρχεσμιμοί, id est, Quæ qui uimtur, seipsos quoq; in perniciem adducunt, nec uera, saltationem illam cū cū puteum

saltantes. Loquitur autem de dicitate intemperanti & uiru lenta, qua fit, ut nec illis quoquam utilitatis adferamus, in quo dicimus, & nobis ipsis maximum malum conciliemus. Refertur adagium a Zenodoto, Suida, Diogeniano.

Lydius currus. LXXVII

Λυδίου ἄρμα, id est, Lydius currus. Hoc scommate no tabantur, qui in certamine quopā longe ceteris essent infirio res. & πῶς ἂν λυδίου ἄρμα. Ἡρόδοτος, id est, Ictia Lydiū curru curus. Plutarch. in libello quē inscripsit, de dignoscendo assentatore ab amico: τὸ μὲν κερύθηρον ἔσμιμ καὶ ἐδελαικόν, οὐκ μὲν δὲ καὶ πῶς ἂν λυδίου ἄρμα πείλοσ, οὐκ ἔννευμα, καὶ πῶς ἂν ἔσμιμ. id est, Ceterū superiorē metuit ac uertitur, non hercle ad curru Lydiū pedes ingrediens, sed ad aurū purum. Refertur adagij a Diogeniano. Quiddā ad Pelopē Lydiū referunt, qui suo curru uicere Onomachū. Refertur et ad hunc, ut dixi modis parocmia: Πῶς ἂν λυδίου ἄρμα. Δέπει, id est, Præter Lydiū curru currere, aut iacta Lydiū curru, ut pedes intelligatur certare cum Lydio curru uelocissimo, quod quidam certamen nimis inique comparatum uideatur. Achilles apud Euripidē in Iphigenia Aulidensi, pedestri cōstis certat cum quadriga, & uincit. Plutarchus in uita Nēcie ē Pindaro allegat: Οὐ γὰρ μὲν δὲ καὶ, inquit, πῶς ἂν λυδίου ἄρμα πείλοσ οὐκ ἔννευμα, ὡς φησι τὸ ἰσχυρὸν.

Cinclus. LXXVIII

Κίγκλοι, id est, Cincli, rusticano pro uerbio dicebantur, præter modū pauperes, quibus neq; domus esset, neq; quicquid qd sui possint dicere. Quæ Catullus describit: Fiorū, cū neq; alluda fuerit, neq; domus, neq; arca. Cinclus enim aqua quæda est imbecille, atq; inuidia, ita ut nō possit ipsa sibi propriū nidū parare, proinde uia nidus supponit aliquid. Vnde & rustici uerterit in adagionē, ut medicos & erroneos Cinclus uocēt. Autor Aelianus lib. de naturis animantium 12. Quod genus homines Græci τυνεσθες uocāt, hoc est, ex pter penatiū. Suida tradit Cinclū aū esse maritimū, gracile, nulliq; fermē corpore, cum pediculate sit clunū pennas subinde mouere, unde et nomen addunt σεσοπυγιδί, nimirum ab agitatione caudæ. Eam pro uerbio fecisse locum, quo Menander sit uisus in Thæide: Πρωκτερεῖσθε λαθεῖσθε ἢ καὶ κίγκλων. id est, Mendicior Leberide, atq; hinc Cincalo.

Κίγκλιζον dici pro eo, quod est comueri, & obstrepere.

Que sub alis fiunt. LXXIX

Ἄνθρωπος πῶς ὁ φερός, id est, Facta subalaria. Pro uerbio si figura dixisse uideatur Plutarchus in cōmentario quod inscribitur, quo pacto sit dignoscendus adulator ab amico: Ποῖος, inquit, καὶ αὐτὸς ἔστωσιν ἀπληροῦ μύθῳ, & τοῦ τῶν ἑστῶσιν πρὸς αὐτοῦ ἀποφασιστοῦ ἔσμιμ, id est, Ad laborē & res honestas segnis, in his rebus que sub alis, nihil recusat. De adulatore loquitur, ad honesta officia tū pigro, tū inuidi: ad uoluptaria ministeria prompto; uideletur ad score tū cū fide adducunt, ad cōparanda onsona, ad intruendū cōuiuū. Equidē, opinor, ob id adulatōi sub alis scdē datā eē, qd hæ corporis partes titillationē præcipue sentiant: siue ob cutis tensus quiddā, & gargarizatio; Vnde Lucianus in dia logo quodā Charontis, Menippi, & Mercatorij, philosophū quæpiam omnibus excens uitijs: εἰ ἐὺ δὲ διαγοργατοῦν ἡνὲ μάλιστ' ἔχῃ. τὶ δὲ μάλιστα κολαστῶν ὁ ἐξουῖ, ἠρῶ καὶ ἐν ὅσῳ εἶω ἔσμιμ μὲν ὄσμιμ. id est, Vnum quiddam adbus

adhuc sub alis gestat, quod est omnium grauissimū. Quidā Menippe: Adulationem Mercari, que illi plurimum attulit emolumenti in uita, nisi si quis malis, uōt μάδος, ita dicitū ut alibi Lucianus dixit, uōt κολίτης, sub simi, significans eū Veneris usum, qui non uacat turpitudine. Nam oscula queq; supra sinum sunt, ut cunctis, cum honestate possunt coherere, ceterum infra sinum, οὐδὲρ ὄργιζε.

Simul forbere & flare difficile est. LXXX

Tranio serius apud Plautum in Mofcellaria, oburgatus est ab herō, quod non maturius reddisset. cū ille se alibi fuisse diceret, nec simul apud herū esse potuisset, & illud qd̄ iustus fuerat, peragere: Si uoles, inquit, uerū hoc cogitare, simul flare forberetq; haud sciū facile est. Commodē uentur hoc flare forberetq; haud sciū facile est. Commodē uentur hoc adagio, si quando significabimus negotia quepiam id genus esse, ut pariter ab ipsa tractari nō queant. Vcluti si quis conetur simul & literis, & uoluptatibus uacare: simul amori- bus & parsimonie indulgere: simul uocari studijsq; satisface- re: simul & poeticis, & theologicis studijs operam dare: sim- mul & mundo seruire, & Christo. Quemadmodū fieri non potest, ut quis eodem in tempore forbeat, hausto spiritu; & flet, emisso haliu. Affine uidetur huic adagio dictū illud Eua- gelicam: Nemo potest duobus dominis seruire. Nemo potest deo seruire, & mammonē. Item illud Phocionis ad Antipa- trum: Οὐ δύνασκαί μοι ἓν ὄντως ἔχειν, ὃ κολάει. id est, Non potes me simul & adulatore uti, & amico. Ad hac senarius ille, qui falso Seneca inscribitur: Amare & sapere, uix deo conceditur.

Quodq; ait Tereuntius imitatus Horatius: Nihil plus explicet, ac si

In sanire parēt certatratione, modiq;

Manum admoventi fortuna est imploranda. LXXXI

τὰν χεῖρα ποιοῦσθε ἵνα δῖψ τὰν πῆχυν ἐπικαλῆμ, id est, Manū admoventi fortuna inuocanda est. Admonet ada- gium, ita fidendum esse diuino auxilio, ut nihil segnitium in nobis est, etiam ipsi nostra admittantur industria: alio- qui non auditorios superos, inertium ac desidiolos uota: Quemadmodū eleganter scripsit Alexander HEGIVS, primus pueritiæ meæ doctor haud quaquam poenitendus: Solas iure deus preces,

Quo nemo magis impiger, Aut infestior ocio, Auerfatur inertium.

Plutarchus in apothegmatis Lacedæmonicis, refert apud eam gentem deos deasq; omnes hactenus fingi solere. Vene- rem etiam ipsam armis indutam, tanquam ne illi quidem occū agant, sed bellicis studijs exerceantur: Addim, inquit, & prouerbium:

τὰν χεῖρα ἀναψέροντα τὰν πῆχυν καλῆμ. id est, Manum admoventi sunt uocanda numina:

Aeschylus apud Stobæum:

Ἐλθῆ ᾗ τῷ κάμνονι στυγεῖσθαι δέος. id est, Hinc qui laborat, adesse nomen affloret.

In eandem sententiam Pindarus in Nemeis: Πεδὸ ὄργου αἰετῶν, Ἰλιδου οἷ τε ποινῶν, ἐπὶ αἰγῶν, σὺ δὲ τοῦ δὲ πῆχυν. id est, Ad summam uirtutis apicem peruenerunt, qui gustarunt labores, non autē sine dēi fortuna. Proinde nec in fiden- dum industria, ut diuinam opem negligamus: nec ita riu sum pendendum ab illa, ut nostram prætermittamus officium, Alluisse uidetur huic Aeschylus in Persis:

Ἐργὸν δὲ αὐ

Διὸς μωροῦς χεῖρας τῶν ἄνθρωπων ἐπικαλῶσθαι θεοῦς Ἀλλ' ἄρα μὲν αὐτῶν ἢ αὐτῶν, ἢ ἢ θεοῦ σὺν ἀπῆν, id est, Plurimo iam tempore

A deis optaueram hæc ut dextra conficerent mihi, Verum ubi quis uigilat ipse, dij quoq; admovent manum.

Quam quique norit artem, in hac se exerceat. LXXXII

M. Tullius Tusculanarum questionum libro primo: Sed hic quidem quamuis eruditus sit, sciat est, hæc magistro con- cedat Aristoteli, cancre ipse doceat. Bene enim illo prouer- bio Grecorum præcipitur:

Quam quisq; norit artem, in hac se exerceat.

Hæc uis Cicero, Est autem senarius iambicus, admonens, ut quarum rerum iustus periti, in his duntaxat disputandis, tra- ctandisq; uersetur: quarum uero sumus rudes, eas doctiori- bus concedamus, neq; professionem alienam nobis uindica- mus, neq; in meam alienam mittamus saltem, nunc uictores ultra creptam uideamus. Apud A. Gellium Plato ex Eriphi de citat, sed in sensum nō nihil diuersum a Ciceroniano, nem- pe suo quousq; uite instituto, studioq; impense delectari, in- quit, illis illud Aristoteli: Quia in re clarus quisq; est, ad eam properat, & dei partem illi plurimum imperti, in qua ipse se exuperet: cōtra, in qua stupidius, ac nihil sit, inde effugit, eamq; contemnit. Porro uersus quem Latine refert Marcus Tullius, est apud Aristophanē in fābula, cū titulus, ἄρκιζε, is est hauiis modi: Ἐξὸι τῆς ἔρας εἰδὼν τὰ χεῖλια. id est,

Quam quisq; norit artem, in hac se exercitat.

Quo quidem loco interpres admonet inter prouerbia celebra- ri. Ad hoc prowerbium allusit Horatius ita scribens: Nauem agere ignarus nauis, timet: abrotanum ergo Non audei, nisi qui didicit dare. Quod medicorum est, Promittunt medici, tractant fibrilla fābi. Scribimus indocti, doctiq; poemata passim.

Idem in epistola ad Villicum:

Quam scū iterq; lubens censebo exerceat artem.

Huc pertinet illud Pindaricum, quod refert Plutarchus in cō- mentario quē scripsit, πρὶ εἰς εὐδυνίαιας, τῶ ἄριστον ἔπαιθ, ἢ ἄριστον βίος, ἢ ἄριστον ἀδελφῶν τὰ ἄριστα. Διόφρα, κῆρση ᾗ Βαλενόνη φόνου, κῆρα δὲ τὰ δῶρα μοι δὲ θεῶν, id est, Equus in quadrigis, in aratro bos. Na- uem ocysime præuertitur Delphicus: apro cædem molientis, inueniendus est canis laborum patiens. Videlicet significat munus quousq; adhibendum ad id quo ualeat.

Dedi malū & accipi. LXXXIII

Dedi malū & accipi. Beticum adagū est, quo licetibi ni, quoties eiusmodi permutati uidebitur facta, ut malū pro ma- lo sit redditum, & par pari relatum, ueluti si quis improbi generum deussit, ac morum item improban recepisset. Re- cenfetur & explicatur a Plinio in iuniorē in epistolis: Cælius, inquit, Clasticus, homo fedus & aperte malus, procon- sul- latum in ea parte non minus uolentem, quam fordide gesse- rat, eodem anno, quo in Africa M.arius Prifcus, Erat autem Prifcus ex Betico, ex Africa Clasticus, inde dicitur Beticor- um (ut plerunq; dolor etiam uenustus facti) non illepidam se- yebatur: Dedi malum & accipi.

Carpeticus aliquid, quam imitabitur. LXXXIII

Μωμῶστέα ἕως κῆδων ἢ μιμῶσται. id est, Reprehendet aliquid citius, atq; imitabitur, Senarius

Senarius hic Apollodori pictoris operibus inscribi consuevit, qui primus umbrarum imitationem inuenit. Refertur et ad hunc modum, *μομιώτατος ἢ τοῦ ποιοῦ ἢ μιμήσαντι*. Aperte dicitur de res quatuor artis absolute, atque inimitabili. Porro res egregias multo procliuus est carpere, quam emulari. Ceteri est elegans *ἡσοσόνωμοσιν* in duabus uocibus Graecis, *ἡσοσόνωτος*, et *μομιώτατος*, que cum sono minime distent, tamen res declarant longe diueras simas.

In foribus adflic.

Ἐπί τῶν δούλων, id est, In foribus adflic, dicitur allegoria proverbiali, quod in ista, iamque in proximo est. Plutarchus, *Ἐφετὸς ἔπι δούλων ἔντρος*, id est, Cum febris in foribus adflic. Sic et orbis opposit in arcibus literis ad Cain fratricidam: Sin male egeris, statim in foribus peccati tuum aderit.

Alia Lacon, alia asinus

ilitus portat. LXXXVI

Ἄλλᾳ ἢ λακων λέγει, ἄλλᾳ ἢ λακων ὄνος φέρεται, id est, Alia quidem Lacon dicit, alia Laconis asinus portat. Effertur apud quosdam et ad hunc modum paromia: *Ἄλλᾳ μὲν λακων, ἄλλᾳ ἢ λακωνος ὄνος φέρεται*, id est, Alia Leucon, alia Leuconis asinus portat. In eos dicebatur, quorum oratio dissensit a factis. Natum aiunt ab huiusmodi quodam euentu. Agricola quæstiam nomine Leucon, solitus est utres melle plenos stercis obuiolare. Rogatus autem ab exactoribus uectigalium, quid nam portare, ordem se portare respondebat, uide licet quo minus pecunie persolueret. Sed cum euenisset aliquando, ut lapsus in terrâ asinus, onus effudisset, accurarunt exactores, in reponendis sarcinis auxilio futuri. Verum ubi interim cognouissent mel in utribus esse, non credens, Leuconem oborto collo abducerunt, tanquam qui se debito uectigali sit audisset. Atque illud uidentes, addiderunt, alia Leucon, alia portat asinus. Nam in nonnullis codicibus, dicit, non additur, atque ita mea sententia dictum festiuus red dicit. Ea quo postea uersa est in adagionem. Refertur a Zenodoto, et a Diogeniano.

Corpore effugere. LXXXVII

Corpore effugere, est periculum iam imminens, ac penè premissis, arte quadam declinare. Translatum a gladiatoribus, ista modico corporis flexu fallentibus. M. Tullius in Caetilianam inuentione prima: Quot ego tuas petitiones ita comiebas, ut uitari posse non uiderentur, parua quadam declinatione, et ut auit, corpore effugi. Hæstius Cicero. Itaque quoties aliquem discrimine quam minimo a periculo abfuisse significabimus, corpore declinatum malum dicemus. Minus enim periclitatur, qui moribus, aut alio quopiam obiectu defendunt: uerum qui nudi telis obiecti, nihil habent quo se tueantur, nisi comodo corporis deflexu, ij denum in extremo periculo uersari uidentur. Penè diuersa figura dicit Catullus: Contra nos tela ista tua euitamus amictu. id est, Facile depellimus, non fecus quam muscarum insultus.

De alieno ludis corio. LXXXVIII

De alieno corio ludere, proverbio dicitur, qui securius agunt, sed alieno periculo. Sumpta allegoria uel a cortarijs, uel ab Apologo quopiam, uel a seruis, qui si quid peccati sit, tergo dent pennis. Apuleius in Asino aureo lib. 7. Quod si quo modo ceteri latrones persenserint, non raris uicioribus ad asinum, et risum exitium mihi parabis. Reuera ludis de alieno corio. Verba sunt asini, puellam accusantis, quod cum prius illius culpa fuisset in discrimine adductus, in fuga, nunc deueno committat, ut sit risum fugiendum, idque suo potissimum periculo. Allusum est autem ad asini corium, quod mortuus detra-

hitur. Est simile quiddam et apud Plautum: De meo tergo degietur corium, id est, res meo sit periculo. Neque dissimile quod refert Festus, pro capulis, id est, pro periculo plagarum. Non admodum abundat ab hac forma, quod Seneca locatur in declamationibus: Cicero patri de corio Cestij satis fecit. Nã is Cestius erat et ex corum numero, qui contemebant Ciceronis ingenium, hic cum forte accumberet in eodem cõitio cum Cicerone M. Tullij filio, qui tum Asia obtinebat, et fulmenent quoque piam è famulus, cognitum esse, cum esse Cestium, cuius iudicio nihil ferret M. Tullius, illico sublatum è cõitio, iussus est flagris cedi. Circumferitur apud nostratum iudicium non absumi le huic proverbium: Ex unico tergo ere lata secari lora. Quo quidem significat unumque; minus esse paruum in alieno, quam in suo. Tertullianus in libello de pallio, secus alio quanto usarpauit: Hoc soli Chameleonti datum, quod iudicio dicitur est, de suo corio ludere. Sentit Chameleontem pro suo arbitrio uertere colorem cutis.

Inherba esse. LXXXIX

Ubi spem immatura indicamus, ac longius adhuc abesse, ut consequaris, in herba esse dicimus. Supra metaphora a segetibus, teneris adhuc, et herbescentibus, de quibus nihil adhuc certum fieri possit agricola polliceri, propterea quod plurimi casus solent incidere, qui non sinant cultorem operato potiri. Verum ubi iam demum segetem in horrea conuicit, tum demum utique tutum est bene sperare. Ouidius in epistola Helenes ad Paridem:

Seca nimum proberas et adhuc tua mensis in herba est.

Hæc mora sit uoto forsitan amica tuo.

Persius in Satyra sexta:

Emole, quid metuis? occa et seges altera in herba est.

In alieno foro litigare. XC

Proverbiu respicit hæc quoque figura: In alio foro litigare, pro eo quod est, in re noua, cuius non dum assueueris uersari. Habent enim diuersa fora, diuersasque litium formulas, uariisque tractandaru causarum rationes, quarum qui rudis sit, in tanquam hospes in peregrina regione multa desiderat necesse est. Martialis in prefatione libri duodecimi: Accipe ergo rationem, in qua hoc maximè est primum est, quod cuius status aures quibus assueueram, quæro, et uideo mihi in alieno foro litigare.

In feditione uel Androchides belli ducem agit. XCI

Em ἢ δὲ δῖχοςασίη κἀνδρόχου εἰδὸς ἡ πλεμύχῃ. id est, Seditione orta, dux est etiam Androchides. Carmen Heroicum proverbio celebratum, in homines cõtemptos et humiles, qui per occasionem aliquam incidentem, dignitatem fortiumur. Quæ admodum in rerum tumultu, nonnumquam insimul quiddam pro tempore regnant. Detorqueri potest ad malos principes, qui rebus pacatis minus ualent in Rep. atque ob id aliquoties data opera rerum motus excitant arte tyrannica, quo cõmo dius suo arbitratu populũ cõpilent. Aut in theologos quoque, eo nomine indignos, qui dissidui ac tumultus cõcitant in plebe Christiana, quo nimium hac occasione celebres reddantur, malentiq; publico omnium malo nobilitari, quam inglorij uicere. Refertur a Suida, Diogeniano, atque iudæ a Plutarcho in uita Nicias, et apud eundem in cõmetario ἔπι Πλάδα Ἰαῖα. Effertur etiam ad hunc modum: Em ἢ δὲ δῖχοςασίη ὁ παῖς καὶ ὁ ἕμιμος ἐμῆος. id est, Rebus turbatis uel pessimis est in honore. Citat idem in cõparatione Lyfandri et Syllæ, nisi quod illic Aladina editio mendose habet, πᾶς καὶ ἄρῳ pro παῖκα καὶ ῥῳ. Risum effertur hoc pascio:

ἐν γὰρ ἀμύμονι ἐκρίθη ἔμμορος ἄμμος. id est, In rebus desperatis etiam cancer honorum fortior. Ad hanc sententiam pertinet et illud, Græcis proverbijs uice celebratum.

καὶ ἐν τυχῶν γὰρ ἡ ἡχρὸς ἰχθὺς μέγα. id est, Mendacis etiam plurimum in loco potest.

Inter indoctos etiam Corydus sonat. xciij
ἐν ἀμύμονι ἐκρίθη φέρων, id est, Inter indoctos etiam Corydus sonat. Quadrabit in quosdam, qui apud idiotas audient sese uelut eruditos uéditare, inter doctos alioque prorsus elingues, id quod circa metaphoram eleganter extulit Euripides in Hippolyto coronato;

οὐ γὰρ ἐν σοφοῖς φαύλοι, πᾶς ὄχλος μεσσηνότεροι λέγει. id est, Apud eruditos qui nihil ualent, apud Plebem imperitam præ eminenti sciencia,

Corydus uilissimum auiculae genus, minimeque canorum, strepit tanen utinque inter aues multas, apud Lusciniam cadens ferri nequaquam possit. Huc adseribendum arbitror, quod ut referri Athenens lib. sexto, nõ illepidè dixit Philoxenus parasitus, cognomento Pternocopis, in alterum parasitum nomine Corydum, αὐχίλου τιμωρὸν εἰσι, ἡμεῖς τὸ κορυδὸν ἔδοντ' ἔσθ', id est, Tardus in precio sunt, et Corydo presentem. Ad quod ille: A te go, inquit, memini Corydum obolo fuisse æstimatum.

Quæuis terra patria. xciiii

ἡδὲ γὰρ ποταμὸς. id est, Quæuis terra patria. Hemistichium est oraculi, admodum redditu Meleo Pelsago, de uia gloria consulenti, cuius meminit et Anaxagoras, teste Zenodo, et Dionysius Chalcidensis, Admonet adagium, uirum sapientem ac bonum, ubicumque gentium uixerit, felicem esse. Vnde et Socrates interrogatus, cuius sit, uocatur, id est, mihi mihi esse esse respōdit. Idè innuit Aristophanes in Pluto, cū ait: ποταμὸς γὰρ ἐστὶν ὡς ἰπὸν ἄνθρωπος τῆς εἴης. id est, Illic enim patria est, ubi tibi sit bene.

Dicuntur hæc à Mercario, cupiente uel celo relicto, in Chremyli iam diuitis ascisci familiam. Vsq; adeo credebat ibi deum esse patriam homini, ubicumque; feliciter ageret: illic exitium, ubi parum commode uiueret. Fertur hic quoque uersificulus prouerbialis:

τοῖς γὰρ καλῶς πρῶτος οὐκ ἔστιν ὡς ποταμὸς. id est, Solam omnem patriam prospere quicumque agit.

Cicero Tusculanarum quest. lib. 5. significat esse dictū Tenebris ex tragædia quaptam. Itaq; ad omnem rationem, Tenebris uox accommodari potest: patria est, ubicumque est bene.

Odiūm Vatiniarum. xcviij

Odiūm Vatiniarum, pro capituli, ac uehementer acerbo. Vatinius, in quem accerime M. Tullius inuictus est, in tantū odiūm populū Romanū peruenerat, iam detestatus illius flagitijs, ut in prouerbium cesserit, odiūm Vatiniarum. Catullus; Manere isto Odijem te odio Vatiniario.

Odiūm nouercae. xcvi

Cōsimili figurā legimus, odiū nouercae, propterea quod nõ ueris omnibus inuati sit fatale quoddam et irreconciliabile odiūm in principio, id quod eleganter indicat epigramma Græcum, quod haud grauior adscribere. Fertur autem titulo Callimachi, nec illo quidem indignum auctore:

Ἐπὶ λέλυ μνηστῆρος μικρῶν λίδων ἕστερος κῶς
ὡς βίον ἀλλοτρίου, ἡμεῖς ἔσομεν οὐδ' ἄλλοι
ἢ ὅ τῶσδε κληθεῖσθε κατεργεῖται τοῦδε αἰῶνος
φθνήσετε μνηστῆρος καὶ τῶσδε οἱ πρῶτοι.

Quorum carminum elegantiam cū haud nesciremus nos nõ assecutus, tamcn quo possent intelligi utinque, uertimus:

Exiguo lapidi puer addit serua nouerca
Mutasse ut uitam seruat ingenium.

At puerum extinguit tunulo hæc illapsa, nouerca
Prægnæ examinem uel tunulum fugite.

Euripides in Alcesteidē
ἐχθρὰ γὰρ ἡ πῖστις μνηστῆρος τέκνοιο
τοῖς πρῶτος, ἐχθρὸν οὐδ' ἄνθρωπος ἡκουσέτα. id est,

Hofis nouerca est ante natas liberis,
Nihilque mitior nocente uipera.

Perdidisti uinum infusa aqua. xcvi
ἀπολάσσει τὸν οἶνον ἐπιχρῆσας ὕδωρ. id est,

Perdidisti uinum infusa aqua.

Verba sunt Polyphemi ex tragædia Aristij, cui titulus: Cyclops, teste Chameleonte in Satyris. Sic enim increpat Ulyssesum uinum aqua temperantem. Antiquitus merum bibebant, non sine noxa, donec Staphilius Sirtben filius, ostendisset uinum aqua diluere. Nam huius hoc inuentum teste Plinio lib. septimo. Dicitur in eos, qui initio quedam recte faciunt: deinde quantum leui de causa, benefacta malefactis subuertunt. Vlpianus apud Athenensium, idq; barbare, τὸ ἡμῖν ἐκ τῆς σφοδρῆς ὀνομαστῆρα μνηστῆρος, ἀπὸ τῆς τῶν οἶνου, ἐπιχρῆσας ὕδωρ, id est, Tu uero nobis ex terra subula uocabillū merca-

tus, perdidisti uinum infusa aqua, Cyclops enim ut barbarus ac temulentus (idem enim inducit etiam Homerus) sic estimat uinum aqua corruptum, cum è diuerso sapientum iudicio reddatur melius ac salubrius. Vnde et Plato admonet, ut Bacchum temulentum deum, Nymphis sobrijs deabus temperentus, idem docet epigramma Græcum Meleagri, id est huiusmodi:

Ἄνθρωπος τὸν βῆχρον, ὅτ' ἐκ ποταμοῦ ἦλασθ' ὡς κῶς
Νῆσαν, ὅτις τέφρας ἀπὸ κληρονομῶν.

τοῦνεκα σὺν τῷ μνηστῆρος ἔσομαι ὡς φίλος, ἡμῶν ἐν τῆς
μισογῶν, ἔστιν πῆρ' ἔκ κληρονομῶν. id est,

Bacchus ut è flammis puer exiisset, in undis
Tinxerunt Nymphis propositum adhibere cinere.

Hinc inuictus Nymphis est Bacchus gratus, at ignem
Ardentem capies, hinc nisi misueris.

Quamquam uinum largius diluūt illud habet noxæ, quod in posterū diem grauius dolet caput qui biberit, quā si merū bibisset, Aristoteles id esse putat in causa, quod uinum per se crassius, accessione aquæ factū subtilius, citius penetrat angustia capitis firamina, meri noxam, cuius adhuc multat iam obest, eodem transmittens, propterea cōcostu difficillius est.

Abiecit hastam. Rhipsalpis, xcviij

Hastam abiecit dicitur utiq; prouerbiali figura, qui cause sue diffusus, abiecit animū, ac desinit cōtra conari. Cicero pro L. Murena: Videns tu illum trifidem demissum iacet, diffidit, abiecit hastam. Græcis item prouerbiali conuicio dicuntur ἑπιλάσσει, ignati ac timidi, quā; in acie locū deserunt, ac clypeum abieciunt, quo probro notatus est Demosthenes. Lucianus in Ioue tragædo, καὶ ὄϊλος ἔστιν ἀποσφῆλιζον τῶν ἀλλοτρίων, id est, Ac planè uidetur sentum abiecius. Vsq; adeo uero probrosam habebatur antiquitus clypeum abiecere, et Lacedæmonij Archilochiū è finibus suis iusserint excedere, quod scripsisset satis esse clypeū abiecius, quam intirire, teste Plutarcho in apophthegmatibus Lacedæmonis, id Archilochi distichon refertur ab Aristophane in fibula, cui titulus: εἰς ὄϊον, estq; huiusmodi:

Αἰσίου μὴ σάωσι τις ἀγαθὸν ἢ κακόν
Erit & αἰσίου μὴ σάωσι τις ἀγαθὸν ἢ κακόν. id est,

Scito aliquis gaudet Satorum, ego quod sine culpa

Deserui nolens inter opaca rubi.

Interpres admonet Sator esse Thraciae populos, aduersus quos bellas Archilochus, fugerit abiecit clypeo. Cuius exemplum postea secutus est Demosthenes, ad dicendum quam pugnamdam instruxit. Notatur apud Aristophanem & Cleonymum hoc nomen, ut in Vespis:

Ἀπέβαλε τὴν αἰσίδα. id est Abiecit clypeum.

Quin & Isocrates in oratione quam scripsit de pace, declarat infames olim habitos qui vel ordinem deseruissent, uel clypeum abiecessent. Tale quiddam, opinor, subindicat Horatius in Lyricis, cum ait:

Tecum Philippios & celerem fugam Sensi, relicta non bene parmula.

Mentuntur multa cantores. XCVIII

Πολλὰ ψεύδονται αἰσίδα, id est: Multa mentiuntur cantores. In eos quadrabit, qui ad gratia loquuntur, & auribus blâdiuntur. Inde ductum, quod cantores hoc modo spectantes, ut delectent ac placeant, plerique; eam in laudem auditu rû falsâ. Nihil enim veritate gratius, nihil assentatione suauis. Aristoteles libro τῶν μετὰ τὰ φυσικά primo: αἰσίδα ἢ τὴν πρὸς ἡμιονίαν, πολλὰ ψεύδονται αἰσίδα, id est: Sed uicta promeribiam: Multa mentiuntur poete. Est autem, ni me fallit memoria, hemistichium Homericum, de citharædis solitis in cœdiu canere. At hoc dictum quosdam usq; adeo mouet, ut prorsus ab omnibus omnino poetarum scriptis abstant, non minima portione eruditioris.

Acciffare. XCIX

Ἀκκίζω, id est: Acciffare. Græco prouerbio dicebatur, qui cum maxime cuperet accipere quippiam, tamen sicte recusabat: qui nos modie quoq; malis durat. Scribit Acco multiterem fuisse quampiâ note Iulitiae, que solita sit ad speculum cû imagine sua, perinde atq; cû alta muliere cõfabulari, ut hinc ualido, que stultius aut ineptius aliquid ageret, acciffare dicerentur, & Accus nomine compellerentur. Apparet illud etiam moribus huius mulieris adfuisse, ut recusaret, que tamen cupiebat, unde & Accissimus ficta huiusmodi recusatio dicitur. M. Tullius ad Atticum libro epistolarum secundò: Hoc opinor, certissimum perisse omnia, quid enim ἀκκίζομεθα tam diu, id est, quid distimulamus? Lucianus in libello de mercede seruentibus, οὐδὲ ἀκκίζομεθα ἄρα γε, ἵνα δὲ δὲ ἐργῶν, id est: At ille acciffans: Ausfer, inquit, Ego ne abs te: Idem in amoribus, Πάτα δὲ ἢ ἡδύελωμ ἀκκισσομαι, id est: Omni sublato acciffino, id est, tergiversatio. Ne. Rursus in eodem sermone: Πολυὺς δὲ οὐ μετὰ τῶν αἰσίδων ἀκκισμός, id est: Multus aut uiris desit acciffimus. Item Philemon apud Athenæum, οὐκ ἔστι οὐδὲ εἰς ἀκκισσομεθ, οὐδὲ λῆθη, id est: Nec ullus est Acciffimus aut nugatio. Fluxachus indicat Acco & Alphio mulieres fuisse, per quas femine deterrent pueros à peccando. Vispat hanc uocem & Plato in Gorgia, ἀλλ' ἀκκίζω τὰ καλλίονα.

Scythia acciffans asinum. C

Ἀκκίζομεθα σκυθικῶς τὸν ὄνον, id est: Acciffans Scythia asinum. Aduersus eos, qui uerbis auertunt, quod recipiunt. id ad huiusmodi fabulam referunt: Quidam conspectio asini cadauere, Scythiam quandam, qui fortè aderat, admonuit ut careret. Ille primum aspernatus, atq; abominatus, postea tamen apparuit, cœnauitq;.

Aut quinque bibe, aut treis, aut ne quatuor.

THE NAEVS libro decimo de bibacitate disputans, scribit adagium huiusmodi ualido fuisse celebratū, ἢ πέντε πίνε, ἢ τρεῖς, ἢ μὴ τρεῖς, α. id est: Aut quinque bibe, aut tria, aut ne quatuor. Pre scribit modum diluendi. Hæc autē temperatiora maxime placet antiquis, ut quinque uni cyathis, duo adderetur aque, aut duobus unus. Huius rei testem citat Ionæ poetam, qui scripsit, uatè quendam Palamedæ prædixisse, Græcos nauigaturos, qui treis cyathos ad unū biberet. Item Nicoharè in Amynone, καὶ εἰς τὴν καὶ δύο, id est: Salue quinque & duobus. Præterea Amypsiam, ἐγὼ δὲ δὶόνου & πάσι μὲν εἰμι πέντε καὶ δύο, id est: Ego autē Bacchus oibus uobis quinque & duo. Verū hæc de re copiosius aliquotio Plautus, ἔνυ συμποτικῶν β, Decade tertia, testas cœnauilibus cantuiculis celebratum fuisse, ἢ πέντε πίνε ἢ τρεῖς, ἢ μὴ τρεῖς, ne quis temere Plauti uerba cõmuret, nã apud huc quoq; referitur. Atq; in banc rem iocatur Ariston, quæ admodū in musica Hemioij proportio symphonîa redit diapète, dupla symphonîa efficit, que dicitur Diatessaron, at cã que uocatur Diatessaron, symphonîa esse præter cetera hebetè & obscurâ, & epiritio cõstituta. Idem & in bibèdi harmonijs treis esse symphonias uini ad aquâ, Diapète, id est τρεῖς, & Diatessaron. Nã Diapète symphonîa ex Hemioij cõstituit, si tres aque cyathi, duobus uni cyathis admisceas. Quod si duobus admisceas duos, dupli proportionè existet: Diatessaron harmonia forte, si uni uni cyatho, treis aque cyathos addideris. Atq; hic esse epiritium, que proportio per unæ ad tres magis tractatus in Prynæo sapientes, ac sobrios: aut ad dialecticos, cum aduclis supercilij de suis amicis argutij disputat. Iam si duos uni admisceas tonum nasci maxime turbulentum, & ut appellat ipse, ἀκροδωσενος. ebordas mouentem, nõ mouendas mentium, propterea quod per huc nec omnino sobrios esse licet, nec stulticiam mero immergere. Quod si duo tribus addideris, harmoniam existere omnium maxime inducat. His ita per iocum dicitis, adiecti Plauti pater, pscos Ioui duas addidisse nutrices, ac Sobrios: ut & Adrastian: Iononi unam, nempe Euboicam: Apollini duas, Alethian, & Corythalam: Baccho uero plures, quod hunc deus oportet, pluribus nympharum mensuris mansuescât ac domitum, moderatorem ac mitiorem reddere. Significat autem unum multa aque diluendum. Memini huius adagij Plautus in Stichò, seruos compotantes inducis: Sed interim Stratege nosier, cur hic cessat cantharus? Vide quot cyathos hos bibimus. Tot quot digiti sunt tibi in manu. Canto est Græca:

Καὶ ὅτε τρεῖς πίνε, καὶ τρεῖς πίνε ἢ μὴ τρεῖς, α. Quanquã hic Plauti locus nõ caret suspitione mēdi. Quod autē prohibet Græca cantio, ne quatuor biberet, ad ueterum superstitionē pertinet, que creditum est impares numeros ad omnia efficaciores esse, id quod Plinius intelligi putat in febrilibus dierū obseruatione. Porro de quaternione uicinato in poculis, idem libro xxviiij. cap. sexto, scribit ad hunc modum: Numerū quoq; quaternariū Democritus cõdito uolumine, & quare quaterni cyathi, sextarijue nõ essent potandi. Huc nimirum allusit Horatius libro Odarum tertio:

Da lune propeere noue,
 Da noctis medie, da puer auguris
 Murene, tribus aut nouis,
 Miscentur cyathis pocula commodis,
 Qui misas amat impares,
 Ternos ter cyathos attonitus petet
 Vates, tris prohibet supra,
 Rixarum metuens tangere gratia,
 Nudis iuncta fororibus. Item Ausonius:
 Ter e bibe uel toties ternos, sic mystica lex est. id est:
 Aut treis cyathos, ad numerum Gratiarum, aut nouem ad
 numerum Musarum.

Siculus mare. II

Σικελός θάλασσα, id est: Siculus mare, subaudi prope
 stat. De his, qui demuo sollicitatur ad subeundum periculum.
 Natum aunt ad Siculo quoda, qui cum ficos nau portans, nau
 fragium scisset, ac deinde sedens in litore, mare placidū ac
 tranquillū uideret, uelut inuitans ad iter eandem nauigatio-
 nem, dixisse fertur, Οὐδ' ὁ θάλασσε, σὺκα θάλασσε, id est:
 Noui quid uelis, ficos uis. Recensetur ab omnibus ferme pro-
 uerbiorum Grecorum collectoribus.

Ficum cupit. III

Σῦκον αἰτῆ, id est: Ficum petis. In eum dicebatur, qui
 comoditatis alicuius gratia bladiabatur. Inde natū tradunt,
 quod olim Athenienses agricolis blandiri soleat, ut ab illis ficos
 præcoquos acciperent, bene omīnates ac precantes, ut in
 annū sequenti fici felicitur prouenerint. Ruslicū uero postea
 quam senserunt ciuium bladiiloquentiam eō spectare, ut ficos
 acciperent, in proverbū uerterunt, ut comodi fice adulatē,
 ficos petere dicerent. Aristophanes in Vespis:
 Σὺ δὲ νῦν σὺκά μ' αἰτῆς. id est:
 Tu uero nunc ficos a me petis.

Longum ualere iussit. IIII

Μακρὰν χεῖρα φράσας τοῦς ἀναΐδαι τιμῶς, id est:
 Honoribus, qui hic sunt, longum ualere iussit.
 Ea a figura quoties adrem, nō ad hominē refertur, haud dubie
 proverbialis est. Rem igitur, à qua nos abdicamus, ei renun-
 cians dicimur, ac longū ualere iubere. Sumpsa metaphora ab
 eis, qui discedunt diutius absenturi, seu nunquam redituri. Est
 septicule apud Lucianum, et item apud alios. M. Tullius in
 epistolis ad Atticū libro octauo: At ille πολλὰ χεῖρα ἔδωκε
 καλῶς dicens, cōiudicē Brundisium. De philosopho loqui-
 tur, qui cum solitus esset multa præclara de honesto loqui,
 quod in ipso sitū esset, postea ueluti renuncians philosophiæ,
 sibi consulerit. Item Hippolytus apud Eupriidē:
 τὴν σὺν δὲ κῆρην πολλὰ ἐγὼ χεῖρα λέγω. id est:
 Veneri tue multum ualere renuncio.

Virpat Lucianus in Ioue Tragædo. Idē in Apologia ἵναρ
 τῶν ἐν τῇ προσάγορῃ ἐφ' ἡμῶν ματῶν, interpretatur
 proverbium bis quide uerbis, δ' ἰούμ μακρὰν χεῖρα, ὁ
 μακρὴ φρονεῖν φησὶ δ' ἰούμ, id est: Hoc dictū longū ualere,
 declarat nobis nō amplius curæ futurum. M. Tullius epist.
 fam. lib. 15. pro μακρὰν χεῖρα dixit, munitū remittere:
 Viriū, iquū, nūciū remissisti, delinitus illecebris uoluptatis.

Ficus ficus, lignonem lignonem uocat. V

τὴ σὺκα σὺκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγωμ, id est:
 Ficus ficus, ac lignonem nominans lignonem.
 Senarius ē comedijs Aristophanis in Adagionem traductus.
 Quærat in eum, qui simpliciter rusticana utens ueritate,
 rem ut est narrat, nullis uerborum ambagibus, ac phaleris
 obuoluit. Sunt enim apud Rhetores figure quedam, quibus

fit, ut turpia honeste, aspera molliter, superba modeste, mor-
 dacia blande dicantur. At qui crassiorē sint Minerva, rudius
 ac planius eloquuntur. Suis quoque nomine signates. Lucianus
 in Ioue Tragædo, ἐγὼ γὰρ ὡς ὁ κωμικός ἐπὶ ἀγροί-
 κῶς εἶμι, τὴν σκάφην σκάφην λέγωμ, id est: Nā ego,
 quædam uocāt ait Comicus, rusticanus sum, et lignonē lignonē
 appello. Rursum in præceptis historie cōscribēde, uult scri-
 ptorem liberum et incorruptum esse, qui rem, ut est gesta,
 narrans, ficos ficus appellet, lignonem lignonem. Inuenitur
 ad hunc quoque modum:
 τὰ σὺκα σὺκα λέγω ἢ τὴν κάψαρον κάψαρον. id est,
 Ficus ficus uoco, panarium panarium.

Aristophanes in Nebulis:

Ὅν ἄρ' ἄποδ οἶλον οὐδ' ἰσοδὸν ἄρ' οὐδ' ἔνι
 ὅς τις καλῶς ἐ, κάψαρον τὴν κάψαρον. id est:
 Ego nec obolum cuiquam persoluerim,
 Qui cardopus, tantum uocatur cardopom.
 Cardopus arca panaria. Ceterum poētā ficit Socratē magi-
 stem, qui contendat non esse dicendum κάψαρον: quem ad-
 modum dicebat Cleonymus, sed κάψαρον, ὡς ὠρε κα-
 λῶς, inquit, τὸ σκαφῶν.

Domesticus testis. VI

Ὀικοδερ ὁ μάστρυς, id est: Domesticus testis. Vbi quis
 ipse sese laudat, quasi domi testē habeat, nō aliunde additū.
 Hinc autē testium generi quam minima fides haberi solet, ac
 legibus eui suspecti reiciuntur. Lucianus in Ioue tragædo,
 εὐγῆ, οἰκοδερ ὁ μάστρυς φασὶν, id est: Euge, domo addu-
 ctus testis, ut dici solet. Huc alluisse uidetur Seneca ad Lu-
 cillum, cum scribit in hōc modū: Expecta me puffedū, et de
 domo fiet remuneratio: nisi quis mali illi dono legeret. Sunt
 Greci scriptores, qui dicāt hoc adagiū conuenire in eos, qui
 prius mentiri, postea uerū cōfitentur: ueluti adacti cōscientia,
 que peioris testis est. Sic Plutarchus τὴν Sic Plutarchus τὴν
 uocat, animi iudicium, quod non corrumpitur.

Bæoticum ingenium. VII

Bocotij apud antiquos male audierunt uulgo, stoliditatis
 nomine, quemadmodum superius ostensum est. Vnde quic-
 quid insulsum est, ac stultum, id Bæoticum dicebant. Lu-
 cianus in Ioue tragædo, ἐγχερικον ποτὸ ἐγχεικὸς ἢ δὲ
 νῶς βοιωτικόν, id est: Istud quod dixisti prorsus agreste
 est, et uehementē Bæoticū. Inuenitur et βοιωτικὸς νῶς,
 id est: Bæoticum ingenium, pro stupido ac stolido.

Horatius in epistolis:

Bæotium in crasso iurare ære natum.
 Plutarchus ipse Bocotum cum alijs aliquot locis, tum in com-
 mentario de carnium esu, scribit ab Atticis notatos Bocotos,
 tanquam brutos et stupidos, ac pingues: idq; propter edacit-
 atem, quemadmodum alibi meminimus.

Bæotica cantilena. VIII

βοιωτὶ νόμῳ, id est: Bæotica cantio dicebatur,
 si quibus rerum initia tranquilla, ac prospera fuissent, poste-
 rior a turbulenta ac tristica. Vnde Sophocles scripsit:
 ὄσῳν τις ὄσῳν τῶν βοιωτικῶν νόμων. id est:
 Vbi quis eccinitur cationem Bæoticam.
 Natum ex historia, nā Bocotij primū libera ac pacatā age-
 bāt uitam, deinde mortuo Latino in uariis calamitatibus incide-
 runt, ut illorum cantilena à leto initio in luctum desuisse uideat-
 ur. Citatur à Zenodoto, Aristophanes in Acharnensibus ista
 pare uidetur pro catione ratur atque indola:
 Δεξίθου εἰσέειναι ὄσῳδου βοιωτικῶν. id est:
 Dexithous intrat, qui canet Bæoticum.

Bœotica ænigmata. IX

Βοιωτικά ἀνιγμᾶτα, id est: Bœotica ænigmata, dicebantur oblique atque obsecrare dicta, quæq; perdifficile percipi possent. Sumptū à fabula Sphingis monstri T bebant. Ea proposuit Oedipo ænigma huiusmodi:

Τετραπύς, δίπους, καὶ πᾶν τριπύς. id est: Quadrupes, bipes, ac triusvum tripes. Id Oedipus interpretatus est, hominem esse, qui puer manibus quoq; pedū uice nititur: deinde cōfirmato gradu duobus pedibus se sustinet, donec ætas decrepita baculū, seu tertium pedē addat. Exiat epigrāma Sphingis ænigma cōspiciens ad hunc modum:

Ἐστὶ δ' ἄρα μοι ἐπὶ γῆς καὶ τέτραπυρος, οὐ μίαν φωνὴν καὶ τρίποδ' ἀλλότριαν δὲ φωνὴν μόνον, ὅσ' ἐπὶ γῆσιν Ἐπιπέτ' ἀνιγτᾶται, ἀντὶ ἀδύτου καὶ ἡλὶ πόντου. Ἀλλ' ὑπόσταμ' ἡλείσοισιν ἐπεργάζομαι προσέβην, εἴθε τάχος γήϊοισιν ἀφανιστοῦτο μὲν ἄνθρωποι. id est: Est bipes in terris et quadrupes, haud eadem uox Et tripes: innumat speciem hoc ex omnibus unum Quæcumque in terris repant, uolat æthera circum Perq; mare: ast ubi iam pedibus compluribus auctum Accelerat gressum, iacetis tum maxima membris Segnitius ac torpor adest, minimumq; uigoris.

Hesiodus itaque in secundo Georgicon libro tetrali ac senio iam incertum, tripedem hominem appellat. Τότε δ' ἢ τρίποδ' ἔβοτον ἰσοί. id est: Tunc iam tripedi mortali similes.

Bouem in faucibus portat. X

Βοῦν ἐπὶ γυμνασίου φέρεα. id est: Bouem in faucibus portat. In eadem olim dicebatur. Natū, uti conijcio, uel à Thea gene athletea Thasto, uel à Milone Crotoniati: quorum alter bouem solidum solus comedit, teste etiam Græco Epigrāmate, tum autem Posidippo apud Athenæum. Alter, ut narrat apud eundem Theodorus Hieropolites, in Olympijs tuarum quadrinum humeris sustulit, ac statim spacio gestauit, eumq; eodem die solus comedit. Cuius rei meminit et Aulus Gellius in nocibus Atticis.

Bœotijs uaticinare. XI

Βοιωτικῆς μαντικῆς νόσος. id est: Bœotijs uaticinare. Abomni nātis est fermo, perinde ut dicimus, hostibus ista uaticinare. Capiti cane talia demens Dar danto. Et: Hostium iuxores, pueriq; cæcos Sentiant motus orientis austru, et Aequoris nigri: Et: Hostibus eueniant conuiuia talia nostris.

Arius autē dicitur in eū, qui tristitia uaticinator, si quādo precabimur, ut ea in ipsius caput recidat. Zenodotus ab euentu natum scribit. Heraclidem allegat autorē. Olim, inquit, cum Thebanis de belli euentu consuleret oraculū, uates que tū Dodone respōnsabat, ait eos fore uictores, si quid impie parassent. Itaq; cōsultorū quidam arceptum Myrtilan: nam id multos fatidica nomē, in lebetem aqua calida seruentem, qui forte inibi aderat, iniicit. Sunt qui narrent Bombum diuinum quendam Thebanis de belli successu sciscitantibus, responsūisse futurum, ut quā plerimos uincerent, si prius quæpiam ē ducibus immolassent. At illos Bombū ipsam interēptū immolasse, atque hinc ortum procerbium.

Arietem emittit. XII

Ἄγρυ πρὸς ὄρεα. id est. Arietem obijcit. In rixæ, pugneq; cupidum dicebatur. Antiquitus enim bellum suscipitur feciale mitebat, qui arietē ad ductū in hostiū fines immitteret: hoc significans pacto ciuitatem et agros illorū hostiūbus compascuos fore. Autor Diogenianus.

Argenti fontes. XIII

Ἀργύροι κρήναι λαλοῦσιν. id est: Argenti fontes loquuntur. Hoc adagio notabatur ij, qui solide quidē, atq; indoctē, sed arrogatē tū et cōfiditē loquentur, opibus uidecēt suis freti. Vidgus enim diuitiū dulci, ut ait Horatius, fortuna ebrīū, hoc quoq; putat suis diuitijs deberit: quicquid dixerint, id protinus uelut eruditū oēs suspiciant et approbent, Quod notans Flaccus:

Mæe, inquit, contentere noli, Stultitiam patimur opes. Item alibi: Et quicquid uolet, hoc ueluti uirtute paratum, Sperauit magne laudi fore. Huc pertinet et minus ille uentiquam inueniuitus: Fortuna quæ nimium fouet, stultum facit.

Item illud ex Antiphane apud Stobæum: Ὁ ἢ πλάστ' ἔμιας κατέσθη ἰατρὸς κακοῦ, τυφλοῦς βλεπόντων, πᾶσαλαβῶν πάντας ποιεῖ. id est: Opes enim nos sicuti medicus malus, Vbi ceperint reddant uidentes ilico cæcos. In eandem sententiam, Menander in seipsum lugente: τυφλὸς ὁ πλάστ' ἔμιας κατέσθη ἰατρὸς κακοῦ, αὐτὸν δακνύσιν. id est: Cæce diuitie, atque eos, qui se intuentur, cæcos reddant.

Rursum illud eiusdem:

Τὴν ἀρετὴν πρὸ γήνητος ἴλιον εὐφῆ, ὅτε πλάστ' ἔμιας κατέσθη ἰατρὸς κακοῦ, εἰς ἔσπερον ἔσθ' οὐκ εἴ τι τὸ προῖδεν ἦν. id est: Nimis insolens tum redditur lasciuia, Quoties opes qui possidet, mores repens Mutat in alienos pristinis contrarios.

Diximus alias, fœnū habet in cornu. Felicitatis comes esse solet ferocia. Pinarius in Isthmijis hymno tertio. Ἐπιεῖ ἀνδρῶν ἐν τυχεύσεσσι, ἢ σὺν ἐβ' ὄρεσι ἀεθλοῦ, ἢ ὀδινὴ πλάστ' ἔμιας κατέσθη ἰατρὸς κακοῦ, αὐτὸν δακνύσιν. id est: Si quis uir fortunatum fuit uel in gloriofis certaminibus, uel in opulentia, obtinet, uo atunt, magnificam saturiatem, dignus qui laudibus ciuium aduiscatur. Quas drabit in eos quoq; quorum oratio propter opū fiducia plus satis libera atq; audax uidebitur. Nam quemadmodum pauperas timidiatē adfert, itidem opulentia τῶν πρὸς ἄλλους, id est: lo quemā confidentiam adducere solet.

Terram pro terra. XIIIII

Ἰλῶ πρὸ γῆς ἐλαυνέσθω. Prouerbialis est figura in hominem exdem, erroneam, et incertis usantem scibus.

Aristophanes in Acharnensibus:

Ἐὰν δ' ἰσώκημ γῆν πρὸ γῆς. id est: Seclari terram ante terram. Item alibi: Ἐγὼ δὲ φησύνω γῆν πρὸ γῆς ποθεῖμι μὲν. id est: Ego uero fingo terram ante terram metuens. Lucianus in pseudomaiæ: Ἀλλ' ἔδ' γῆν πρὸ γῆς ἐλαυνέσθω, id est: Sed oportebat ad terrā pro terra uelut. Apud Latinos solum uertere dicuntur, qui exiliū causā migrant aliō. Alciphron in epistolis: Ἀναστάσος ὀπίσσω γῆν πρὸ γῆς φησέμεθα μάλλον. id est: Demergas quolibet fugiā potius terrā terra cōmutans. M. Tullius in epistolis ad Atticum, libro decimo quarto: Hæc est alia ferre non possum, itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. Significat se de fugiendo cogitare.

Ne ad aures quidem scalpendas ocium est. XV

Prouerbialis est hyperbole, cū ne minimum quidē ocij se peresse significamus, dicimus nec tantillū uacūū tēporis esse. x 2 quod

quod ad scalpendas aures sit satis. Lucianus in bis accusato: οὐδ' ὄσσοι κινῶσθαι τὸ ὄρε φασί, καὶ οὐδ' ἄγασθαι. id est: Ac ne tamisper octofus, ut autē, sicut autē, scalpere uacet.

Citius in nauī cadens a ligno exciderit.

XVI
Ὁ ἄλλοτε ἄρ τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διὰ μαρτύριον ἔβλε, id est: Citius alicui in nauigio cadenti lignū defuerit. Hyperbole prouerbialis, quia tantum ubiq; copiam significamus: ut quocūq; te uertas occurrat quoad queris. Etenim cum nauis ipsa undiq; sit lignea, nō potest nō in lignū incidere, quisquis in ea cadit. Lucianus in bis accusato: ὃς περὶ τῶν πλοίων ἔβλε, οὐδ' ὄσσοι κινῶσθαι τὸ ὄρε φασί, καὶ οὐδ' ἄγασθαι. id est: Itaq; iuxta prouerbiū citius fiet, ut in nauī lapsus, non incidat in lignū, quān ut quocūq; aspexerit oculis, philosophum desideret. Taxat Lucianus philosophorū turbā tantā, ut omnia ubiq; plena uideantur, nec liceat effugere.

Epiphythizare.

XVII
Ἐπιφυθίζεσθαι. Lacedaemoniorū adagio dicitur, pro eo quod est, inuim merū intemperātus bibere. Et Achaeus in Aethone Satyrico σκυδιπώϊν, sive ut in quibusdā exphlariis legitur, σκυδιστιπώϊν dicitur, pro eo quod est, ἀκρατοσώϊν, hoc est, meracius bibere. Athenens libro decimo Dipnosophylarū, ex Herodoto est Chamelconte autoribus refert, Cleomenen regē Sparῶν, cū Scythias agēnē cōsuetudinē, et illorū ἀκρατοσώϊα, id est, meripotionem imitantem in insaniā uersum fuisse. Scythi autē et Thracēs ἀκρατοσώϊα uocantur, id est, meribibus plerunq; conuina illorum sanguinolenta sunt et tumultuosa. Apud eundem, nescio quis, ἀκρατοσώϊα, σκυδιπώϊν appellat. Commodē despectus licet, ad cuiusvis rei intemperantem et inmodicum usum.

Vinum caret clauo.

XVIII
Aithenus eodem libro de potationibus differens huiusmodi prouerbiū eleganter uulgo dici solere scribit: τὸν οἶνον οὐκ ἔχειν πινάκιον. id est: Vinum non habere clauū: propterea quod ebrietas nihil consulte, neq; moderate, uel dicit, uel facit. Obruitur enim ratio, que clauū uice sobrios moderatur, ac gubernat. Huc pertinet Ouidianum illud: Nox est amor, inuimq; nihil moderabile fudent, Ille pudore uacat, Liber, Amorq; metu.

Vinum femem etiam uel nolentem; falcate compellit.

XIX
Ac uiribus ibidē hōiē carnē prouerbio iactatū scribit: οἶνον ἀνεγχε γέγοντα καὶ οὐκ ἐπέλοντα χορδαίον. id est: Vina femem, ut noluit, cogunt ducere choreas. Admonet nihil esse tam ineptum, neque tam alienū, ad quod non incitet ebrietas. Subijcit et aliud carmen non dissimilis sententiē: οἶνον καὶ φρονιόντα ἐξ ἀφροσύνης ἀναβάλλει. id est: Insanire facit sanos quoque copia uini.

Idem libro quarto dipnosophylarum adducit prouerbiū ex Eripho quodam comœdiorum scriptore. Ἀγασθὲν γὰρ ἐστὶ ἀρχαῖον οὐ κακὸν ἔχειν. οἶνον λέγουσι τοῖς γέγοντα, καὶ πώποτε πεδῆν χορδαίον οὐ δέλοντα. id est: Recte uelut so dicitur prouerbio, Quod uina senibus persuadent, o pater, Vt uelint nolint, choreas ducitent.

Ranis unum preministras.

XX
βαρῆχαίος οἰνοχοῦς. id est: Ranis unum infundis.

In eum dicebatur, quā id minifiraret, quo nihil esset opus ei, cui exhiberetur: ueluti si quis apud indoctos multa de philosophia disserat. Ranis enim nihil opus uino, aqua palustri magis gaudentibus. Explicatur adagiū a Zenodoto, Suida, Diogeniano. Pherecrates apud Atheniē, in Coriano. ἐστὶ ἐξ κορακίας βορῆχάχαιος οἰνοχοῦς ἐστὶ δ' εἰ. id est: Abi in malan rem, ranis pillariis te oportuit. Obiurgat enim pin-cernā, quod quatuor uini cyathis duos infunderit aqua. Vnde licet concipere prouerbiū in hos quoque conuenire, qui uia nom inmodica diluunt aqua: ita ut aquam, non uinum bibere uideantur ranarum ritu.

Ouo prognatus eodem.

XXI
Fortassis simpliciter dictum est ab Horatio: Quo prognatus eodem. Quandoquidē ad fabulā respicit Lede, que grauidā ex Ioue in cygnū cōuerso, ouum peperit: unde gemini prognati Castor et Pollux. Id eoum Pausanias in Laconicis refert, et ostendit apud Lacedaemonios suspensum teniis a testudine templi. Verum si quis hoc dictū despectat ad ipsū nato parentibus, aut ab eodē eruditus preceptore: aut ita cōsimilibus ingenijs, ut eodē ouo nati uideri possint: nihil eque fuerit prouerbiale: ueluti si dicas: Vultus, ingenium, mores, facta, ac profus omnia sic huic cū hōe cōueniunt, ut iures eodem prognatos eum. Aristoteles libro de generatione animalium quinto, ostendit id iuxta naturā fieri, ut ex eodē ouo duo pulli nascantur: et quidem perfecti, si ualeat mēbra dirimatur. Idem si coherant et cōnsistantur, factum eadē monstrifium.

De curru delapsus.

XXII
Ἐν μαζορῶν. id est: De curru delapsus. In hodiernū quoq; uulgo dicit adagiū, in cū qui oblitus propositi, alio se irāssert: aut q in sententiā labascit, ut de curru delapsus dicatur, quē admodū ab asino delapsus. Aristophanes in Ranis: Ἐν μαζορῶν φησὶ. id est: Animus a curru decidēs, hoc est, aberrās ab instituto. Natam apparet a fabulā Phaethontis, quem ferunt curru excussum. Siquidem animus uelut auriga corporis est, et corpus eum uehiculum. Est et apud Platonem de animabus ē celo delapsis, quod curribus suis essent excussae.

Numerus.

XXIII
Homines nullius bone rei, numerus prouerbio dicuntur, etiam idiotis horum temporum. Aristophanes in Nebulis: Οὐτὲς λῆθοι Ἀχιλλεύος, πρὸ δ' αὐτῶν νεοσῶν μάλιστ' ἀμφοτέρως. Horat. Nos numerus sumus et fruges consumere nati. Translatum uideri potest a calculus, ad nihil aliud utilibus, nisi ad numerum. Anacharsis, Plutarcho teste, taxat Aithenenses, qui nummis ad rationem duntaxat uicerunt. Quāquam mihi magis aridit, ut ita numerus dicatur: quem admodū dum dicunt ἐποσίον ἀρῶν ἀρῶν.

Summis uti uelis.

XXIV
ἀκραίος χυθῶναι τοῖς ἰσίοις. id est: Summis uti uelis: Prouerbiali metaphora dicuntur, qui maximo conatu adnituntur, atq; incumbunt: aut qui omnem captant occasione. Maxime sumptum a nauis quibus mos est uelum in altum tollere, quo currant celerius. Aristophanes in Ranis: Ἀκροίσι χυθῶμεν τοῖς ἰσίοισιν. id est: Summis utens carbasis Pindarus in Nemeis hymno quinto, Διδὸς φωνῶν, ἀπὸ δ' ἰσίου τῆνον ἄσος ὑπὸν καρχαίταις, id est: Da nocem, summo autē tēde uela ad summū antennae iugum. Vt cūque res sunt secunde aut aduersae, ita uelum in altum tollitur.

Summum cape, & medium habebis. xxv

Ανεγορ λαβέ και μέσορ ἔσθω. id est: Summa cape, & medio poteris.

Summa cape, & medio poteris. Hemiſtichium caminis Heroici, ubi quid obſcurius & perplexius dictū ſignificabāt, admonētes res attentius expendendam, hoc prouerbio cōſueuerūt uti. Zenodotus hinc natū tradidit, Aeginitis patria pulſis, de quaēda ſede cōſulētibus oraculū, reſponſum eſt hoc enigmatice: Ανεγορ λαβέ και μέσορ ἔσθω, atque illos cacumine quodā montis occupato, circa mediū incoluiſſe. Poſteſt & in hac accōmodari ſententiā, ut admoneretur ad res ſummās & egregias eriti: ſic enim ſuitorū, ut ad medioeritatē perueniamus. Summū animo deſtinādum, ut ſalutē modicis potiāmur. Fit enim plerūq; neſcio quo modo, ut exitus circa ſpem & ſcopū praſtitutum cōſiſtāt. At hodie theologo quidā Ariſtoteli docēt, quatenus liceat admittere diuitias, quatenus ludere alea, quatenus belligari, quatenus ulciſci. Cū hoc ſatius eſt quatuor, belliq; & uoluptatū ſtudiū modis omnibus deſeruari. Ita fieri poterat, ut hoc moderatius ſequeremur. Nunc dū medioeribus ſummis contenti, longe infra medioeritatem dilabimur.

Iniquum petendum, ut aequum feras.

xxvi

Huc affine, quod recenset Quintilianus institutionū oratoriarū libro quarto: Nec omnino ſine ratione eſt, qd̄ uulgo dicitur: Iniquū petendū, ut aequū feras. A negociatoribus diuitium uideri poteſt, qui callidē merces longe minoris licentur: & multo plaris indicāt, quam pro dignitate, que precii ſaltem aequū accipiāt. Nō fugit hac ſententiā Syru illū Terētia nūm in Adelpbis, cū Samnone leuonē aſtu tradans, poſtulat, ut puellā Aefchino dimidio precij tradat: atq; hac arte efficit, ut leno fortē ſolidā percipide & rogās eū accipiāt. Imitatur & uulgo uerū huiusmodi: Qui amittit, ut aueram quadrigam ſibi cōparet, ſanam certe rotam aſſequetur.

Ad ambas uſque aures.

xxvii

Μέγας ἤν' ἀμφοτέρω. id est: Uſque ad aures ambas impleri dicitur, qui ſupra modū ingurgitat ſeſe. Supra metaphorā a uſculis, ad aſus uſq; impletis. Extat apud Suidam.

Serulis capillus.

xxviii

Ανδραποδ' ὄδ' κ' ἤρῃ κα' ἐπιδ' ἐκινύει. id est: Serulim capillū prae ſe ferre dicuntur, qui agraſibus & inelagatibus ſunt moribus. Inde ductū, quod Athenis ſeruū mammitē dēca pitis pilos deradebant. Plato ſcribit in Alcibiade, quodā ſerulim pilos in animo geſtare, indottoſ & ſtupidos ſignificans. Citantur apud Suidam haec ex autore, neſcio quo: πολλὸν ἐπιδ' ἐκινύει καὶ ἐξ ὄδ' τὰ πῶν καὶ ἀνδραποδ' ὄδ' κ' ἤρῃ κα' ἐπιδ' ἐκινύει. id est: Multis collectis uiris neq; compositis affectibus: ſed qui ſerulim, ut alunt, capillum adhuc prae ſe ferrent. Plinius libro undecimo, capite trigefimoſepimo, rem prodigioſam tradit, homines quodaſm hirsuto corde naſci. Plinia na uerba ſunt haec: Hirsuto corde gigni quodaſm homines produnt, nec alios fortiores eſſe in diuſtria: ſicut Ariſtomenem Meſſenium, qui trecentos occidit Lacedaemonios, ipſe cōiul neratus & captus, ſemel per caernam latiorum euasit, anguſtos uulpūm aditus ſecutus: iterum captus ſopitis cuſto dibus ſomno, ad ignem aduolutus lora cum corpore extuſit. Tertio captio, Lacedaemonij corpus diſſecuerit cauſa uidentē di, hirsutumq; cor reperit eſt.

Amysis infant.

xxix

Αμυγίς μαινεύει. id est: Infant Amysis. Allegoria prouerbialis, qua recte utitur, ubi quis ſub infania praetextu

rebus ſuis conſulit. Aut ubi quis ſolus periculum proſpiciens, in tempore ſibi cauet, & credit interim uulgo deſperare: deinde rerum euentus docet illum unum ſapuiſſe. Vt haec ſit uox de rerum euentis ſocordiam ipeſ, qui ſibi nō proſpexerint matore: neq; ſapere coeperint, niſi accepto uulnere. Zenodotus ab hiſtoria natum ait huiusmodi, cum Sybarite ſtorēt opi bus, quenda Delphos emandarūt, qui de rerum ſuarū ſucceſſu ſciſcitaretur oraculū. Reſponſum eſt euerterendam Sybaritarum fortunam, ubi plus honoris habere ceppiſſent hominibus, quam dijs. Euenit tēdē ut ſeruus ad domino uapulan, neq; quā ad deorū aras conſugiſſet: poſt ad heri monumentum conſugiens, liberaretur a plagis: ut alibi dictū eſt. Quod ſimul atq; cōſpexiſſet Amyris, collectis rebus ſuis, in Peloponeſum demigravit, reliquis interim Sybaritis hominem uelut inſanū uidentibus. Poſtea idem ob ſitam inſaniam miraculo ſuit, & prouerbio locū ſecit. Citatur ab Euſtathio in ſecundo Iliados libro: citatur autē ex Paſſania: & heticoridiano. Adit quodaſm Thanyrim hunc appellare, quodaſm Amyrim, abiecto iſta. Solet autē more hominum euenire, ut uatum demum habeatur fides ac laudetur, poſteaquam ipſiam premūris malis. Proinde Caſſandra in tragodia quapiam loquitur ad hunc modum, citante Plutarcho: καὶ πρὸς παδόντων, καὶ κακίους κημέωρ Σοφῆ κελύμματα, πρὶν παδῶν δὲ μαινομῶν. id est: Sapientiq; dicor, his malum qui ſentunt. Porro antequam illud ſentiant, inſanio.

Sophodes Laudiceni.

xxx

Qui ad oſtēntiā dicebant, aut recinbāt, uulgate conuicio Sophocles & Laudiceni dicebantur: adagium natum, ut apparet etate Plinij minoris. Cuius uerba paulo altius reperiemus, quo planius prouerbij ſententiam intelligere liceat. Nam in epistoſta quadam adoleſcentium quorundam, ridiculam in agendis cauſis arrogantiam & ambitionem taxans, ſic ait: At hercule, ante memoriam meam, iam maiores nati ſolent dicere, ne nobiliſſimis quidem adoleſcentibus locus erat, niſi aliquo conſulari producēte. Tanta ueneratione pulcherrimum munus colabatur. Nunc reſtātis pudoris eſt reuenerit clauſtris, omnia patēt omnibus: nec inducuntur, ſed irrūpunt. Sequuntur auditores actoribus ſimiles conducti & redempti mancipis. Conuenitur ad conductū & redempti in media baſilica, ubi tam palam ſportule, quam in triclinio dātur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. Inde iam non inurbane: σοφοὶ αἰεὶ ἰσῶτο τὸ σοφοῦ καλῶς οἶον, uocantur. Iiſdem Latinum nomen impoſitum eſt, Laudiceni. Haec ſunt Plinius. Vt roque uerbo notantur, qui facinorū dicit malebant, & uideri, quom eſſe. Sophocles enim Graece dicitur ἄπο τοῦ σοφοῦ καλῶς οἶον. At illi dedita opera, perperam interpretabantur ἄπο τοῦ σοφοῦ καλῶς οἶον. id est: ab eo quod ſapientes uocauerunt. In hoc igitur eſt alio ſto ſeſtius ad poetē tragici nomen, in Laudiceni uocabulo ad gentis nomen aludatur.

Quot seruos habemus, totidem habemus hostes.

xxxii

Macrobij in coenis Saturnalibus: Vnde putas arrogantiffimum illud manaffe prouerbium, quod iactatur: Totidem nobis hoſtes eſſe, quot ſeruos? Non habemus illos hoſtes, ſed factuos. Meminit & Seneca epistoſta quadragēſimaſeptima: cuius uerba ſublegiſſe uidetur Macrobij, ut eſt omnium auctorum iure ſicus. Admonet adagium, ne quid fidanus illis, ne ſe ex animo nobis amicos arbitremur, qui nos metu colunt. Admonet idem Plato libro de legibus ſexto: x 3 propterea

propterea quod seruorum animus nequaquam integer sit, sed mentis dimidium ius ademerit Iuppiter, Homero teste, quos seruituti fecit obnoxios. Verus autem amor, libertatis est alumnus. Odi uero qui quisque metuit. Vnde genuinū quoddam odium infutum uidetur seruis in dominos. Quod erabit et in principes tyrannidem in suos exercentes. Verba Platonis sunt haec: οὐ γὰρ ἕργα ἐστὶν μὲν μὲν ἡδὲ δόξα, οὐ δ' ἔργου οὐδὲ πεισῆν αὐτοῖς τὸ μὲν ἔργον κακῆμένορ. ὁ δὲ σοφώτατ' ἔστι ποικίλ' φασί.

Hmison γὰρ τε νόσ' ἀπαμειβεταῖ ἐνεύοντα ζεύξ, Ἀνδρῶν οὐδ' ἔμ δ' ἢ ἢ ἢ Δελίου ἡμῶν ἔλακοι. id est: Nihil enim integrum, neque sanum habet animus seruilis. Nam nihil oportet credere his, hominem qui sapiat. Siquidem poeta doctissimus ait:

Dimidium mentis deprivat Iupiter illos, Seruilis quocumque uiros fors cepertit unquam. A finibus Capito apud Festum Pompeii: nam is quosque prouerbij facij mentionem, existimat hominum errore perperā fuisse pronūciatum: propterea quod uerosimilis sit, sic esse diadum initio: Quot hostes, tot serui. Quod capti, nulliq; ad seruitutem adducebantur: inde etiam dicta mancipia.

Vocatus atque non uocatus deus aderit.

XXXII

Oraculum olim Lacedaemonijs redditum abijt in prouerbum: καλῶ μῦθος τε κἀλοῦτος θεός ἔργου. id est: Vocatus et inuocatus deus aderit. Vnus erit, ubi quid significabimus etiam non accersitum, neque curatum, nomen euenturum, uelinus nolimus, puia senectam, mortem, male factorum poenam. Horatius huc alluist in Odis:

- Nec satelles Orci
- Callidum Promethea
- Reuexit, auro captus: hic superbum
- Tantalum, atque Tantalī
- Genus coeuret: hic leuare functum
- Pauperem laboribus,
- Vocatus atque non uocatus audit.

Forasus respexit huc et Terentius in Eunucho: Ut uocato mihi atque inuocato sit locus semper.

Influit quod exhauritur.

XXXIII

Επιπέθ' τὸ δ' ἔχοντα δ' ἔχοντα. id est: Adfluit quod exhauritur. Vbi quis frustra sumit operam in re quapiā. Lucianus in sectis: Επιπέθ' ἢ τῷ πῶν ἡσομίων τὸ πρῶγμα δ' ἔχοντα δ' ἔχοντα, εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἢ ἔπειτα δ' ἔχοντα ὡς τὸ δ' ἔχοντα. id est: Influit, iuxta prouerbum, negotiū dum exhauritur, ac diuersum quiddā accidit, atq; in Danaūm dolio. De philosophiae studio loquitur, in quo quantumlibet opere sampseris, nunquam tamē deest, quod te laborum exercceat, et labor laborem ferit: et iuxta Sophoclem: Πόνος πόνου πόνορ φέρει. id est: Labor labori laborem adducit. Zenodotus carmen prouerbiale recenset huiusmodi:

Ἄλλω μὲν δ' ἔχοντα δ' ἔχοντα, ἢ ἔχοντα. id est: Aliam quādam exhaurissimus, uerum illa rursus influit. Sumptum a nautis, nauī pertusa frustra sentina exhaurientibus, tantū humoris accipitibus fissuris, quantū ab illis educitur. Videtur ad hāc parāmiā alluissse Plato libro de legibus seipimo: τὸ οὐ πῶν ἀνὲν ὅτ' ἔμ ἐπιπέθ' ἔσιν. id est: Quid igitur multum augmentum, cum affluit. Quoniam sanū locum adducit Athenaeus libro dipnosophij libro quinto: κατὰ γὰρ αὐτὸν δ' ἢ τὸ πλάτωνι ἐπιπέθ' ἔσιν ὅχι δ' ἔχοντα μοιτοῦ τῶν γοργόνων. id est: Siquidē iuxta ipsū iam Platonem

affluit mihi turba talium Gorgonum. Seneca libro de ira secundo: Numquid ille cuius nauigium, multa undiq; laxatis cōpagibus aquā trahit, nautis ipsiq; nauigio in ascurit? Occurrit potius et aliā excludit nūm, deinde adā egerit, manifestā foramina praeccludit, latentibus et ex occulto sentinā ducentibus, labore continuo resistit: nec ideo intermittit, quia quātum exhauritum est subnascitur.

Tibicinis uitam uituis.

XXXIII

Ἀὐλακτὸν βίον ἴσθ'. id est: Tibicinis uitam uituis. In eum iaciatur, qui laute quidē, sed alieno uiuere sumptu. Tibicines enim quoniā in sacris olim adhibebantur, adesse solent et in coenis illis pontificatibus, idq; immunes. De hoc bonitatum genere, ni fallor, sentit Aristoteles, quaerens in problema tis, quamobrē τεχνίται δ' ἰουνοῦσκαοι, id est, artifices Baccanales, uix unquam bonae frugis esse consueverunt. Reddit autem triplicem rationem. Sive quod neceffarijs artibus magna uite parte occupati, nō dant operā philosophiae praecipis. Sive quod a stude in delicijs ac uoluptatibus uitā agunt. Sive qd' egestas etiā ipsa ad uitā propellit. Problema refertur a Gellio, libro noctū Atticā uigesimo. De tibicinibus, qui Roma Tibur secesserat, narrat T. Lilius primae decadis lib. ix. Postea quam perPELLI nequibant, inquit, consilio baud abhorrete ab ingenijs hominum, eos aggredidūtur. Dic festo alij alios, p' specie celebrā aduū cantu epularum inuitāt: et uino, cuius auidij fermē genus est, oneratos sopiūt, atq; in plaustra somno uictos cōiiciūt, ac Roma deportāt. Nec prius sensere, quam plaustris i foro relicti, plenos erapulae lux eos relinquit. Refertur a Diogeniano et Suida. Multae uiuere dixi Plautus, pro eo quod est, uoluptuarum et ociosam agere uitam. Huc respexit Terentius: Vide ocium et abis quid faciat alienus. Item Alexis apud Athenaeum in commorientiibus: οὐτῶ τ' ἰ δ' ἄλλοτ' ἰ ἐδὲ ἴμ, ὅς ἰ γλυκῦ. id est, Vsq; adeo dulces est deuorare, non tua.

Et illud apud eundem Theopompī:

Εὐρεῖ πιδ' ὅτ' ἀρεῖον οὐ κακῶς ἔχον, τ' ἄλλοθ' αἰ δ' ἔπνερ τὸμ καλῶς εὐδ' αἰ μόνον. Sanē eleganter dixit hoc Euripides: Felicem eum esse, aliena qui usque cemitet.

Scytharum oratio.

XXXV

Scytharum frivitas, apud Graecos in prouerbum cessit, ut quicq; agreste, quicquid barbarū ac serūū intelligi neller, id Scythicū appellaret. Est apud Lucianū cū alijs aliquot locis, tū in meretricio dialogo Chelidonij et Drosae: τὰ μὲν ἄλλα ἢ ἀπὸ σαυδῶν ἔσιν. id est, Reliqua quidē Scytharū oratio, sentis in calce litterarū uisij, quod dā mitius dicitur, reliqua nihil pra se ferre humanitatis. Quidā inde natū existimat quod Scythe Dario regi nihil aliud respoderint, quam καλῶ μ, id est, ut plorat. Quo quidē ipsa etiā uoxi prouerbiū abijt, ut plorare iubeamus, quos contēnimus. Aelianus in epistolis: Εσο σοι πόνυρ, ἢ ἀπὸ σαυδῶν λεγομένῃ ἀπὸ κρισίος, αὐτῆν ἔργῳ μαινόμενῃ Ἐφροῦδῶν μισθὸ τὸ φῶν δ' ἔσῶν γῆν. id est, Itaq; Scytharū, sicuti uocat, resposum hoc tibi sit: Ego insano et sapio, et oadi mortalium genus. Diogenes Laertius in uitis philosophorum uisij hoc prouerbiū natū esse ab Anacharsidis asperitate. Nā is Scythae natus inter celebres philosophos habitus est Athenis.

Accipit & glebam erro.

XXXVI

Δέχεται καὶ βῆλορ ἀλάτῃς, id est, Accipit et glebam erro. Hemistichū carminis heroici dici soliti in eos, qui nihil grauantur, ut asseruntur: sed quicquid datur, quantumlibet pusillum, ad boni consulunt. Neq; in tempore

tempestiue dicitur etiam in illos, qui rerum inopia laborantes, quidam undecumq; libenter accipiunt, donec ad fortunam comodiorē emergant. Originem adagionis ad huiusmodi casum referunt. Aletes quidam Corintho pulsus, adhortante oraculo, tenuit, si posset in patriā redire. Atq; interim, rusticum cupiam factus obuius, cibum medicauit. Ille, ludibrio opinor causa, gleba ex agro sublatam porrexit. Aletes eam, tanquam felix omen accipiens, effatus est:

Δέχεται ἡδὲ βέλτορον ἐλάττω.

Huius Alete mentionem facit et in Corinthiacis Pausanias. Plutarchus et in problematibus haud omnino dissimilem historiam rececit, unde prouerbiū ortū uideri queat. Emanes, inquit, post sedes iam sepius aliudē alio trāsmutatas, tandem in agrum Inacho uicinum descendunt, que id temporis Inachienfes et Achæi obtinebant. Oraculū autē proditiū erat, si in agrum eos recepissent: futurū, ut ueteres incolæ pelleteriam noui uero, si quid à uolentibus accepissent, agrū retinerent. Temo quidā igitur inter Emanes iur folers et cautus, sumptis peram, mendicium habitū ad Inachienfes accessit. Ibi cū perisum et cōtumeliam rex mendicanti cibum, cepit de diffusit, in peram coniecit, ac uelut eo cōtentus, statim ē cōspicētū se subduxit: nec præterea quicquā rogauit. Seniores tum rei nouitate, tum oraculi recordatione submoniti, rege adito censent hominem neuicquā esse negligendum, nec ē manibus omittēdum. Quod ubi sensisset ille, fugā sibi cōsuluit, uotūq; prius hecatombe, et Apolline inuocato, fortim abiit. Postea eō cōgressi prelio, Emanes pulsus Achæis et Inachiesibus, illorū agros occupauerūt. Hæc firmē Plutarchus. Itaq; cōpetet in illos quoq; qui magnū quiddā molietes, quidam et præstantur et faciunt, ut uoti sui compotes aliquando fiant.

Stentore clamofior. XXXVII

Prouerbialis hyperbole. Stentore clamofior. Iuuenalis. Vt Stentora uincere possit.

Sumptū à fabula Stentoris cuius meminit Homerus Iliados E. Eliq; ferrā, hoc est, inuictam attribuit uocem: Στέντορι εἰσαμύνει μεγαλύτερι χαλκοφώνῳ, Os τόσον αὐτὸ ἴσας ὄσον ἄλλοι πανθήοντα, id est, Stentoris in specie ualidi, cui ferræ uox, quā Quinquaginta alios æquans clamore, sonat.

In orbem circumiens. XXXVIII

Lucianus in Hermotimo: Ἀπαντας οὗ κίβλορ περιελάσθω, id est, Omnes in circulo obiens, dixi, mirū ni prouerbiāli figura, que durat etiā in bodiernū apud uulgus illiteratū, tuo quo eod est, usq; ad unū omnes, nemine præterito.

Optimum aliena infania frui. XXXIX

Optimum aliena infania frui. Plinius Secundus naturalis historie lib. xvij. cap. v. nominatim prouerbiū loci citat: Eodem, inquit, pertinet, quod à agricola uendacem oportere esse dixit: fundum in adulescentia cōserendum sine cunctatione, exedificandum non nisi cōsisto agro, tunc quoque cunctat. Optimum est, ut uulgo dixerit, aliena infania frui: sed ita, ut uillarum tutela non sit oneri. Hæc tenus Plinius. Idem toridem uerbis referat à Plinio inueniri in epistolis de Reguli stultitia loquente hominis ridiculæ ambitiosū: sed tamē ad excitanda studiū non inidonei. Admonet adagium, ut ex aliorum erratis, ipsi cauitores efficiantur: et alienis periculis redāmur prudentiores: et aliorum despectū nobis sapiendi præbeat occasionem. Vulgo iactatus uersus est in eandem sententiam:

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Cicero in epistola quadam bellum esse scripsit, ex aliorum

erratis suam uitam in melius infuturæ. Plautus item: Felicitas sapit, qui alieno periculo sapit. Extat et huiusmodi quidam minus Publilianus, sui conicio: Ex utro alterius sapiens emendat suum.

Et Demea Terentianus iubet et alij exemplū capere. Potest et in hunc accipi sensum, ut is dicatur aliena frui infania, qui alienis fruitur malis, ipse in tuo cōsistens. Nulla enim uoluptas minoris cōstat, neq; illa solet esse iucundior. Sumptum uideri potest prouerbiū ex Sophoclis tragediā, cui titulus: Aiax flagellifer. Apud quem Aiacē per insaniā gloriante, quod hostes sustulisset, cum se iussisset in pecudes, Pallas, Vlysesem ad hoc spectaculum inuitat his uerbis: Οὐκ ἔμψ γέλωος ἡδύεσθαι εἰς ἐχθροῦς γέλωσιν. id est: Ridere de hoste, iustus est suauissimum.

Ingens telum necessitas. XL

Ingens telum necessitas. De re inueniabilis. Lilius primæ decadis libro quarto: Necessitate, que ultimam ac maximū telum est, superiores estis. M. T. ullius libro de amicitia: Nec uero negligenda est fama, nec mediocriter telū ad res gerēdas existimare oportet beneuolentiam ciuium. Vtittor eodē ad adagio quodam in loco Plinius auunculus. Est aliquoties apud Liliū: Huic rei aliud inuenient telum. Et eam rem hoc telo maxime parabant, ut pro consilio, rationeq; ac uia gerendi negotij capij uideatur: fortassis sumpta metaphora à uenentibus, qui telo appetunt, quod capere uolunt. Vnde et certa dicitur telum, consilia que nunquam fallunt.

Aduersum necessitatem ne dij quidem resistent. XLI

Ἀνάγκη οὐδὲ θεοὶ μάχονται, id est, Necessitati ne dij quidem resistent. Hæc sententiā Simonidi tribuitur: sumpta est ex Homero. Refertur duobus locis à Platone, lib. de legibus septimo. Item libro eisdem argumenti quinto scribit: πῶς ἀνάγκη οὐδὲ τοῖς θεοῖς βιάσθεται, id est, Ne deos quidem cogere posse necessitatem. Titus Lilius: Parcatu necessitati, quam ne dij quidem superant. Palladius: Necessitas se rijs caret. Euripides in Helena: Ἀνάγκη γὰρ ὅστις οὐκ ἐμὸς σοφῶν δὲ ἐπιθεῖται ἀνάγκησιν οὐδὲρ ἰχθυῶν σπέρμα, id est, Nāq; illud est sapientium dictum haud meum, Nihil necessitate dura fortius.

Extat apud Grecos uersus prouerbialis:

Ἰσὸς οὐδὲ ἀνάγκησιν πάντῃτα δὲ λείπονται τόξα, id est: In seruitutem cuncta agit necessitas.

Euripides in Hecubis:

Στερεὸν γὰρ ἀνάγκησιν, id est, Rigida nāq; necessitas. Horatius,

Si figit adamantibus, Si figit adamantibus dura necessitas

Summis uerticibus dura necessitas

Poete necessitatem deam faciunt, Parcarum matrem: que et ipse ineluctabilis, atq; in exorabiles uocantur. Hanc necessitatem philosophi factum appellant, que est eterna rerū series, necessario coherentium: cui ueluti cedens Iupiter apud Maronem:

Fata, inquit, uiam inueniunt.

Et tragicus quidam apud Senecam:

Ducunt uolentem factis, nolentem trahunt.

Squillas à sepulchro uellas.

Σκίλλας ἀπὸ σήματος τῆδ' ἔλθῃ, id est, Squillas à sepulchro uellere iubebantur, qui parum sane mentis esse uiderentur. Hac enim herba malum hoc expiabitur antiquitus.

Theocritus in Buccolicis:

Σκιδάος ἰσὸν ἡσείας ἀπὸ δάμακτος ἀντίκα τ' ἰδύας, id est, I, squillas ab anus quam primum uelle sepulchro. Imiuit illi quod in certamine canēdi superatus sit, adeo irascunde ferre, ut periculum sit, ne uertatur in insaniam. Et alter simile quiddam refert:

Εὐδῶρον τὸν κινδύλων ὄρουσε νῆρ εἰς τὸν ὀλέντα, id est, Hinc abiens fluo infodias Cyclanion Halenti. Dioscorides lib. ij. demonstrat Cyclanion Romanis dici rapum, efficacē detrahendo ē capite phlegmati. Atq; inter cetera eius remedia hoc quoq; cōmōnorat, succum illius mellī admixtum inferi naribus, ac lanam hoc imbutam digito imponi, ad purgandam capitis pituitam. Huius radicem dissectam reponi, asseruatur, non secus ac squille. Deniq; contusam ē in passillos redactam, uulere aduersus ueneficia, quae Graeci philtrea uocant.

Iucundi acti labores.

XLIII

Iucundi acti labores. M. Tullius libro de finibus bonorū et malorum secundo: Quid si etiam iucunda memoria praeteritorum malorum, ut proberia inuicida ueriora sint, quam uera dogmata. Vulgo enim dicitur: Nulli acti labores. Ex ipsa hominum natura sumptum adagium: est enim hoc instium omnibus, ut iucunda cuiq; sit antea quorum malorū, aut periculum secūra recordatio, cōmōnoratq; praesertim insigniam fatalium, et quae cum turpitudine coniuncta non sint, ueluti bellorum, naufragiorum, atq; id genus discriminum. Vnde dictum est ab Horatio:

Gaudet ubi uertice raso Garrula secūra narrare pericula nauae. Hoc proverbiū ortum ab Homero eae fonte, ad diuersis deinde scriptoribus uarie est usūratum. Exstat autē apud hunc Odyssae libro decimo quinto: Νῆσ' δ' εἰ κλισίῃσι πῶροντες π' ἀγαυῶν τε κίθισιν ἄλλῳλῳν τε κ' πῶμα εἰσα λαθ' ἀλοίοισιν Μυοῦ μῶλον, μετὰ γὰρ τ' ὀ λῶγει τέτυκται ἀνήρ, ὡς δ' ἡ μάλα πολλὰ πάθη ἢ πολλὰ ἐπαλῶν. id est, At nos in scannis uicentes atq; bibentes Tristibus inter nos recreemus pectora fatis, Commemorando, etenim sit, ut post gaudeat actis. Aspera quisquis multa tulit per multa uagatus. Citatur et locus hic, et proverbiū ab Aristotele rhetoricorū libro primo, ubi cōmōnorat, quae cuiq; natura a uel uel da sint, uel molesta. Vergilius Homerum emulatus: Forfan et haec olim meminisse iuuabit.

Item in tragedijs Senecae: Quod fuit durum pati, meminisse dulce est, Circūferitur Graecis et huiusmodi trimeris proverbialis: Ὡς ἰδ' ὑποῖσσι σοφοῖσι μεμνηδῶσι τῶνων. id est, Memoria dulcis lan per acti olim dati. Cicero uidetur indicare sumptum ex Euripide: Nec male, inquit, Euripides, concludam si potero Latine. Graecum enim hunc uersum noslis omnes, Suauis est laborum praeteritorum memoria. Constat uersus, si pro suauis legas suae: aut uerbū est omittatur, nisi malis praeterorum more elidere s.

Aulædus sit, qui citharædus esse non possit.

XLIIII

M. Tullius in oratione pro Murena, cōparationē faciens iurecōsulorū et oratorum: Itaq; mihi pleriq; uidentur, inquit, initio hoc multo maluisse, post eum id assēqui non potuissent, isthuc potissimū sunt delapsi. Vt autem in Graecis aulicibus eos aulædos esse, qui citharædi fieri nō poterint,

Sic nonnullos uidentur, qui oratores eudere non poterunt, eos ad iuris studium deuenire. Haec uis Cicero. Recte dicitur in eos, qui ualent in multo inferiore ordine, aliquid haderi mōerit, quam inter excellentes negligi. Quam admodum Iulius Cæsar maluit in frigidō oppidulo primus esse, quam Rome secūdus. Nec male quadrabit in eos, qui desperatione meliorum ad humilia sese conferunt. Citatur idem adagium in decretis ex Augustino in monachos malos, ad clericorum gregem desecentes.

Colophonem addidit.

XLV

Τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id est, Colophonē addidit. Dicit cōsueuit, cū summa manus rei cūpiā imponitur: aut cū accedit id, sine quo negotiū cōfici nō potest. Originem adagionis indicat Strabo libro Geographiae suae decimo quarto, scribens Colophonios olim cum nauibus copijs abundasse, tum eque sribus usq; admodum praecelluisse, ut ubiq; gentiū uelulum gereretur, quod cōfici nō possit, Colophoniorū equitū auxilio profligaretur. Atque inde uulgo natum proverbiū: κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id est, Colophonē addidit. Refertur ad Diogenianum procerbum. Iudicauit et Festus Pompeius, scribens Colophonē dici solere, cum aliquid finitū significaretur, tametsi locum eū arbitror nō uacare mendo. In eū sensum usus est Plato de legibus secūdo: Εὐαὶ τοῖνυ τῆς εὐς ἡς ἡσεία τὸν κολοφῶνα πῶτον ἐπιθῶ μων, id est, Itaq; de usu temulētie primū Colophonē imponamus, etiā si apud Platonē legimus ἡσεία, praecceptū em de chorea mentio. Ac μοχ, οὐτος ὡς ἔνοι ἡμῶν, εἰ ζυνοῖ οκῆ, κολοφῶν ἐπὶ τῷ περι οἶντος λογῶ εἰς ἐνὲ εἰρηδοῦ. Hic nobis habes spites, si uobis idē uidetur, Colophon (sermoni de iano habito dictus est). Itē Aristides in Themistocle: κἀνταῦτα κολοφῶν τῷ λόγῳ, id est, Atq; bicōnium summa. Pluarchus in libello de musica, tametsi sitius propē clamatis illius nō esse tῶν τῆς εἰς εἰς ἀγαθῆ δὲ δὲ ἀσκαλε κολοφῶνα ἦν περι εἰ μαστικῆς λογῶν πεισοῖκμου, id est, Hō uersus bene praecceptor Colophonē eorū, que de musica disputata sunt, feci. Idē in libello de prudētia animatū dixit: κοροφῶν: Ἰνα δὲ κοροφῶν ὁ λογῶ εἰς ἡσεία εἰς τῶν πεισοῖκμου, id est, Vt autem oratio sibi fastigium imponens finē faciat. Latine item dictum est apicem imponere. M. Tullius in Cætone maiore. Apex autē senectutis est autoritas.

Nullum ocium seruus.

XLVI

Ὁ ἄλλοι δ' ὄλοις, id est, Non est ocium seruus. Refertur ab Aristotele lib. Politicorū septimo. Sumptū ad seruorū conditione, quibus heri nullum cōcedunt ocium: imō paulo plus etiā imponit opera, quam illi prestare possunt: ut quam sunt in dimisso parci, tam sunt in operā u penjs liberales. Dicitur in eos, quibus propter obnoxia ministerijs sordidioribus cōditionem, nō uacat honestis disciplinis operam dare. Nā artes liberales hinc dicuntur, qd' ijs ingenua incumbēt: nō pote quibus et ocium et res suppēbetur. Accommodabitur haud quaquā inscite et in improbis, quorū ingentiū ius nūq; occupatus seruitute. Nulla autem seruitus grauior, quam si quis uitijs seruiat. Maxime cum is plurimos habeat dominos, eosq; plurimū inter se dissidentes: et ob id neutiquā eadem imperantes. Etenim si quando segnitias iubet in medijs dormire dies, auaritia contra iubet, prima luce adesse in portu. Cum tenacitas iudicij parsimoniam, amor iubet profundere. Solus itaq; sapiens et liber est, et in ocio uiuit.

Titanas imploras.

XLVII

Τιτᾶνας κολῶ, id est, Titanas inuocas. Vbi si quis suis diffusus

diffusus viribus, alienum implorat auxilium. Sumptū à gigantum fibula, in qua Iupiter suo timens Olympo, Titanas in auxilium accessit. Id quod proverbiali quoque; metaphora Latini veteres queritari dicebant, autore Nonio Marcello. Tractum à more Romanorum, qui ut opprobrī Quiritis in vocabant. Sic enim appellant cives Romanos. Refertur ad egiūm à Diogeniano. Lepidior fiet allegoria, si longius à simplici figura recedat. Vt elui si quis theologus non potens se diuinis tueri literis, ad philosophorum rationes se se transferat, τὴν αἰώνιον καλῶν.

Homo bulla.

XLVIII

Προφύλαξις ὁ ἀνθρώπος, id est, Homo bulla. Prouerbiū hoc admonet, humana vita nihil esse fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Est enim bulla tumor ille inanis, qui visitur in aq̄uis momento teporis ensascens simul et euanesces. M. Terentius Varro in præfatione, quam scripsit in libros de ægricultura: Cogitans, inquit, esse properandū: quod si, ut dicitur, homo est bulla, eo magis et senex. Annus enim octogesimo admonet me, ut sarcinas colligā, antequā proficiscar ete uita. Lucianus itē in Charonte, uitas hominū bullis huiusmodi similes facit: quarū alie simul atq; nate sunt, protinus euanescent, alie paulo diutius durant, omnes breuissimis quibusdam interuallis, alie succedūt alijs. Neq; quicquam profectio potius excogitari, quod melius representaret, quam nihil sit hæc uita nostra. Primum quanto discrimine prodimus in lucē, deinde quam destituta, quantis obnoxia periculis infantiā. Quam fugax adulescentia, quam præcept iuuentū. Aristoteles in libris Politicis, itemq; Rhetoricorū lib. iij. uigorē humani corporis tradit iam euanescere anno ferme trigesimo quinto, animi unde quinquagesimo. Hippocrates extrema hominis ætate terminat quadragesimo nono. Iam si pueritia et senectū de ducis de ratione eui, que so quātulum est hoc, quod relinquatur? Et hoc ipsum tantis circūscriptū angustijs, sexcenta morborum genera quotidie infestant: nec pauciores in petunt casus, ruine, uenena, naufragia, bellū, terræmotus, lapsus, fulmen, et quid nō? Alius acini granū glutienti præfoca uita est. Est quē potius cū lacte pilus trāgulari. Neq; defuit, cui stiria gelu durata delapsa lætio, subitū atulerit exitiū. Et hoc est animal illud, quod rātos molitur tumultus, cuiusq; cupiditatibus orbis hic angustus est. Ne eo mihi temperare possim, quin hoc loco Plinij uerba adscribam ex lib. viij. uita fragilem breuitatē scite depingentis. Incertū ac fragile nimirū est hoc munus nature, quicquid datur nobis. Malignū uero et breue, in ijs etiam quibus largissime contingit, uniuersum utiq; eui tepus intuentibus. Quid quod æstimatione nocturne quietis dimidiō quisq; spacio uite sue uiuit: pars æqua mortis finitū exigitur, aut poene, nisi cōtingit uitæ: nec repulsiō infantiæ animi, qui sensu carent: nec fenestæ in portam uiuacis: tot periculorū genera, tot morbi, tot metus, tot cure, toties inuocata morte, ut nullum frequentius sit uotū. Natura uero nihil hominibus breuitate uite præstitit melius. Hebescūt sensus, membra torquētur, præmoritur iūsus, auditus, ineffur: dentes etiam ac ciborū instrumenta. Et tamen uite hoc tempus annumeratur. Ad bullarū similitudinem accedit nobilis illa Homeri comparatio de caducis arborum folijs. Sic enim Glaucus apud hunc loquitur Iliad. vi.

Quorum hæc uentus humi fundit, rursus illa uire fecens

Proferi sylua, simul ueris iam affluenti aura.
Hoc carmine Pyrrhæone Academicum peculiariter delatum fuisse, testatur Diogenes Laertius. Rursum Homerus Iliados φ.
Οἱ φύλλοισι μὲν ἐκώποτε, ἔλλοτο μὲν τὴ Ζαφλορέας τρέψασσι ἀσφραγῆς καρπὸν ἔλλοτες, Ἄλλοτε δ' αὖ φθίνουσιν ἀνίορι, id est,
Fronibus arboreis similes, unius uibre factu Exuperant, leuīq; satis uescuntur agrorum,
Nunc rursus intercut, euanescentiq; caduci.

Idem alio rursus loco quopiam:
Οὐδὲρ ἀκινδύνητον γαίᾳ ἔσφα ἀνθρώπωνιο. id est,
Nil hominē emurit tellus infirmus alma.
Menander apud Plutarchum in libello cōsolatorio ad Apollonium:

Τὸ δὲ κεφάλαιον ἦν λόγῳ, ἐπιδρωπος τῆ, Οὐ μεταβολῆν δόξῃσιν τῶσδε ἦ λογ. καὶ πάλαμ Τεσπύθητα ζῶον οὐδὲρ λαμβάνει. καὶ μόλα δίκαιως, ἀδενέαστον γ' ὄρ θ' ὄσφ μεγίστοις οἰκονομέται πρῶτα μασσῶν id est,
Caput atq; summa orationis hæc, homo es,
Quo non aliud est animal usquam: quod modo sigat, modo cadat, citius atq; crebrius.
Ac iure sane, quippe debilissimum
Cum sit, neque ciā administrat maxima.

Euripides apud eundem:
Οὐδ' ὄλβος, οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφίμας, καὶ ἡμέρα μία τὰ μὲν καθ' ἑλερ ἦ ὑπόθερ τὰ δ' ἄνω. id est,
Nec stabilis est felicitas, sed in diem Durans, et uicinis dies
Et hæc ab alto traxit, hæc et sustulit
Ab imo in altum.

Quo quidē in loco Demetrius Phalereus poetā alioqui laudatū ob elegantiā tæxasse legitur, qui non hūmēp̄r̄ μίας id est, unū diē, sed σιγμῶν χρόνος, id est, temporis punctum dicere debuerit. Pindarus uicē etiā Homericā similitudinē: ut qui hominē nō fonder, sed umbræ somnii uocat. Locus est in Pythijs hymno octauo. Επὶ μέρει, τί δὲ τίς, τί δὲ οὐδὲς σικαῖς ὄνας ἀνθρώπος, id est, Diurnū, Quid autē ali quis? Quid autē nullus? Umbræ somnii homo. Nil in inanius umbra. Videtur enim esse, cū nihil sit. At hæc quoq; reperit quiddā inanius, nimirum umbræ somnii. Vt nemo possit dicere hic est aliquis, neq; rursus hic est nullus, quod tā subitū sit rerū humanarum immutatio, ut qui uidetur aliquid esse, mox sit nullus, et qui uidetur perisse, mox sit aliquid. Archylus apud Stobæi, umbræ sumi similitē facit hominū uitam. Τὸ γ' ἔσθ' ὅσῳ παρὲν ἐπιμέρα φθονῶ, καὶ τῶσῳ οὐδὲρ μάθωρ ἢ κατὰ σκιά. id est,

Caduca molitur genus mortalium,
Neq; certares est illa, nec tuta, haud magis
Atq; umbra sumi. Sophocles item in Aiace:
Αὐθώσος ἔσθ πνεῦμα ἠελιοῦ σκιά μόνου. id est,
Nil aliud ac umbra, atq; status est homo.
Pindarus in Nemeis hymno undecimo, Εἰδ' ἔτις ὄλβου ἔχωρ, μοσφῶ ἤσῳ μιν σται ἄλβου, ἐντ' ἀέλοισιν ἐπεί σῶμα πέδ' ἔξῃσιν ἑταρ, θηκὰτ' ἐμυμῶδω πρῶτ' ἔδωρ, μέλας, ἔ' πάλαιαρ ἅπᾶντων γῆρ ἐπὶ σῶ μόνου. id est: Si quis ali opes possidet, forma præcellat cæteris, er in certaminibus fortiter se gerens ostendit uobis, meminerit quod membra circumfert mortalitā, quod finem omnium terrā aditurus

turus est. Hanc sententiam inscribi conueniebat, adis, potius
 adis, et insignibus principū, potius quam illa gloriosa, qui
 uolet, et adhuc longius, diūq; huius generis. Nil autem
 neuus illa comparatione, rosarum repente nascentiū, se-
 nescentiū, et interuentū, quod hominum ita. Carmen extat
 titulo Maronis, quod et ita si Vergilianam ueniam non admo-
 dum respicit, tamen ita scaturit gratias, lepōribusq; ut ab auto-
 re non solum eruditissimo, uerum etiam se iunissimo, quisquis
 is fuit, profectum appareat. Huc pertinet, quod poëte sin-
 gunt mortales omnes à Parcarum filis pendere, quibus in-
 scētis protinus decidunt. Atq; alios quidem à candidis, alios
 à pulis suspendi filis. Rursus alios in sublime sublato pen-
 dere, alios terre uicinis. Omnium tamen hanc eandem esse
 sortem, ut simul atq; inexorabilis Atropos, pollice filam se-
 curret, illico decedit is qui pendebat. Nec ulla esse discri-
 men, nisi quod maiore tumultu decedit, is qui pēdebat altius.
 Rides, et hoc lusus esse, iocosq; poetico existimas? Lusus
 quidem, sed sensus ille, nimirum; quod factorum lusus: quē
 utinā in gregarios et inuiles homines duntaxat exercerent,
 in quos conuenit Hæmærici illud:

ΕΥΧΕΙΟΝ ὅπως ἀεθρεῖ;

Ac nō etiam uirōs cœlesti præditos ingenio, tum autē princi-
 pes optimos ante diem è medio tollerent. A quibus nō solum
 nō absint hanc ludendi licentia: uerum etiam his quasi decita
 opera uidentur insidari, nimirum ambitiosa quadā inui-
 dentia, ut hoc ipsum sibi licere declarant, palamq; faciunt,
 omnē mortālē, quicumq; is fuerit ex quo nullam esse. Quāta
 rei literaria iactura, nuper mors innatur a terris eripuit Pau-
 lum Canalem, patricium Venetum, inuenient quidē illum uix
 dum annos natū uiginti quinq; sed deum immortalē, quā
 felici ingenio, quā acri iudicio, quā uere sciendia, quā
 linguarum, quāta disciplinarum omnū scientia præditiū?
 Nihil sua referre putat inexorable fatum, quod tantū ad-
 ferret dispendium bonis literis, quibus ille iam succurrere nō
 instrūne ceperat: quod tam graue desiderium excitaret lite-
 rarum cultoribus, quod tantos fructus, tantas studio sorū spes
 repēte incidere. Iam uero Philippi principis mei tam imma-
 turum interitum, equidē nec memorare possum ob acerbis-
 simum illius desiderium, neq; rursus quādoquidem locus ad-
 mouit, præterire fas est, propter singularem etiam illius in
 me benignitatem. Hunc unum fortuna, principum omnium,
 quos unquam sol uidit, optimum, maximum, ornatisimū ter-
 ris ostēdit, sed heu facinus ostēdit tantum, ac protinus sub-
 dicit. Nam quem antea sunt uel nature et dotes, uel ornamenta ser-
 tune: quid diuinitis à superis dari potest mortalibus, quod
 in illo non fuerit et eximium, et ciuilitatissimū? Primum
 quā heroica corporis proceritas, quanta forme, tum digni-
 tas, tum gratia? Quis oculorum nigor? Quam felix indoles,
 que firmus membrorum, quod robur, quī status, que habi-
 tudo? Nam de natalium splendore, quod attinet dicere? In
 quibus tot reges, tot imperatores, tot heros inuenies, ut ne
 fingi quidem possit quicquam illustrius, amplius, luculentius.
 Accedebat ad hæc arcana uis quedam diuinitis insita, qua
 ferebat, ut non secus ac magnus quidam regum, gentium, suo-
 rum, exteriorū, breuiter omnium mortalium animos in sua ra-
 peret amorem: adeo ut non solum conspectus, congressusq;
 sed uel audito modo Philippi nomen, nescio quomodo mirā
 quandam excitaret beneuolentiam. Quā quidem re quid po-
 test summo principi contingere felicitas? Augebat fatalē hanc
 amabilitatem, singularis quedam morum comitas, dexteri-
 tasque. Itaque regum ac nationum omnium tam mirus in hoc

amando consensus erat, ut etiam qui paulo ante bello cōflic-
 tabantur, iam positis armis, pari studio ad ornandum Phi-
 lippum incumbere. Adeo pacis, concordie, gratiarum, ac
 gaudiorum plena erant omnia, ubiq; terrarum affluisse
 ille. Quem ueterum quædam triumphum non cōcitantē
 is, qui spectari, quantum uere beneuolentia, quātum studi-
 orum, quantum ornamentorum duabus illis in Hispaniā profe-
 ctionibus certant contulerunt, tot reges, tot proceres, tot
 nationes, Gallia, Sabaudia, Hispania, Germania, Britania,
 Multum ornamentis sibi putabat adiungi, quisquis in Philip-
 pum ornamentis quippiam contulisset. Quibus de rebus nō
 sicut extat Panegyricus. Adiuget ad hæc iocoris focundita-
 tem, liberos omnes incolentes, patrē, ut infinita decora uer-
 bo cōplectar, Maximilianum: adeo tot reges admittatis, etiā
 uinculis adglutinatis. Adde impetū magnitudinem, in qua
 natus: adde regni luculentiam, in quod aseruit: adde paterne
 maiestatis successione, adde tantarum rerum spes, que tali
 indoli, talibus fatis, talibus debebat moribus, certas, siquid
 omnino certū esse superi uoluisse in rebus mortalium. Que
 iam contigerant, erant maxima, atq; hoc maiora, quod non
 quemadmodum perisquis, sanguine, et alicis calamita-
 tibus accreuerant. Vix enim aliter ingentia possidentur im-
 peria. Nihil erat in tot felicitatis Philippi nostri calculus cru-
 entū, nihil cum illius dolore iacturæ conuulsiū. Que uero
 impendebant, sic impendebant, nō ut inuasorū ea uideretur,
 sed ut recularē nō liceret. Tot, inquam, dotes, tot ornamenta,
 tot genū studia, tot regum optata tam inuisa, tam pia matris
 amatissimi uota, tot patrie gaudia, tam amplas spes, tantam
 orbis expectationem repente properata mors interfecit, nia-
 misq; crudelis docuit exemplo, nimirum esse mortālē, ut que-
 adeo cœlestibus uicinum, quin nulla sit. Sed iam dudū tempus
 est, ut his omnis ad illustrium negotiorum recurrat oratio, ne-
 quis merito calumniam possit, nos in medijs aduersis deele-
 mare. Quāquā uideo Plinium in huiusmodi locos causatio-
 leptatis frequenter digredi. Me dolor à proposito non nihil
 transtulerum egū, non illæuati amantias.

Optimum non nasci.

XLIX

Venuissimam et omnium literis celebratam sententiam
 uisitat Plinius Secundus in præfatione septimi libri, ubi col-
 lectis innumerabilibus, tum naturalis nostre periculis, tum
 uite incōmodis, ita cōcludit: Itaq; multi exiitire, que nō na-
 sci optimum censent, aut quomocūq; aboleri. Hanc M.
 Tullius à Sileno profectam scribit, qua libro de consolatione
 sic exultit, teste Laëtantio: Non nasci longe optimum, nec in
 hos scopulos incidere uitæ: proximum autē, si natus sis, quā-
 primū mori, et tanquam ex incendio effugere uiolentiam
 fortune. Citat idem Laëtantius duos hos senarios Græcos,
 quos Athenens libro diuoposophistarum tertio ostendit esse
 Alexidis comici:

Τὸ μὴ ἐρῶνθαι μῦν κρείττον ἐστὶ καὶ
 ἔσθλ' ἢ ἐρῶνθαι, τὰς εἰναι τελευτῶν. id est:
 Haud unquam in aere prodijisse potissimum est,
 Aboleri ubi sis natus ilico, proximum est.

Adducit et Theogoidem:

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
 μηδ' ἐπιθῆναι αἰθήρας ὄρεσιν ἡλίαις,
 φεῦτε δ' ἄσπερα ἄνερα, σπῆλαις αἰθέρα περὶ σπῆλαις. id est,
 Non nasci omnino, primum est mortalibus, atq;
 Haud unquam solis cernere triste iubar:
 Verum ubi sis natus, quam primum inuisere manes.
 Extant in hac sententia epigrammata Posidippi, siue
 quædam dicit

quemadmodum alijs placet, Cratetis Cynici, et huius dia
 uerso respondens, Metrodori. Quae quoniam elegantissima,
 non grauior ad scribere. Cratetis est huiusmodi:
 Ποῖόν τις βίῳ τοιο τάμοι τῆ βουρῆ, ἢ μὴ ἀρετῆ μου
 Νείκυρα, καὶ χαλαρὰ πῆξις, ἢ δὲ δόμοις
 Φροντισέ, ἢ δὲ ἀρετῆς καμῆταρ ἔδωξ, ἢ δὲ θαλάσῳ
 τῶ βῆθῳ, ἐπι ζείνω, ἢ μὴ ἔχεις ἄδῶθ.
 ἢ δὲ ἀπορῆ, ἢ μόνος οἰδῶ, ἔχεις γάμορ, οἰκῶ ἄμερι μαν
 Ἐστει, οὐ γαμῆς, ἢ ἔτ ἐλαρεστέθ.
 Τέκνῳ, πόνου, πῆρεσις, ἢ πῆρε βίθῳ, αἰ νῆοτῆ περ
 ἀφρονεσ, αἰ πολυαἰ ἄ ἔμπαλιρ ἀδῶνέε.
 ἢ ἦρε τοῦ δῆοιρ ἔνοδ ἀίρεσις, ἢ το γενέθῳ
 Μὴ ἔποτ, ἢ το δανῆρ, αὐτικῶ τιτρό μῶμορ.

Id nos ex tempore sic utimus, uertimus:

Quod nam iter humane cupis insisterē uitae
 Quaequē te uertat, omnia plena molestis.
 Litigij causisq; forum strepit usq; molestis.
 Perpetua cruciat sollicitudo domi.
 Enecat assiduis rursus tristis laboribus, undas
 Et freta si sulces, mille pericla premunt.
 Viuenti peregre, si res tibi suppedit ampla,
 Cuncta miser metues, nec bene tuus aget.
 Rursum si uacuae pendebunt are crumena,
 Ut durum ac miserum est hospitium egere uirum.
 Coniugium sequeris, quanta hic te cura sequetur
 Desolatus eris, si sine coniuge eris.
 Si tollis sobolem, multo educanda labore est.
 Non tolles, orbi lumine uita uacat.

Si iuuenis furcis, uaga et inconsulta iuuenta est,
 Viribus effrata est cana senectus sua.
 Ergo quid reliquam est, quae, nisi sanus ut optes,
 Alterutrum, aut nunquam tristibus et finibus
 Materni prodisse uteri, aut ubi protinus illinc
 Exieris, stygijs abdit in latebris?

Metrodori sic habet huc diuersum:
 Πῶ τοῖσιν βίῳ τοιο τάμοι τῆ βουρῆ, ἢ μὴ ἀρετῆ μου
 Κῆδεα ἢ καὶ πῖνται πῆξις, ἢ δὲ δόμοις
 Αμπακῶ, ἢ δὲ ἀρετῆς, φῆσῳ ἔχεις, ἢ δὲ θαλάσῳ
 κέρθῳ, ἐπι ζείνω, ἢ μὴ ἔχεις τῆ, καὶ ἄθ.
 ἢ δὲ ἀπορῆ, ἢ μόνος οἰδῶ, ἔχεις γάμορ, οἰκῶ ἄρεσις
 Ἐστει, οὐ γαμῆς, ἢ ἔτ ἐλαρεστέθ.
 Τέκνῳ, πόνου, ἀφρονεσ, ἢ πῆρε βίθῳ, αἰ νῆοτῆ περ
 ρῶμαλέμ, πολυαἰ ἄ ἔμπαλιρ εὐσεβέε.
 Οἰκῶ ἄρετῆ δῆοιρ ἔνοδ ἀίρεσις, ἢ το γενέθῳ
 Μὴ ἔποτ, ἢ το δανῆρ, πάντα γὰρ ἐδῶλα βίε.

Quod ipsum etiam ad hunc modum traduximus:
 Quae libet ino uiam uitae ingrediare licet ibi
 Vndiq; blanditur plurima commoditas.
 Concio si placet atq; fergus, hinc uberrima fama
 Materia, hinc inens gloria colligitur.
 Hic bene tractandis prudentia callida rebus
 Exeritur, rursum uita quiesca domi est.
 Rura petis, uario illic oblectamine mentem
 Naturae facies pascet amena tuam.
 Dulcia praedias lucra suppeditauerit equor.
 Si peregre uiuis, resq; tibi iuper est,
 Multus honos comitatur, habes nihil, ergo pudoris
 Est manus, ipse tibi confusus unius eris.
 Vxor ducta tibi est, domus optima proinde futura est.
 Non ducta est, curis exoneratus aget.
 Si tibi dulce patris cognomen, pignora nata

Donant, et quod ames, unde et ueris erit.
 Orbis ages, ubi est sine sollicitudine uita.
 Quam patribus sobolis ferre alitura solet.
 Vt constant iurid, uoburq; uigorq; iuuentae,
 Commendat pietas sic tua canicem.
 Nil igitur uideo cause, cur alterutrum optes
 Aut nasci nunquam, aut interijisse statim.
 Quandoquidem humane que tandem est portio uitae
 Non optanda bonis, atq; adamanda suis?
 Extat in hac sententiam et Aufonij carmen non inelegas,
 In quo collectis omnibus huius uitae malis, concludit ad hunc
 modum: Ergo

Optima Graiorum sententia, quippe homini aium,
 Non nasci esse bonum, aut natum cito morte perire.
 In hac opinione uiaētur et Thraces fuisse, quibus mos erat
 In lucem a ditos lachrymis prosequi, mortuos conuuijs et
 tripodijs. Huius rei meminit Quintilianus institutionum
 oratoriarum libro quinto. Item Plinius et Valerius Maxima.
 Herodotus in quinto historiae suae libro, a quo haec fa-
 bulula profecta est, ait Trasos gentem esse Thracibus finiti-
 mam, quae cetera quidem cum Thracum moribus eōcoreret,
 unum illud habebat peculiare, quod edito infante, propinquā
 circūsidentes cum ploratu conuenerent, quantum calamita-
 tum illi sit perferendum, uitaui ingresso. Contra defunctum
 hominem cum lusu letitijsq; effratis, recensentes quā mul-
 tis malis subducus sit. Plutarchus de audiendis poetis et tra-
 gico quopiam hos senarios refert, quos Aristides in Themi-
 stocle Euripidis esse docet:

Τὸν φῶντα ἐβλύψῃ εἰς τὸ ἔχειται κακῶ,
 Τὸν δ' αὖ δανόντα ἢ καὶ πόνορ πεπωμῶμορ.
 Χαίροντας εὐφροδύνας, ἐκπέμπεμ δόμορ. id est:
 Plorare natum, ut maxima ingressum mala,
 At mortuum, uitaeq; subducus mala
 Effratis Letos, gratulantesq; adibus.

Senserunt veteres uitam humanā per se miseram et calamito-
 sam esse. Proinde Homerus passim, deoσος ἐσοτῶδε, id est:
 Miseros mortales appellat. Et hunc emulatus Maro:
 Optima quaeq; dies miseri mortalibus eui Prima fugit.
 Menander apud Stobaeum, sufficere putat ad calamitosi no-
 men, ut homo sit:
 Αὐθῶπος ἰκαὶ τῶ φῶσις εἰς το δῆοιρ ἔσοτῶσι
 Ως γὰρ ἐπιρωλῶσαντο δῶο δῶλοισι ἐσοτῶσι
 Ζώερ ἀχνυμῶνε, id est:
 Sic etiam satuere dei mortalibus aegris,
 Ut uiuant curis districti.

Idem alibi:
 Οὐ μῶν γὰρ τί ποτ' ἔσῃμ διζυρῶπερ ἀνδρῶς
 Πέντορ ἕστα πὲ γῶμῃ ἐπὶ πνεῖα πῶ ἔπεια. id est:
 Nil aeque miserum est, ut homo, quae cuiq; animantium,
 Vitalesq; trahunt auras, serpentiq; per arua.
 Nec illepide Plautus in Bacchidibus: -Vixisse nimio satius
 est, quam uiuere.

Tanquam in speculo. Tanquam
 in tabula.

Hyperbole prouerbiales sunt et he, καθάπερ ἐν κα-
 τῶ πῆρῳ ἢ καὶ ἰσοσῆς ἐν γῶαφῆ, id est: Tanquā in speculo,
 tanquam in tabula. De re uehementer euidente, perspicuaq;
 Terentius in Adelphis: Deniq; inspicere tanquam in specu-
 lum uitas omniū iubeo. Plauto libro de legibus. x. ὡς ἐν κα-
 τῶ πῆρῳ, id est: Tanquam in speculo. Propetia quōd inter
 multa, quae rerum referunt imagines, uelut aquae, as politum,
 gēme quaedā, nihil aeque perspicue reddit simulacra, ut uirū
 plumbo

plumbo sublitum. Nam utrum quidem ut utrum ac pellucidam maxime capax est imaginum, uerū acceptas nō perinde continet ob pelluceniam: proinde sublitum plumbum, ob nigrorem aliquem naturæq; densitatem, sicut impressam imaginem, neq; dilabi sinit. Euanque enim simulachra non secus atq; candelæ lumen, in sole, quocumq; excipiuntur in corpore nimum tenui perspicuoq;, uelut in aëre, pura aqua, crysallo, uitroq; nō obscurato corpore alicuius oppositu. Rursus in nimum densis et obscuris non herent, uelut in silice, lignoue. Proinde natura solertissima rerū omniū architectrix, oculum animatum ad speculorum imaginē finxisse uidetur, quippe parti pellucenit nigrorem quēdam adiunxit: at tergo, quo sublato, protinus tollatur et uideādi facultas. Vnde scite dictum est illud, ut speculum oculus est artis, ita oculum esse nature speculū. Illud miraculo dignum, speculum non modo clarissime representare simulachra rerum omniū, quæcumq; obiecta sunt, uerumetiam interualla, color es, motus, breuiter res ipsas penē dixerim euidentiū quam sunt, hoc uno discrimine quod aduersa refert. Cuius causa hæc est, quod species quæ à corpore solido per aërem manat ad speculū superficiei, simplex, puraq; est, unde fit, ut non alia sit auersa, quam aduersa. Quibus de rebus acutissime multa differunt Ambrosius Leo Nolanus noster in questionibus suis. Iam ars picturæ à rubibus initijs profecta, eo subilitatis excreuit, ut non oculis hominū, sed etiā aubus imposuerit, effeceritq;, ut ueras res esse crederent, quæ coloribus erant factas.

Salstitudo non inest illi. LI

ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΥΚ ΕΝΕΣΤΙΝ ΟΥΤΩΣ, id est, Salstitas nō inest illi. In infacetos et fatuos ac stupidos. Sal enim primum maximeq; cōmune cōdimentum uidetur. Plinius lib. xxxi. indicat, metaphorā esse sumptam ab usu salis, quod in omnibus cibis sit condimentum uice, et audientiam inuitet. Ergo hercle, inquit, uita humana sine sale nequāt degere, adeo necessariū elementum est, ut transferit intellectus ad uoluptates animi quoq;. Nam ita sales appellatur, omnisq; uita lepos et summa hilaritas, laborumq; requies, nō alio maxime uocabulo constat. Atq; hinc insulsa oratio, quæ nihil habet lepōris, et insulsus homo, moribus inelégantibus. Cōtra salsum dicitur, quod acrimonia quadam mordeat. Et sales uocant se si uiter et argute dicta, nō sine illecebra quadā mordacitatis. Seneca non uidet sales nostros denotios esse. Quintilianus institutionē libro sexto, capite de risu: Salsum, inquit, in cōsuetudine, pro ridiculo tantū accipimus. Natura nō utiq; hoc est, quanquā et ridiculus oportet esse salus. Nam et Cicero, omne quod salsum, ait esse Atticorum, nō quia sint maxime ad risum cōpositi. Et Catullus cum dicit:

Nulla in tam magno est corpore mica salis,
Non hoc dicit, nihil in corpore eius esse ridiculū. Salsum igitur erit, quod non erit insulsum, uelut quoddam simplex orationis cōdimentū, quod sentitur latente iudicio, et uelut palatum excitat, quod et à ledio defendit orationem. Sanē tamen, ut ille in cibis paulo liberalius aspersus, si tñ nō sit imo dicus, adferi aliquid proprie uoluptatis: ita hi quoq; in dicio habet quiddā, quod nobis faciat audientē sitim. Hactenus ille. Porro Catulli carmen, quod Fabius citat, sic habet:

Quinta formosa est multis, mihi candida, longa,

Recta est, hæc, et ego singula confistor.

Totum illud formosa nego, nam nulla uenustas,

Nulla in tam magno corpore mica salis.

Quo quidē in loco stultissime capite Fabium Catullianus interpretes, quasi poetæ uerba parū perpenderit, cum ipse dora-

mias Fabij uerba parum perpenderit. Negat enim Fabius salsum uocari, quicquid ridiculum sit, etiā si iudgo sic usio parent indocti. Allusit ad hoc adagium Terentius in Eunuchis: Qui habet saltem, qui in te est, situm militem et insipidum intelligi uolens. Cui postea simili ironia, Atticam tribuit eloquentiam. Refertur à Diogeniano et Zenodoto.

Acetum habet in pectore. LII

Huic germanū est Plautinum illud in Bacchidibus: Nunc experia, si me acetum, tibi cor acre in pectore. Legitur et aliis apud hunc ipsum: Equid habet acetum in pectore? pro eo quod est: Num sapientium quid habet astutiae? Nam ut salsa, itidem et acida, palatum inuunt, acuntq;, et iritant stomachum. Horatius in sermonibus, acetum pro mordacitate dixit:

At Græcus postquam est Italo perfulsus aceto
Perfusus exclamauit. Et hoc ipsum aceto p̄fundere, pro uerbij specie habet, sicut et illud ex sermonibus Horatianis: Ad item quod sale multo

Vrbem defricuit chara laudatur eadem.

Solus sapit. LIII

Narrat Diogenes Laërtius Chrysippum philosophum usque adeo sibi placuisse, ut consultus à quodā, cui potissimū filiū suū philosophiæ præceptis insituentiū traderet, sibi cōmittendū responderet. Nam inquit, inquit, alius me præstantiorem arbitrat, ipse apud hunc philosophiæ dare operā. Vnde et illud Homericū de eo uulgo iactatum fuisse, quod solus saperet, reliqui uero umbræ ferrentur. Est autem apud Homerum *Odyssææ*. K. de uate Tiresia, cui uui Prosperina dederit, ut etiā uita defunctus saperet, reliquas umbras uoluntare, et eas quidem nihil aliud quam umbras: τῶν ὕδ' ἰδὲ πῆδύων ἴδωσιν ὡς πρὸς πρὸς ἀφ' ὧν, οἷον ὡς πῆδύων, τοῖ δ' ὄντιαι ἀϊόσσι. id est: Huic etiam extinctio dederat Prosperina mentem Solus uti saperet reliquas uolitantibus umbris.

Vt insuper et à Platone, tanquā pro uerbij loco. Vnde licet cōijcere carmen Homeri, unum fuisse ex ijs, quæ plurimā Macrobius scribit, adagionū instar solere celebrari. Sic et Cato de Scipione pronuntiatur, ut narrat Plutarchus in præceptis ciuilibus: ac uisum in apophthegmatis Romanorum. οἷον πῆδύων, τοῖ δ' ὄντιαι ἀϊόσσι. id est, Solus sapit, alij uero umbræ feruntur. Apte dicitur de ijs, quā tanto intervallo reliquos omnes post se relinquūt, ut illi nihil nisi umbra præhis esse uideātur, planeq; quædamodū Græci dicunt, τῶν ὕδ' ἰδὲ πῆδύων, id est, Nigæ deliriatq;.

Canem excoriatum excoriat. LIIII

Καὶ αὖτ' ἔλεγον δ' ἐδ' ὡς πῆδύων, id est, Canē excoriatē excoriatam. Suidas ait dicit solere de ijs, qui iterū ea patiuntur, quibus aliquandō fuerant afflicti. Aristophanes in *Lysistratā*, nā hanc quoq; nomine huius inscriptam inuenio: τὸ τὸ φρεσῶντος, καὶ αὖτ' ἔλεγον δ' ἐδ' ὡς πῆδύων, id est, Ille ille Pherecratis, canē excoriatē excoriatā. Diogenianus ait cōuenire in eos, quā frustra sumunt operam. Sunt qui putent magis cōuenire, cum quis affligit afflictum. Confine est illi, quod alibi diximus, ἄσσορ δ' ἔλεγον, id est, Vrbem excoriat. Quo d' insuper Aristophanes in *Nebulis*.

P̄rque enses, p̄rque ignem oportet irrumperē. LV

Διὰ τῶν μοχλευσῶν, ἔτι πρὸς τῶν ἔλεγον, id est: P̄rque ignem eundem est, et p̄r enses impetu. Cum significans quis dicitur periculi subiectum. Aristophanes in comœdia, cui titulus *Lysistrata*:

ἔαρ μαραστὶ δ' αὖ τῶ πυρός, ἐδ' ἔλωσ' ἑσθ' ἵπτα. id est, Etiam si sit opus, per ignem tre cupiant.

Et Terentius ait parastitum non gratatum, uel e flamma cibum petere, Calliae adulatores taxavit comodia. ὕμν' οὐ πῦρ, οὐ σίδηρος, οὐ δὲ χαλκός, ἐν γὰρ μὴ φοιτᾷ ἐπ' αὐτῷ, id est, Quod non ignis, non ferrum, neq; aes probauerit illos, quo minus uentiat ad cenam. Hæc citat Plutarchus ex Eupolide. Refert eadem in libello de discrimine adulatores et amici. Horatius item: Per mare pauperem fugiens, per saxa, per ignes, Impiger extremos currit mercator ad Indos.

M. Tullius Tuscus, quæst. lib. ij. Que flamma est, per quam non cucurterint, quæ hæc olim punctis singulis colligebant, id est: Quid non uel fecerunt, uel perpessi sunt?

Non impetam lingua. LVI

οὐκ ἐπιγλωτίζομαι, id est, Nō incessam lingua. Figuræ nouitas in prouerbio abijisse uidetur, autore Dio geniano.

Aristophanes in Lysistrata:

Περί τῆς ἀδωδωρῆς οὐκ ἐπιγλωτίζομαι. id est, At lingua Athenas nequitiam incessam mea.

Hesychius citat Aeschylum in Heraclidis. Græcis ἐπιγλωτίζομαι, est linguæ conuicis incessere, quasi dicas, in linguæ re, quemadmodum à uola dicimus inuolare. Propter uero pertinet ad male ominantes. Ræspuntur enim dicta in omen, uelut in augurium uenturi mali boniue. Vnde semper à maledictis temperandum. Pindarus in Pythijs hymno quarto, inter cæteras uirtutes laudat et linguam à maledictis temperantem. οὐρανήν τ' ἔτι κακὰν γλῶσσαν φανερόν ὄψεσθαι, id est, Priuans malam linguam uoce dilucidâ. Interpres citat in hanc sententiam carmen Hesiodi, Μῆδ' ἐκκαὶ ἐτόσον, μὰ δ' ἐδωδωρῆς ἠικητήρα. id est, Haud solitum locis cerare bonis maledice.

Vti licet, cum significabitur nos de re quampiam periculosa nolle uerba facere, ueluti de rebus principum aut potētum, οὐκ ἐπιγλωτίζομαι. Verbum inde ductum, quod qui temere loquantur, ὕμν' ἐπ' ἠγλωτίζον ἔλαδο loqui dicuntur, sicut alibi monstrauimus.

Hæren sine calce. LVII

Vt autor est Suetonius Caligule Cæsari usque adeo placebat arator, ac uis in dicendo, ut Senecæ orationem sine calce hærenam sit solitius appellare, tanquam dissolutam ac neruis Gallo, Male enim coheret hærenâ in calcem admissæ. Confine illi, quod alio dictum est loco: Scopæ dissolutæ.

Lupus hiat. LVIII

λύκος ἔχανον, id est, Lupus hiat, dicebatur siquis rem multam sperat, multamq; appetit, frustatus discederet. Aiant enim lupum præde inhiantem riuulo late diuidio accurrere, quæ si frustretur, obambulat hiantem. Aristophanes in Lysistrata, οὐκ ἔτισόν οὐδ' ἐμ, εἰ μὴ τῆς λύκος κερκερῶν, id est, Quibus tutum nihil, nisi lupo hianti. Item Lucianus in Gallo, εἰς ἕμ' οὐκ ἔτισόν λύκος ἔχανον, id est, Ingrediebatur itaq; cum parum abijisset, ut lupus hiat discederet. Dionysius Sophista in epistola quæpiam: ἄρα μὴ ἐλῶτα ἔμαυτῶν εἰς παραίμαρ ἐλῶτα, καὶ γέγονα λύκος ἔχανον, id est, Non insiciens in prouerbium incidit, sicutus sine lupus frustra hians.

Porcellus Acarnanius. LIX

Χοίρειον ἄκαρνάιον, id est, Porcellus Acarnanius. In molle et amabile, atq; in delicijs habitum dicebatur. Lucianus in dialogis meretricijs, λέγει μοι φασὶ χουρέας καὶ χοίρειον ἄκαρνάιον, id est, Lenis mihi, ut aiunt, Chereas

et porcellus Acarnanius. Allusum opinor, ad porcellum, quæ inducit Aristophanes, quæ ἀκαρνέσιον, symbolum corum membrorum, quibus obscenæ uoluptates peraguntur.

Megaricum machinamentum. LX

Μεγαρικὸν μηχανήν, id est, Ars megarensis dicitur, cum dolo et astute agitur, uo s' necra fide. Olim enim Megareses uulgo male dicebatur, tanquam frãudenti ac ficti, quod aliud sentire soleant, aliud loqui. Citatur apud Suidam hæc senarius: Ἀλλ' ὄχιρ ἠμῶν μεγαρικῶς μαχανῶν. id est: Sed quepiam ars nobis adest Megaricum. Est autè apud Aristophanem in fabula cui titulus, ἀκαρνέϊος.

Seruis seruo prælati, domini domino. LXI

Ἐξωδ' ἄρα δ' ἔλεσ', δεωδ' ἄρα ἄρα δ' δεωδ' ἄρα, id est: Seruus, seruis potior est, herusq; hero.

Senarius est prouerbialis, admonens in eodem hominum genere, non statim omnes æquales esse, nec uerum hominum habendam esse rationem, non tantum conditionis. Vt uti generosus antecellit suopte genere plebeium. Vtrum est non medicore discrimen inter generosum et generosum, itidè inter plebeium et plebeium, adeo ut quosdam plebeios nonnullis ingenus anteponas. Aristoteles libro Politicorum primo, τὰ μὲν ἐν τιμωτέροις ἔργα, τὰ δὲ ἀνακρίσιμα, καὶ κατὰ τὴν παροίμαρ, Ἐξωδ' ἄρα δ' ἔλεσ', δεωδ' ἄρα ἄρα δ' δεωδ' ἄρα. id est, Quædam ministeria honoratoria, quædam autem magis necessæria. Et iuxta prouerbio: Herosq; herus, seruosq; seruis est prior.

Dedali opera LXII

Δαδ' ἔλεα ποιήματα, id est: Dædalea opera dicuntur, quæ nouo artificio fabricata sunt, et admirando. Hinc nati, quod cum ueteres illi plastæ formas animalium cæcis fingere, et immobiles, sedas in solito artificio, primus et oculos indidit, et neruis quibusdam additis effecit, ut hic atq; illuc mouerentur adeo citre, ut spectantibus uisere, atq; ingre di uiderentur. Vnde ferunt quædam Dædali signa uinciri pedibus ne aufugiant. Huius rei meminit Plato in Memnone, his quidem uerbis: ὅτι τοῖς δαδ' ἔλεσ' ἀγάλμασιν οὐ πρῶτος ἔκινεσ' τῶν νοῦν. ἴσως δὲ οὐδ' ἔτι παρ' ἡμῶν. πρῶτος τὶ δὲ τῶτο λέγεσθαι καὶ τῶτα ἐκείν' καὶ μὴ δεικνύμενα, ἅπερ δὴ τῶσιν καὶ Ἐρατοστεύει, ἔαρ δὲ δεικνύμενα, παραμένει. Ἦ οὐδ' ἔτι ἐκείν' ποιημάτων λελαμμένων μὲν ἐκ τῶτο, οὐ πολλὴν ἄν' ἔξοχον ἔδει ἡμῶς ὕψος ἔρατοστεύου ἐπινοήσαντων, οὐ γὰρ παραμένει. Δεικνύμενο δὲ τῶτο ἔξοχον μὲν, id est, Quoniam non animaduerti in Dædali signa. Forasius ne sunt quidè apud uos. Quorsum istuc dicit? Quoniam illa quoq; ni reuincta fuerint, discedunt atq; aufugunt. Sin uincta sint, consistunt. Quid tum postea? Si quod ex illius operibus solitum possideas, hanc quaquam magno estimandum, perinde quasi seruis possideas fugiuntum. Neq; enim apud te manet. Sin autem uinctum, id magno estimandum sit. Memini et Aristoteles libro Politicorum primo, de seruis loquens, quos ait nihil aliud esse, quàm instrumenta uia. Ἐὶ γούρ, τινεῖ, ἠδ' ὠσατο ἔκαστος τῶ θεγνάνου κελθιδέμ' ἢ προσουδανου μῆθρον ἀποστελέμ' τῶ τῶτο ἔργου, ὠσατο τὰ δαδ' ἔλεσ' φασί, ἢ τοῦτ' ἦ ἠκρίσεσ' ἀπὸ τῶσ' οὐς φασί, ὁ δὲ οὐκ ἔστιν αὐτομάτως ἐξ ἑσ' ὕψος ἀγῶνα, οὐτῶς αἰ κερκίδες ἐκ κερκίδου αὐτῶν, καὶ τὰ πᾶσι τῶτα ἐκιδέρισεσ', οὐδ' ἔμ' ἐπ' ἐστὶ οὐτῶς ἀκρίτεκτοσιν ὑπεκρίσεσ', οὐτῶ τοῖς δεωδ' ἄρα δ' ἔλεσ', id est, Et enim si fieri possent, ut uincti quoq; instrumentum uel iustum, uel per se presentiens, suam

suum opus perageret, quemadmodum aiunt Dædali statuas
facere, & Vulcani tripodes, quos poëta scribit ultro i diuinis
erantem prodijisse, itidem ex pëdines per se texerunt, & ple
bra cithara canerent, haudquaquam opus haberent, neq;
architecti ministris, neq; domini seruis. Meminit idem de ani
ma libro primo, reffellens opinionem Democriti, censentis ani
mam ita mouere corpus, ut ipsa prius moueretur. At enim
Democritum tale quiddam adserit, quale sit apud Philippum
comædiarum scriptorem. Is enim scriptis fit a Dædalo lignum
Venerem fabricatam fuisse, que moueretur argento iuto in
fuso, oïor, inquit, δμρόκειτ' & πασαπλίστως λέγων
Θάλασσαν τῆς κομῆς τοῦ ἰδ' ἀσκάδω, φασὶ γο' τοῦ δ' ὠλε
δ' αλορ κινεῖσθ' ὑλοῦ ποῖσσαι τῆς ζυλίνου ἀφροδίτης,
ἐρχέσθαι ἄνεμον χυτοῦ. Proinde proteruium ad uarios
usus poterit accommodari. Vel uisus iniustias arte cōfictas
significabimus. Nam Homerus artificiosa Dædala uocat:
Οὐχ ἔστιν ἐπ' ἰσότη' ὠνά ἀλά πάντα τῶν κερ, id est,
Qui manibus sciebat artificiosa omnia fabricari.

Item Pindarus in Olympiacis:
κεῖ δ' ἐδάδα ἀλμύλοι ψαθεῖν ποικίλοις
ἔτεπατῶνά μ' ἴδοι. id est,
Et arte conficte mendacijs uarijs fallunt fibule:
Et Vergilius Dædalum Circen uocat, quod nouis & admi
randis artibus homines uerteret in seras, uel cum inconsistan
tia & instabilitate cūspitam significabimus. Sic enim apud
Platonem in Euthyphrone, Socrates argumeta non confis
sentia, Dædaleis operibus similia uideri dicit. Euthyphron
autem respondet, Socratem sibi de Dædalo esse, quippe qui
rationes suas non sinat consistere, uarijs coarctans & euer
tens, quod paulo ante uisus fit approbare.

Furemque fur cognoscit &
lupum lupus, LXIII

Εἴρω δ' εὖ τὸν πε φῶσα καὶ λῦκος λῦκος, id est,
Euremque fur cognoscit, & lupum lupus.
Aristoteles septimo libro moralium Eudemiorum hunc quoq;
senarium citat inter adagia similitudinis. Amant enim uulgo
se mutuo, qui similibus uitijs laborant, præcipue fures. Et lu
pi latronum instar, collecti grassantur.

Terra amat imbrem, LXIII

Ἐρῶ μὲν ὄμβρος γούα, id est,
Imbrem quidem tellus amat.
Vbi quis desiderat ea, que sibi nouit esse accommodata, condu
cibilisq;. Citat hoc hæmestichium ueluti proverbiale Aristo
teles libro moralium Eudemiorum septimo, ostendens non so
lum similitudinem conciliatricem esse amicitie, uelut inter fu
res, & caucos, & lipos: uerumetiam ad similitudinem nomi
nam beneuolentia causant existere, contra similitudine odij.
Nam terra cum superbie natiua sit sicca, amat imbrem, & si
gulus odit figulum, indolentius amat literatum, mulier uirum.
Athenens libro decimo tertio, carmen ex Euripide citat:
Ἐρῶ μὲν ὄμβρος γὰρ ἔταρ ἔξωδον πέδω, id est,
Tellus quidem imbrem amat, solum quam est aridum.

Herculana balnea, LXV

Ἡράκλεα λαθῶν, id est, Herculana balnea. De impendio
feruentibus balneis dicebatur, quales legitimus & thermas Ne
romanas. Aristophanes in nebulis:
πῶς ψυχρὰ ἄστα πάσι τ' εἶλες ἠερῶν, id est:
Vbi nam frigida unquam uidisti Herculana balnea.
Interpres adscribit Ibericum autorem esse, Vulcanum mune
ris uice submississe Herculi feruida balnea. Atq; inde calida
balnea Herculana dici coepit. Porro Aristoteles in proble

matris ostendit huiusmodi balnea apud ueteres habita sacra,
propterea quod ex sulphure, ac fulmine, rebus natura sacris
proueniant. Pisandrus autem tradit Mineruam, Herculi fesso
calidum balneum suppeditasse. Vnde mihi sit uerisimile pro
uerbium recte dici posse, quoties etate aut labore quopiam
fatigatis, ministerium paulo diligentius ad resuscilandas ui
res adhibetur. Nam Plato libro de legibus sexto, γουνοῦ καὶ
λαθῶν, id est, senilia balnea calida uocat, eaque senibus
exhiberi iubet. Siquidem ueteres frigida laudant, calida
balnea ualitudinarijs duntaxat exhibebantur. At his tem
poribus aurige quoque & naute lauant in thermis. Ac
Germani maxime uitæ partem in hypocaustis transigunt
pyrastarum instar.

Aut ter sex, aut tres tessere, LXVI

Ἡ τρεῖς ἔξ, ἢ ἔξες κῆσοι, id est,
Aut ter sex, aut tres tessere.
Siquado significabimus nos extrema periclitari uelle, & aut
planè uincere, aut profum uinci, hoc adagio tempus quater
utemur. Sumptum est a uetulo tesserarum lusu, in quo qui
uicem iecisset, is modis omnibus superabat: qui tres, is longis
sime aberrat a uictoria. Nam antiquiores tribus tesseras uitæ con
sueuerant, non quemadmodum nunc duabus. Tesseras autem
etiam iactum ipsum appellant, qui nonnunquam plenus est,
interdum inanis. Itaq; iactus ter trium felicitis uocabatur, triū
inanis. Meminit huius adagionis Iulius Pollux, libro de re
rum uocabulis nono. Porro tesseras eadem esse cum is, quos
Graeci κῆσοι appellant, testis est Aul. Gell. libro primo, ca
pite uigesimo. κῆσῶν enim, inquit, est figura, ex omni late
re quadrata. Quadrantales sunt, inquit M. Varro, Tessere,
quibus in aluelo luditur, ex quo ipse appellatione κῆσοι. Zeno
dotus paromiam hanc citat ex Pherecrati fabula, cui titulus,
Myrmecanthropi. Est enim clausula carminis trochaïa.
Σιδῶς & Ἀσθχὺλον ἀδικεῖν ἐξ Ἀγαμέμνονε.
τὰ Ἀσπότην γούρ ἢ παρόντα δισομα
τρεῖς ἔξ βάλῶσα φη εἶμας φρυκτωσῆας.
Vsurpatum est a Platone, libro de legibus ultimo, τὶ ὀυδὲ
σοικτῶν ἐχόντων τῆτων οἴτων ὡς ζῆτες το λαθόμε
νον ὡς ὀλιον εἰ κοινῆ καὶ μέσῳ εἰκερῆ κῆρῳ
καὶ ὑπερκεῖν ὠμαρῆ πῆρ ἢ πολιτείας ἐδελομῶν ζυμ
πάσας, ἢ τρεῖς ἔξ φασὶ ἢ ἔξες κῆσοι βάλῶνται, πάν
τα ποικτῶν, id est: Itaq; cum hoc in loco res fuerint, quid
faciendū censet hospes: Iuxta id quod uulgo dicitur, amici in
sum est nobis par esse, uti rem in publicum & in commune con
feramus, uel minusq; de uniuersa rep. supremum subire disci
men, nihilq; non facere, ita ut uel ter sex, uel tres tates iae
ciamus.

Quanta mus apud Pisam, LXVII

Ὅσα μῦς εἰς τῶν, id est, Quanta mus apud Pisam,
subaudi tulit, aut simile quippiam. De ijs qui uincunt, & opti
tis potantur, sed non sine summo negotio, neq; citra magnū
incommodum suum. Suidas natum ait ab Athleta quodam,
seu pugile Tarentino, qui in Olympiacis certaminibus, apud
Pisam semel duntaxat uictor discessit, idq; plurimis acceptis
plagis. Plutarchus Symposiacis commentario quinto, do
cet apud Pisam, μονομαχίας, id est, singularia certami
na celebrari solere, in quibus etiam ad cadem usq; affigeban
tur ij, qui succubissent.

Mus picem gustans, LXVIII

Μῦς ὄρεν πίκαν γουμῶλον, id est, Mus nunc picem gus
tans. Quiddam aiunt dici solere in eos qui cum antea fuerint
audaculi & confidentes, postea periculo degustato, planti
midi

midii videntur. Nondum satis liquet, utrum à more in pice de
 prehensio sit translata allegoria, sicuti placet Diogeniano.
 An ab illo de quo meminit Herodotus primo libro in pice de
 prehensio, atque ita poetas dante. An à pugile illo Taren-
 tino, de quo alibi quogue scimus mentionem, ut in πινος
 fit allusio ad nomen urbis, apud quam celebratur cerasina-
 na. Theocritus in idyllio. §.

Νῦν δ' εἰς τὸς ὄσους μῦθον ἔπειρε θεοῦ νύχτι καὶ μετὰ τὸ ὄσους, id est,
 Nunc tandem scitimus, ut aiant, Theonyche gustuimus
 picem. Porro siue ad animam referas, siue ad pugilem nomi-
 ne morem, eadem ferme manet adagij significatio, videlicet
 experientiam male cessisse. Siquidem mus imperitus, siquan-
 do in picem incidit, aut perit, aut uix eluctatur, ac deinde
 peritulum memor timet contingere. Et pugil ille ante ferrox
 et iactantissimus, simulatq; certamen Olympicum expertus est,
 sensitiq; quanti consistit ea uictoria, deinceps abstinit.

Huc spectat illud Horatianum:
 Dulcis in expertis cultus a poetis amicit. Expertus metuit.
 Idem iuvenes bellorum imperiti, facile bellum suscipiunt.
 Senes experti, quantum malorum agmen secum trahat bel-
 lum, reformidant. Quare non in tempestive dicitur in eum,
 quem poenitet experimenti, aut qui rem parum feliciter ten-
 tatum, iterum aggredi re fugit.

Delphicus gladius, LXXIX

Δελφικὸν ξίφος, id est, Delphicus gladius. De re dice-
 batur ad diuersos usus accommodabili. Quemadmodum ipsae
 uasculis, et poculorum uice in conuiujs, et clypeorum uice
 in bellis utebantur. Nam Delphicus gladius ad eum modum
 erat fabricatus, ut eodem simul et sacras maclarent uicti-
 mas, et nocentes afficerent supplicio. Meminit huius gladij
 cum Euripides in tragedijs, tum Aristoteles Politicorum li-
 bro primo, differens naturam non gignere singula ad plures
 usus, sed unumquodque ad suum peculiarem, propriumq; si-
 nem. Οὐδὲ γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τὸ ἴσον, οἷον χαλκὸς ἴσως
 ποιοῖ τὴν μάχην, δ' αὖτις ἄλλο τι κενεῖ, ἀλλ' ἕκαστος
 ἐπὶ, id est, Neq; enim natura tale quippiam facit, quemadmo-
 dum et arj fabri gladium Delphicum, quasi per inopiam, sed
 unumquodq; ad singula. Meminit idem huius rei, libro de par-
 tibus animalium quarto, tractans de linguis insectorum, quae
 pluribus funguntur officijs, simul et tentantes cibum, et ate-
 trahentes, et spicui uice aduersus iniurias defendentes, id
 quod negat facere naturā, nisi coacta inopia, ut idem instru-
 mentum ad usus dissimiles accommodet, quandoquidem ad de-
 fendendum magis appositum uideatur, quod fit acutissimum:
 ad gustandū, quod fit fungosum. Vbi enim, inquit, licet duo
 bus uti ad duo opera, nec aliud impedit, nihil tale natura fa-
 cere solet, quale per inopiam ars excursoria obeliscychnū,
 ex uerū uictriciq; componit. Attamen si id fieri non potest,
 eodem ad plura opera abutitur. Vnde mihi uideatur ὁμοίως
 ἑκὼν ἡ φύσις ἰσχυρὰν ἰσχυρὰν quadraturum prouerbio, quam Del-
 phicum gladium, nisi forte hic ipse Delphicus est gladius.

Item Euripides in Oreste:
 Θῦβρον γὰρ αὐτῶν μοῖρα δελφικὸν ξίφος. id est,
 Fatale enim illi est, ense Delphico mori.
 Quadrabit igitur uel in pauperes, qui ob penuriam eandem
 uentem, aut aliam rem quamquam ad uarios usus accommo-
 dant, aut in uitiosum procremum, et diuersis causis applica-
 bile. Licet et in seruum sensum accommodare prouerbio,
 ut si quis eruditionem, Delphicum appellet gladium, quod
 in omni etate, omni uita conditione sit usui. Nam litera u-
 nemibus sunt necessariae, senibus uicanda, pauperibus opes

suppeditant, opulentis adiungunt ornamentum, in rebus ad-
 uersis solatio sunt, in secundis gloriae, claro natis genere,
 splendorem augent, obsecro genere natis, claritatis inuitum
 conciliant.

Antequam incipias, confulto, LXX

Antequam incipias, confulto, tibi consuleris, mature fa-
 cto opus est. Hanc sententiam Salustianum Aristoteles ut pro-
 uerbialem refert libro morum dicitur Eudemiorum quinto, καὶ
 φασὶν ἡσυχίην μὴν εἶναι τὰν τὰ δ' ἄεθρα, βαλαύε-
 δον δ' εἶναι βῆμα, id est, Et aiant mature quidem faciunda,
 quae decreta sint, ceterum lente, cunctanterq; deliberanda.
 In hanc sententiam copiosius diximus in prouerbio, καὶ δὲ
 βῆμα ἔστω. Laudatur hoc nomine Datames apud Aemylum
 probum, quod ubi cogitasset, facere audebat cogitata, solitus
 cogitare priusquam conari.

Margites, LXXI

Marginem pro stupido dixit Lucianus in Hermoimio:
 Ἀλλ' οἱ μαργίτη ἂν δ' αὖτε γένοιτο, id est, Sed existimas
 te cum Margite quopiam loqui. Hunc ita describit Homerus,
 citante Aristotele libro moralium Eudemiorum quinto:
 Τὸν δ' οὐτ' ἄρα σκατῆρα θεοὶ βλάπτουσι, οὐδ' ἄρ' ἔστι
 οὐτ' ἄλλως τε σοφῶν. id est,
 Hunc neq; fossorem uoluerunt numina diuina
 Esse, nec agricolam, nec in ulla praeterea re
 Scitum aut egregium.
 Commentum illo Hestadio: Nulla in parte utilis, qui nec
 ipse sapit, nec alij obtemperat.

Quod factum est, infectum fieri non potest, LXXII

Nihil hac sententia iudgatum: Quod factum est, infectum
 fieri non potest. Exat apud Terentium in Phormione. Ce-
 latur ex Agathonis tragedijs ab Aristotele libro moralium
 Eudemiorum quinto:
 Μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ δεῖν εἰσέκηται, ἀρχόντα ποιεῖν, οὐδ' ἂν ἔπεσσομεν. id est,
 Et enim illud unum ipsi negatum est et deo, ut
 Infecta reddat, facta quae fuerint semel.
 Vt sapatur in epistolis Ciceronis ad Atticum, non semel uer-
 sus ille Homericus:
 Ἀλλὰ τὰ μὴν ἔστω τυχῶναι ἐσσομένη ἀρχὴν μὲν οὐδεῖς
 Ista molesta licet antea dicit uideri finimus.

Nec incitum Phocylidis carmen, LXXIII

Nec incitum Phocylidis carmen:
 Μὴδὲ παροχρῶσι μοῖσι κερκοῖς εὐχῆς πέρι ἔπος.
 Οὐκ εἴ γὰρ δ' ἄνωται τοῦ τε τυγῆμενο μὲν αὐτοκτοῦν, id est,
 Ne uel malis iam peritritis inueniam excuriaris.

Quod semel est factum, fieri infectum haud queat unquam.
 Iustitia in se uirtutem completitur omnem.

Iustitia in se uirtutem completitur omnem, LXXIII

Ἐν δὲ ἀνοχρῶσι μοῖσι κερκοῖς εὐχῆς πέρι ἔπος, id est,
 Iustitia in se uirtutem completitur omnem.
 Aristoteles libro moralium Nicomachiorum quinto, uersum
 hunc ut prouerbialem refert. Exiat autem in Elegijs Theo-
 gnidis. Cheremon bonorum uirtutum summam prudentia
 tribuit. Cuius hic uersiculum citatur à Graecis:
 Ο γὰρ φρονῖμ ἐν πάντεσσι συλλαβῶν ἔχει. id est,
 Cuncta uniuersum, qui sapit recte, obtinet.

Mendacem memorē esse oportet, LXXIII

Quintilianus institutionum oratoriarum libro quarto,
 sententiam hanc prouerbij uice citat: Mendacem memorē esse
 oportere. Item Apuleius in apologia Magie secunda: Sape,
 inquit, audiui, non de nihilo dici: mendacem memorem esse
 oportere.

oportere. Diuus Hieronymus: Oblitus ueteris prouerbij, Mendaces memores esse oportere. Satis liquet adagij sensus, neque perdifficile esse, ut qui incutitur semper sibi colect, nisi summa sit memoria. Est autem siclarum rerum memoria non paulo difficilior quam ueruarum. Proinde plerumq; deprehenduntur hoc pacto mendaciarum architecti, dum obliui que prius dixerint, diuersa à superioribus loquuntur. Sic deprehenditur apud Terentium Dams: sic Pylches Apuleiane comentium à sororibus sentitur.

Malus cum malo colliquescit uoluptate.

LXXV

Κακὸς κεκοίτης ὡς σωτήριος μηδ' οὐχί, id est: Etenim improbo uir est uoluptati improbus. Refertur ab Aristotele inter similitudinés adagija, libro moralium Eudemiorum septimo. Malus malo incurdus ob uitiuorum commercium et similitatem. Iuuenalis item:

Magna inter molles concordia.

Ab eodem in magnis moribus adducitur ex Euripide.

Amicitia stabilium, felicitas temperantium.

LXXVI

Aristoteles libro moralium Eudemiorum septimo, sententiam hanc uelut è medio sumptam refert: Amicitiam esse stabilium, et felicitatem eorum, qui sua sorte contenti sunt. Οὐδ' ὅσως λέγεται ἅπασι ἐν δόλῳ εἶναι βέλους, ὡσαύτ' ἢ ἐν δ' αὖ μοινα ἔῃ ἄρταράκωρ. Amicitia uirtute nõ peruenijs, aut forma concilianda est. Etenim si rebus caducis coellectur, caduca sit et ipsa, necesse est. Nihil autem in rebus humanis stabile, præter uiam uirtutem, que sola fortune ludibrijs obnoxia non est. Deinde felicitas hominis non est in facultatibus sita, que cupidiutate animi non explent, fed irritat, uerum in hoc, ut suam quisq; fortunam boni consulat.

Leonis catulum ne alas.

LXXVII

Aeschyli sententia prouerbialis refertur apud Aristophanem in Ranis:

Ὀὐ ραὶ λέοντι ὄσκι μιννον ἔν ποδῶν ἕρεφωρ,

ἐπάλησα μῦθον λέοντα μὴ ποδῶν ἕρεφωρ,

ἢν εὐεσφίτησι ποῖς ἔρποντοῖς ὄσπνετεῖον. id est:

Catulum ne alas leonis in republica.

Ac maxime ipsum ne leonem alas ibi.

Quod si quis altius, obsequendum moribus.

Admonet enigma nõ esse scienda potèntiam, que leges possit opprimere: qd si forte talis quispiã extiterit, nõ esse e repub. decertare cum illo, quem nequeas nisi magno reipublica malo deuincere. Tyrannus aut ferendus est, aut non recipiendus.

Qui bene conciet, hunc uatè.

LXXVIII

M. Tullius in opere de diuinatione scribit Grecum uerfi calum extare in hanc sententiam: **Qui bene conciet, uatem hunc perhibeto optimum.** Citat autem eum uerficulum Plutarchus in libello de responsis Pythie: ὁ μοὶ ἐκοῖζωρ καλέλωρ, ὅρ ἀριστορ μᾶλλον ἢ ἐκνήδωκωρ ἢ παρορμία. Quamquam hic in Plutarcho locus mutilus erat et lacer. Attamen colligi potèst: carmen huiusmodi fuisse: Νεῖν ἄε γ' ἄρισθ' ἴσιε ἐκάλε καλῶε. Atq; ita citat ex Euripide, in libro de defectis oraculis. Citat et M. Tullius libro ad Atticum septimo: At, inquit, expeçtio futura μάλα γ' ἄρισθ' est. Hinc allusit Theocritus in piscatoribus, si modo Theocriti sunt illa: οὐτ' ὄρεισθ'. Εἰσι δ' ἐνεσφίτητες ὃ βὴν ἀπακαλῶε ἄσπ' ωαὶσὺν νῆε, id est, Nemo somnia comiectat melius, quam mente magistra.

Qui regitur.

Admonet adagium futurorum præscientiã, non è sortibus, aut

augurijs petendam esse, sed à prudentia. Siquidem qui prudentia sit præditus, is ex præteritorum, præsentiumq; comiecturis facile proficiet, quæ sit euentuum. Proinde non inuaria scriptis Aristoteles libro moralium Eudemiorum septimo: Θρωορ μιν καὶ σοφῶν παρῆσαν εἰκοῖται μορτίνῳ, καὶ ἄλλον. id est, Prudentiam atq; sapientium hominum celestè esse diuinationè, et horum tantum. Vtinam haec diuinandi rationem amplecteretur principes, quorum hodie bona pars à prognostis et astrologis pendet, hominum genere, ut nec sunt pleriq; uano pariter ac fœtiosis, et reipub. pestulente.

Pannus lacer.

LXXIX

Hominum iam fastidium et reiectus, ἔρεθισθ' πολυχίτης appellat Greci, id est, pannu undiq; lacrum. Sumpta metaphora à ueste logo usu dicitur, atq; ob id reiecta, cum noua fuerit in precio. Sic uentum amicis uirtu uiti uelutibus, dum usui sunt, ac uigent, amplectuntur, curant, ostentant: sicut mal atq; uel etate defecti sunt, uel alioquã utiles esse deserunt, negligunt, ac reieciunt. Lucianus: Ἀρεθὸν δ' ἡ σὲ τὸ τῶ λόγῳ ἦτο ἔρεθισθ' ἠλυχιθῆε εἴρησάσμεθ' ἐξέωσας, id est, Donec ubi te iam iuxta id, quod dici solet, pannum undiq; lacrum reddiderit, expulserit. Idem in eodem dialogo, nempe de mercede seruentibus similitudinem adfert de nouis calcis, qui tantisper in precio sunt, dum noui nitent, ijdem ubi luto succuerunt, in angulum adijciuntur aliquo, atq; ibi nullo carante situ, cunicibusq; opplentur.

Metum inanem metuiffi.

LXXX

Ἀδέε δ' ἐδ' ὡεε δ' ἐοε, id est, Inanem metus metum. Vbi quis formidat in re tua. Vergilius: Omnia tuta timens. Inest autem in ipsa Graecanicã dicti figura, prouerbiale quiddam propter æτυμολογίαν. Vt in his quoq; est: Ἀδ' ὡεα δ' ἐοεε, δετ μοὶ, ἄδσο μοε, καὶ ἐβένθ' ἀπὸσφθενε, ἢ ἄμα ἀνυμὸφθ', atq; in id genus alijs, de quibus iam non semel adnotauimus. Refertur adagium in collectaneis Plutarchi, si modo titulo est habenda iude.

Sycophanta.

LXXXI

Συκοφάντης, id est, Sycophante cognomen, uulgo probris loco tribuebatur. Aristophanes in Pluto: Ὡε σφωσῶε Ὡε δ' ἀμαρτε εἰσεδιδίθημεν δ' συκοφάντης, id est Vultu ut seuro ingressus est δ' dij boni, hic Sycophanta. Coniucium prouerbiale in calumniatores, et quantum suffilla de causã litem mouentes. Inde natum arbitrantur, quod olim apud Atticos sici essent in precio, multaueruntq; iij que eas furto tollerent. Hos qui obseruabant, aut deferebant, Sycophante uocari cepti, ludibrij causa. Quos eosδὲ Πλατῶν κλάμνας, συκοβίεε, συκοκρῶε, συκολόγηε, Πρωσοῦνεε, συκιδέε, συκιδῶε, συκοπῶε, ὡε, uocabant, id est, uententiam magis quam uerba reddant: De sicis calumniantes, sicias uientes, ficorum custodes, sicos numerantes, ficorum studiosos, sicosfos, sicias puriorum inquit gaudentes. Plutarchus in commentario de ciuitate ostendit, hoc cognomnis hinc natum, quod lege cautum esset, ne quis Athenis sicos esserret, quàm obseruatores nonnullos, qui furtem exportabant, detulerant. Hinc populari ioco Sycophante uocati ὡεα τὸ σῦκα φάινεθ' ἔσθ. Huius rei meminit et in uita Solonis. Festus Pompeius ostendit apud Atheniensis penant capitis constitut. ani ijs, qui sicos furto tollerent. Idem affirmat Athenens libro diuinosophistarum tertio, addens eum locum ubi primum sicus reperta fuit illis ἕρεθ' σικιδῶε, id est, factam sicam uocari.

Multis parafangis præcurrere.

LXXXII

Ποζοῖε, παρῶσῶγγεε, νητεφῶγγεε, id est, Multis parafangis